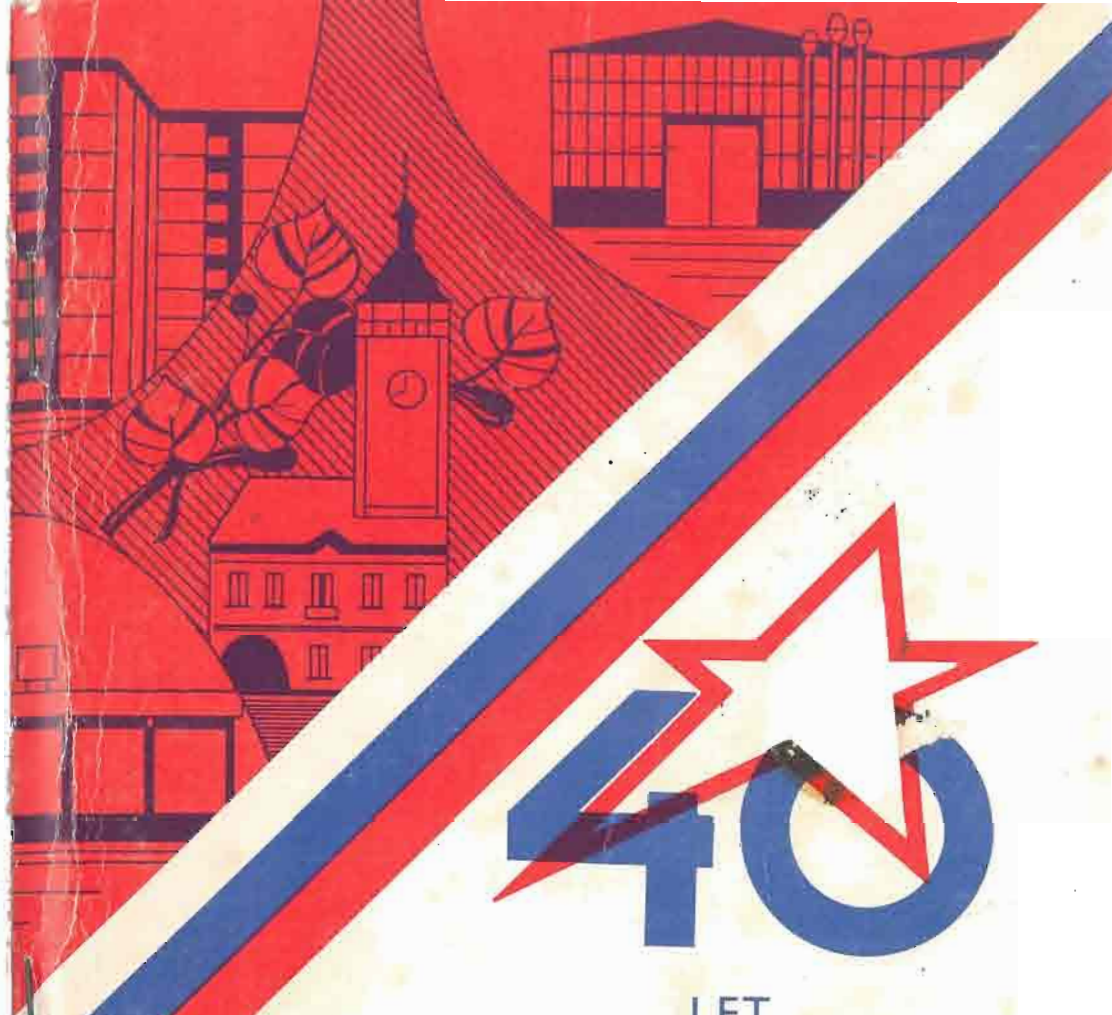

40

LET

SOCIALISTICKÉ
VÝSTAVBY A ROZVOJE
MĚSTA

HRANIC

1945 - 1985

ČTYŘICET LET SOCIALISTICKÉ VÝSTAVBY A ROZVOJE MĚSTA HRANIC

1945-1985

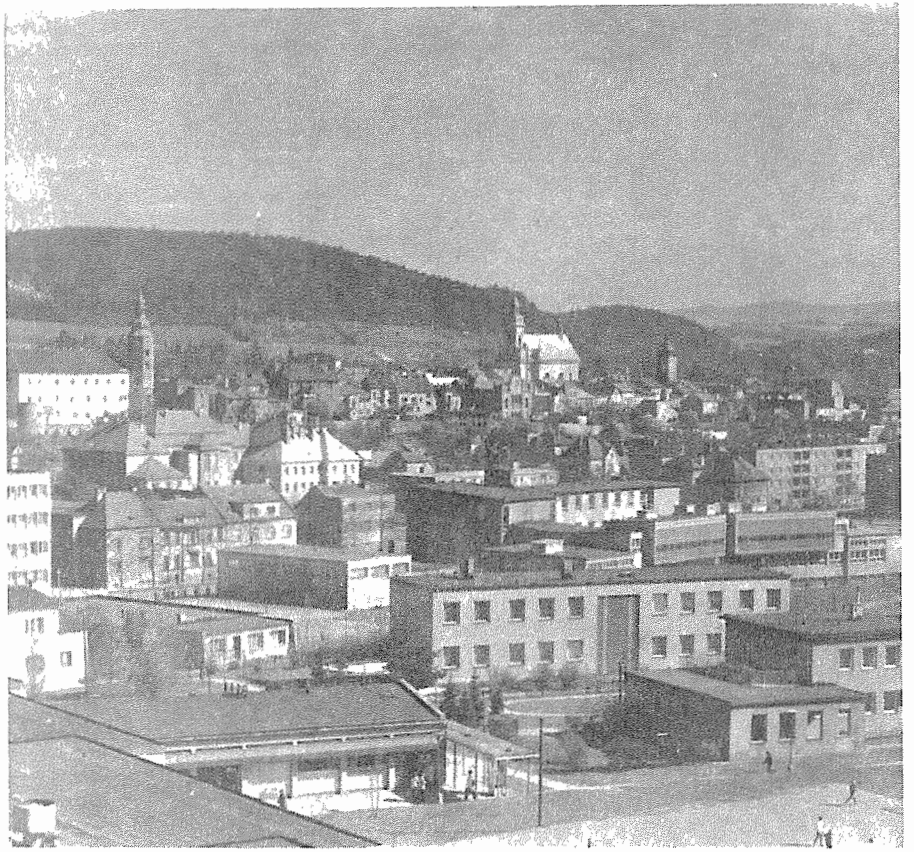

Pohled na město

Slovo na úvod

V letošním roce s hrdostí nad dosaženými výsledky oslavujeme 40. výročí vítězství nad hitlerovským fašismem a osvobození Československa Sovětskou armádou. Teprve časový odstup, oproštěný od starostí všedních dnů, dává vyniknout a doslova staví hmatatelně před oči, co se v celé společnosti, ale také v našem městě za čtyři desetiletí změnilo.

Vyrostla moderní sídliště, desítky rodinných domků, nová základní škola, silniční obchvat a řada dalších úprav včetně postupující nákladné, ale citlivé úpravy historického jádra, které změnily tvář našeho města k nepoznání.

Tyto výsledky, jak mohou potvrdit příslušníci starší generace, nesnesou v ničem srovnání s předválečným vývojem za buržoazní republiky. Byly dosaženy zásluhou vysoké aktivity občanů, kteří pod vedením Městského výboru Komunistické strany Československa, Městského národního výboru, za aktivní pomoci organizací Národní fronty, občanských výborů, místních podniků, závodů, JZD, škol i příslušníků vojenské posádky přispěli k plnění volebních programů Národní fronty v jednotlivých funkčních obdobích.

Skrývá se za nimi obětavá práce stovek funkcionářů uličních organizací KSČ, poslanců zastupitelských orgánů všech stupňů, členů komisí městského národního výboru i občanů integrovaných částí města, bez nichž by všechny plány a předsevzetí byly jenom prázdnými a nenaplněnými pojmy.

Určitá nespokojenost s dosaženými výsledky je svým způsobem přirozená, ale za oprávněnou ji můžeme považovat pouze tehdy, je-li podložena poctivým přesvědčením a vůlí přiložit ruce k dílu a konstruktivně pomáhat tam, kde je to třeba.

Tak tomu je v životě každého jednotlivce, rodiny i pracovního kolektivu, pokud chce zlepšit podmínky svého života.

V průběhu budování a rozvoje našeho města nikdy nebylo možné — a jinak tomu nebude ani v budoucnosti — frontálně měnit a budovat všechno k úplné spokojenosti všech občanů. Vždy platil neúprosný zákon o konkrétním pořadí naléhavosti podmíněný možnostmi a zdroji, kdy výstavba jedné nebo několika akcí souběžně přináší potřebu tvorby nebo urychlení jiných, o nichž se předtím sice uvažovalo, ale časová aktuálnost je objektivně posunuje blíže ke konečné realizaci.

Tento nezastavitelný koloběh uspokojování jedněch a neustálého růstu potřeb nových, charakteristický pro všestranný rozvoj socialistické společnosti bez ohledu na to, jaké rozpory s sebou přináší, je předností, hnací silou dalšího rozvoje našeho zřízení a nikoli záporem, jak by nám chtěli namluvit propagátoři kapitalismu, který již po řadu let stagnuje.

Ani čtyřicet let po válce nežijeme v podmínkách, které by nám v mezinárodním měřítku byly příznivě nakloněny. Celá historie bojů za naše národní a sociální osvobození, která prodělala vyhnáním nacistů a vítězstvím Sovětské armády nad fašistickým Německem významný přelom, nadále, v jiných podmínkách a za jiného poměru sil ve světě pokračuje. Stále výrazněji nabývá podoby boje za uhájení míru a za další rozvoj reálného socialismu.

Jsme hrdi na to, že ohlédnutí za uplynulými čtyřmi desetiletími rozvoje našeho města nás opravňuje k optimistickému přesvědčení, že hodnoty vytvořené našimi předchůdci dále rozmnožíme pro blaho člověka a spokojenost příštích generací.

V Hranicích, květen 1985

Městský národní výbor **Městský výbor NF** **Městský výbor KSČ**

Nejdříve krátce o historii Hranic

Hranice leží mezi Oderskými vrchy a posledními výběžky Karpat na řece Bečvě, v údolí Moravské brány. V plné šíři vždy platila a platí o tomto městě charakteristika hranického historika Libora Scholze, napsaná více než před sto lety:

„Otcovské naše město Hranice nepatří sice k nejstarším a k nejlidnatějším, přece však k nejkrásnějším a paměti nejhodnějším městům vlasti naší moravské."

Panorama města se třemi věžemi nad řekou Bečvou v půvabném údolí Moravské brány mezi zalesněnými pahorky a jeho postupný další rozvoj jsou toho nejlepším dokladem.

Jméno Hranice se vyskytlo po prvé v darovací listině vydané roku 1169 Olomouckým údělným knížetem Bedřichem, opatřené pečetí knížete Bedřicha i jeho otce českého krále Vladislava, kterou bylo darováno území zvané Hranice od potoka Sebník až k potoku Odra rajhradskému klášteru a jeho českému mnichu Jurikovi.

Zde sdružoval Jurik roztroušené obyvatelstvo, mýtil lesy a založil osadu, aby vzdělal pustinnou krajinu a obyvatelstvo sdružil v obec. V krátkém čase 32 let stály již mezi těmito potoky Hranice, které v roce 1276 byly povýšeny na město a staly se hospodářským a kulturním střediskem Moravské brány.

V roce 1323 navštívil město český král Jan Lucemburský se synem Karlem a úspěšně zde jednal s rakouskými habsburskými vévody o vzájemných smlouvách a ukončení pohraničních rozmíšek.

Po roce 1428 za Jana Tovačovského z Cimburka přijali Hraničané husitské učení. Od konce 15. století za Pernštejnů, v období hospodářského rozmachu, rozvinula se řemesla a obchod.

Klidná léta byla vystřídána obdobím pohrom v době pobělohorské. Hranické panství dostal darem František z Ditrichštejna a do města byla usazena císařská posádka. V té době se Hraničané spojili s odbojnými Valachy, odpůrci Habsburků, a za účast v tzv. mansfeldské rebelii zaplatilo 16. 10. 1627 životem 11 představitelů odboje. Svědčí o tom pamětní deska na nynějším náměstí Klementa Gottwalda. Po morových epidemiích a řádění cizích i císařských armád počet obyvatel podstatně poklesl a město hospodářsky upadlo.

V době národního obrození koncem 18. a v první polovině 19. století usiloval o kulturní povznesení města jeden z mála moravských

Znak města Hranic

národních buditelů, hranický rodák, lékař Josef Heřman Agapid G a l l a š , básník, spisovatel a nadaný malíř. V roce 1811 založil veřejnou knihovnu, později veřejnou nemocnici; do dějin české obrozenecké literatury vstoupil trvale sbírkou básní Múza moravská.

Počátky kapitalistického způsobu výroby reprezentuje koncem 18. století dietrichštejnská manufaktura na výrobu fajanse, postupně se rozvíjelo soukenické řemeslo. V polovině 19. století vzniklo několik menších textilních továren, podnikem známým i v cizině se stala továrna Antonína Kunze na výrobu pump, čerpadel a vodovodů, založená v roce 1883. Její dělníci položili základy dělnického hnutí v Hranicích.

Agresivní počínání německé menšiny podporované německými středními a vojenskými školami vyvolalo v 2. polovině 19. století prudké národnostní boje, jež skončily v roce 1903 volebním vítězstvím hranických Čechů vedených dr. Františkem Š r o m o t o u , který se stal prvním českým starostou města a záhy potom vlivným poslancem zemského sněmu moravského.

Zásluhou uvědomělých dělníků továrny na výrobu čerpadel firmy A. Kunze, proběhla v roce 1905 úspěšně generální stávka na podporu požadavků všeobecného volebního práva.

I město Hranice bylo poznamenáno důsledky 1. světové války, která měla nepříznivý vliv také na vývoj obyvatelstva. Navíc se projevil i odliv lidí, hlavně mládeže, zejména do ostravského hornického a silně průmyslového centra za obživou.

V té době, a to v roce 1915, působil krátce v Hranicích jako mladý truhlářský dělník, pozdější první dělnický prezident Klement Gottwald.

Období mezi 1. a 2. světovou válkou bylo charakterizováno pomalým hospodářským rozvojem, který s sebou nesl poměrně velkou nezaměstnanost.

Hranice vždy patřily mezi ta města, kde dělnictvo bylo revoluční, organizovalo se a aktivně bojovalo za lepší životní podmínky. Svědčí o tom velká protidrahotní demonstrace již 8. ledna 1919 a postupně následovaly další a rozsáhlejší protestní akce proti stupňujícímu se vykořisťování.

A v březnu 1921 se sešlo 22 revolučně smýšlejících občanů na schůzi, kde byla založena místní organizace komunistické strany. Hranice byly tak jedním z prvních míst ve střední Moravě, kde organizace komunistické strany zahájila činnost.

Po květnovém ustavujícím sjezdu KSČ došlo v Hranicích k oficiálnímu založení organizace KSČ. Do čela stranické organizace byl zvolen Hynek K o ž u š n í k . Výraznou postavou počátků komunistického hnutí v Hranicích byl také Vojtěch K r á l .

Brzy nato pak byly založeny organizace v Drahotuších, v Potštátě a v dalších obcích.

Na podzim 1938 po Mnichovu se Hranice po záboru pohraničí staly doslova hranicemi státu.

V období 2. světové války se hraničtí občané nesmířili s okupací a jejich odbojová činnost, v jejímž čele byli komunisté a levicově zaměření občané, se promítala v celé řadě sabotáží menšího i většího rozsahu, zejména v továrnách, na železnici a především v zásobování, za což mnozí z nich byli perzekuováni, vězněni a obětovali i své životy.

Historický snímek z osvobození města

Památné květnové dny roku 1945

Ach ruská písní . . .
Do krvava Tvé nebe hoří jako Praha
jako zpěv cikád úzkost zalká
už sviští trojka od Rybalka
a přes polomy od Berlína
valí se rudá pelerina

Oheň a Perun v střelbě kvítí
valí se ruské hromobití
S ním plakali jsme
s ním se smáli
a s kozáčky jsme tancovali

Počátkem roku 1945 bylo již zřejmé, že 2. světová válka se chýlí ke konci, že porážka fašistického Německa je neodvratná.

I přes stále výraznější úspěchy Sovětské armády se nacisté ještě stále urputně bránili. Začátkem roku zahájili i na Hranicku rozsáhlé přípravy na obranu. Nacisté připravovali také Hranice jako opevněné město, neboť si byli velmi dobře vědomi toho, že Moravskou branou, a tedy i Hranicemi, procházejí hlavní dopravní tepny, významné jak po stránce ekonomické tak i vojenské.

Již v lednu byly jak školy tak i ostatní budovy obsazeny velkým množstvím lidí z Moravy i z Čech, kteří sem byli nakomandováni kopat zákopy v lesích od Opatovic až k Bělotínu a k Nejdku. Ve městě byly vytvářeny četné zátarasy na hlavních i bočních komunikacích, hloubeny protitankové příkopy a zábrany. Rovněž tak byly uzavřeny a střeženy železniční viadukty a společně s mosty ve městě byly připraveny ke zničení. Tím měly přispět k zpomalení postupu Sovětské armády. Ještě v únoru odvádělo gestapo české lidi do nacistických věznic a koncentračních táborů. Byli mezi nimi i odbojoví pracovníci, kteří již v roce 1944 se aktivně podíleli na organizování sabotáží a připravili ustavení ilegálního národního výboru.

Ani bezmezné řádění nacistů a jejich rozsáhlé přípravy na obranu nemohly však zlomit odbojového ducha a zmenšit víru v blízké vítězství Sovětské armády hranických vlastenců.

Již koncem března bylo navázáno spojení mezi hranickými odbojovými skupinami a připravován revoluční národní výbor. Prostřednictvím komunistického hnutí se do odboje zapojila řada pracovníků ilegálních národních výborů z okolních obcí.

V dubnu se odpor fašistů neustále stupňoval a koncem měsíce se vojenské přípravy ve městě a jeho blízkém okolí vyhrocovaly a bylo jasné, že i pro obyvatele města hrůzostrašná válka v několika dnech skončí. Revoluční národní výbor se připravoval již na převzetí správy města.

7. květen je posledním dnem vlády německé okupační armády ve městě. Hranice prožívají poslední den více jak 6leté okupace, pozorují chvatný ústup nacistických vojsk a toužebně očekávají své osvoboditele — Sovětskou armádu. Odbojové skupiny podle pokynů revolučního národního výboru se snaží zabránit v době všeobecného chaosu ničení mostů, objektů a ostatnímu poškozování a destrukcím ve městě.

Poslední zbytky nacistických vojáků procházely Hranicemi 8. května okolo 2. hodiny noční.

Jedním z prvních příslušníků Sovětské armády, který v ranních hodinách 8. května 1945 vstoupil do Hranic, byl tehdy nadporučík Vladimír Jefimovič G r i c e n k o , náčelník průzkumu 31. horské střelecké brigády — dnes čestný občan města Hranic. Další oddíly Sovětské armády pak v rychlém sledu procházely od Bělotína ulicemi města, vítány a pozdravovány obyvatelstvem.

Zanedlouho bylo všude plno praporů, na náměstí pod ozdobeným balkónem radnice vyhrávala dechová hudba a velitelé projíždějících útvarů byli srdečně vítáni jak občany, tak představiteli revolučního Národního výboru města Hranic. Mnozí sovětští velitelé také z radničního balkónu pozdravili shromážděné občany.

Téhož dne byly osvobozeny také Drahotuše, Velká, Teplice nad Bečvou a další okolní obce.

Hranice byly osvobozeny 8. května 1945 při dovršení ostravské operace vojsky 4. Ukrajinského frontu, jemuž velel generál armády A. J. J e r e m e n k o .

Přímo Hranice osvobozovala 31. a 32. střelecká brigáda 126. lehkého horského střeleckého sboru 38. armády generál-plukovníka K. S. M o s k a l e n k a . Současně osvobozoval město i 127. lehký horský střelecký sbor, který byl součástí 1. gardové armády generál-plukovníka A. A. G r e č k a .

V květnu 1945 dovršil Sovětský svaz a jeho hrdinná armáda porážku hitlerovského Německa a osvobodil i naši vlast od fašistického jha.

Tím se pracujícímu lidu otevřely dalekosáhlé perspektivy svobodného rozvoje. Osvobození se tak stalo počátkem největších revolučních a státní samostatnost a znamenalo začátek převratných společenských změn.

8. května 1945 přinesla Rudá armáda po létech strádání i našemu městu svobodu, ale také naléhavé a závažné úkoly pro okamžité řešení i jeho perspektivní život.

Takový je náš osud
Jako vykřičník v písance let
nám každé jaro připomene hřmění nad Karpaty
Rok čtyřicátý pátý

Byla jako Marusja regulovčík
Na křižovatce v zaprášené gymnasťorce
dávala STOP minulosti
a na červenou
do trysku
pobízela budoucnost

Historický snímek z osvobození města

Úcta a poděkování Vám!

Může vonět píseň
sladce hořce znít?
V květech vybuchuje
vřava bitevní

Zavýskaly děti
jen tak od radosti
Zbělely už dávno
vojákovy kosti

Ptáš se mě co vidím
po tolika letech?
Chlapce co šli jarem
a usnuli v květech

Vyjádřením úcty a lásky všem obětem a hrdinům vítězného boje proti fašismu, kterým vděčíme za naši svobodu a socialistickou přítomnost jsou ve městě dva symboly.

V parčíku na třídě Československé armády je to **Památník družby československých a sovětských dělostřelců**, který byl slavnostně odhalen 8. května 1955, v den 10. výročí osvobození města Hranic slavnou Sovětskou armádou.

Mohutný podstavec se sousoším představujícím československého dělostřelce v přilbě a s granátem v náručí a po jeho levici sovětského vojáka je nejlepším vyjádřením družby mezi československými a sovětskými dělostřelci, upevněné ve společném boji proti fašismu v památné bitvě u Jasla 15. ledna 1945.

Symbolem přátelství, bratrských vztahů k lidu Sovětského svazu je také sousoší **Vítání Rudé armády** v parčíku na Školním náměstí, které bylo slavnostně odhaleno v předvečer 40. výročí karpatsko-dukelské operace 5. října 1984.

Sousoší sovětského vojáka s dítětem je ušlechtilým vyjádřením myšlenky, ale také odpovědnosti nás všech za vytváření spokojeného a radostného života dětí a za trvalý mír.

Tyto symboly nerozborného přátelství k sovětskému lidu a jeho hrdinné armádě připomínají občanům i všem návštěvníkům města památné květnové dny 1945, které pro nás znamenaly svobodu — život — radostnou budoucnost.

Občané u příležitosti svých významných životních výročí a událostí kladou k těmto symbolům kytice jako projev úcty a poděkování těm, kteří se přičinili o naši socialistickou současnost.

Sousoší „Vítání Rudé armády"

Jak na Ladových obrázcích
tenkráte bylo sněhu
Mráz třaskal o kov
jako těžká jízda
A přesto ledy hnuly se
tou prudkou řekou hněvu
Šel lid A západ
falešnou si hvízdal

Těch několik dní
kdy jsme se muži stali
Kdy jsme šli s dělníky
a s Tebou naše strano
Kdy hvězdy májové
jsme zrádcům nevydali
Zvoňte rudé zvony
Bij jim černá hrano

Osvobozením naší vlasti Sovětskou armádou byl položen základní kámen ke svobodnému budování nového spravedlivého řádu — socialismu.

Vítězstvím pracujícího lidu v únoru 1948 byla definitivně poražena reakce a moci se ujímá dělnická třída vedená rozhodující pokrokovou silou — Komunistickou stranou Československa.

V uplynulých čtyřiceti letech, tedy v historicky krátké době, byly pod vedením Komunistické strany Československa vytvořeny tak převratné a příznivé změny života v naší vlasti, které nemají v dosavadních dějinách obdoby.

Tento proces socialistických přeměn se zásluhou cílevědomé politiky Městského výboru KSČ v úzké součinnosti s Městským národním výborem a Městským výborem NF a zejména vlasteneckým cítěním, pracovní aktivitou a společenskou iniciativou občanů postupně promítal ve všech oblastech života města.

Občané se tak s nevšedním zájmem a nadšením zúčastnili odstranění pozůstatků války a vytváření příznivých podmínek pro budování a socialistický rozvoj města.

Pohled na starobylé náměstí Klementa Gottwalda

Město se rozvojem průmyslu a usilovné politickovýchovné a organizátorské práce městských orgánů a za aktivní spoluúčasti škol, vojenských útvarů, závodů, podniků, společenských a zájmových organizací NF a ostatních institucí postupně rozrůstá, mění svou tvář až do dnešní podoby.

Rozkvět města je charakterizován jak rozvojem průmyslu, zejména strojírenského a výrobou stavebních hmot, tak výstavbou nových sídlišť, rozvojem obchodní sítě a služeb, dopravy a rozšířením školství, zdravotnictví, kulturně výchovných a sportovních zařízení i ostatních veřejně prospěšných služeb.

Svědčí o tom nejlépe také nárůst obyvatel. Hranice čítaly v roce 1945 celkem 9684 občanů.

O růstu počtu obyvatel, i když se v něm promítá integrace okolních obcí provedená v polovině 80. let a stavu životní úrovně, hovoří výsledky sčítání provedeného v roce 1980.

K 1. listopadu 1980 činil celkový počet obyvatel 18 095, tzn. 13 % z celkového počtu obyvatel přerovského okresu. Z toho bylo obyvatel ve městě a jeho místních částech:

Hranice	1 — město	14 789	6 — Valšovice	145
	2 — Lhotka	83	7 — Slavíč	277
	3 — Velká	488	8 — Středolesí	81
	4 — Drahotuše	1677	9 — Uhřínov	63
	5 — Rybáře	27	10 — Olšovec	465

Oproti výsledkům sčítání v roce 1970 se počet obyvatel Hranic zvýšil o dalších 2287, to je o 12,5 %. Zvýšení počtu obyvatel se týkalo však samotného města, zatímco ve všech ostatních místních částech obyvatel ubylo.

Z celkového počtu obyvatel Hranic bylo 8825 mužů a 9270 žen. Děti do 15 let tvoří čtvrtinu počtu obyvatel, 50 % je osob produktivního věku a zbývající část jsou osoby neproduktivního věku, to je muži nad 60 a ženy nad 55 let. Z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel pracuje 80 % v Hranicích a 20 % do zaměstnání dojíždí.

Z celkového počtu trvale obydlených bytů bylo ke dni sčítání 37,5 % bytů v rodinných domcích, 18,6 % družstevních bytů, 42 % bytů ve správě podniku bytového hospodářství nebo socialistických organizací a 1,3 % bytů v ostatních budovách.

O trvalém zkvalitňování bytového fondu svědčí růst průměrné velikosti bytů z 37,3 m^2 obytné plochy v roce 1961, přes 39,5 m^2 v roce 1970, na současných 42,4 m^2 obytné plochy v roce 1980.

Výrazné je zlepšení stavu ve vybavenosti bytů oproti roku 1970 a představuje v době sčítání v listopadu 1980 tyto výsledky:

— vodovod je v 95 % bytů (podstatné zlepšení je patrno zejména v místních částech města),
— plyn v 72 % bytů,
— koupelna nebo sprchový kout v 87 % bytů,
— ústřední nebo etážové topení v 62 % bytů.

O rostoucí životní úrovni svědčí také zvýšená vybavenost domácností předměty dlouhodobé spotřeby:

— televizor a chladničku má 85 % domácností,
— elektrickou pračku 82 % domácností,
— největší mírou však vzrostla vybavenost osobními automobily, který má z každé stovky již 35 domácností,
— chatu, chalupu či rekreační domek má 5,4 domácností.

Počet obyvatel města a jeho místních částí činil k 1. říjnu 1984 19 105 občanů.

Počet obyvatel Teplic nad Bečvou, pro který byl ustanoven společný národní výbor s Hranicemi, činil ke dni sčítání, to je k 1. listopadu 1980 celkem 368 občanů.

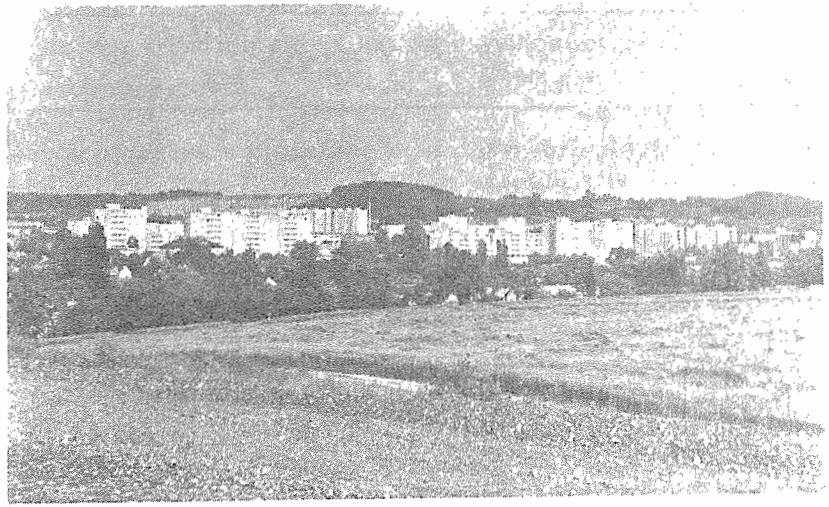

Pohled na město

Rozvoj jednotlivých oblastí života občanů a rozvoj města a jeho místních částí

Bydlení jako jedna ze základních lidských potřeb bylo a zůstává významnou součástí životní úrovně obyvatel, jeho kvalita bezprostředně působí na jejich pracovní, společenskou a politickou aktivitu. Proto také byla této významné oblasti městskými orgány věnována všestranná péče.

Svědčí o tom nejlépe porovnání počtu bytových jednotek za uplynulých 40 let. V roce 1945 činil počet bytových jednotek
celkem 2 428,
v roce 1983 to je již 7 056,
což představuje nárůst počtu bytů o 290 %.

Členění skladby bytů do jednotlivých kategorií v roce 1983 činí:
— I. kategorie . . . . . .4 165 bytů — 59 %,
— II. kategorie . . . . . .1 894 bytů — 27 %,
— III. kategorie . . . . . 417 bytů — 5 %,
— IV. kategorie . . . . . 580 bytů — 9 %.

Postupně bylo postaveno v rámci komplexní bytové výstavby 6 nových sídlišť a nezbytná základní občanská vybavenost.

Na místě starých a již nevyhovujících rodinných domků a schátralých usedlostí, tak jak je to patrno nejlépe z fotografií, vyrostla nová sídliště, kde postupně našly nový domov tisíce občanů, kteří dnes využívají všech předností moderního bydlení.

Souběžně s komplexní bytovou výstavbou byla a je věnována soustředěná pozornost i individuální bytové výstavbě. Touto formou za uplynulých 40 let bylo získáno celkem 559 bytových jednotek v rodinných domcích, z toho 150 bytů v moderní bytové výstavbě na Skleném kopci.

I přes tuto rozsáhlou novou bytovou výstavbu není i dnes ještě bytový problém vyřešen. Zůstává neuspokojeno stále téměř 500 žadatelů o byty a je naléhavým úkolem tuto situaci za účasti rozhodujících podniků a organizací a Stavebního bytového družstva v nastávajícím období řešit.

Vedle nové bytové výstavby bylo a je aktuálním úkolem zkvalitňovat úroveň bydlení i ve starší bytové zástavbě. To však klade stále větší nároky na údržbu, opravy a modernizaci stávajícího bytového a domovního fondu. Do roku 1954 byl státní a podnikový bytový fond spravován různými institucemi, organizacemi a podniky. Tato roztříštěnost pochopitelně nezabezpečovala v žádoucím rozsahu údržbu a opravy tohoto majetku.

Velice prozíravé a prospěšné bylo proto rozhodnutí orgánů zřídit Domovní správu, dnes Podnik bytového hospodářství, který postupně převzal do své správy státní bytový majetek i bytový fond ostatních organizací a podniků.

S rozvojem průmyslu dochází postupně k růstu pracovních příležitostí a růstu obyvatel města, což zvyšuje také požadavky na Podnik bytového hospodářství.

Svědčí o tom nejlépe rozsah údržby a oprav bytového a domovního fondu, který v roce 1955 činil 720 tisíc Kčs a v roce 1984 již představoval více než 7,5 miliónu Kčs.

Dnes Podnik bytového hospodářství spravuje a udržuje ve 290 obytných domech 2382 bytových jednotek, z toho je 84,29 % bytů I. a II. a 15,71 % bytů III. a IV. kategorie.

Vzhledem k nárůstu bytového a domovního majetku a závislosti jeho údržby a oprav na výši finančních prostředků, ale zejména stavebních kapacit, bylo vynaloženo velké úsilí, jehož výsledkem bylo zřízení vlastní údržbářské čety Podniku bytového hospodářství, které je využíváno jak pro poskytování žádoucích služeb spojených s bydlením, tak zejména pro operativní řešení havarijních stavů na bytovém a domovním fondu. Dnes čítá tato četa již 44 pracovníků a v uplynulém roce se podílela téměř 35 % na celkovém počtu oprav. Je žádoucí údržbářskou četu dále rozšiřovat v potřebné profesní skladbě a snižovat tak závislost Podniku bytového hospodářství na stavebních a jiných organizacích.

Jedním z rozhodujících způsobů jak dále zkvalitňovat bytovou základnu je její modernizace, kterou bylo jen v roce 1984 získáno 25 bytových jednotek. I když samotná modernizace s sebou přináší mnohé problémy a starosti, a to jak při řešení náhradního ubytování pro občany, tak i v odčerpávání prostředků a zejména kapacit, je to jedině možná cesta, jak zachraňovat stávající bytový fond ve staré zástavbě.

Velice platnými pomocníky při řešení všech bytových otázek jsou domovní důvěrníci, domovní komise a občanské výbory. Tento početný aktiv schopných a obětavých občanů se iniciativně podílí na drobné údržbě a opravách bytového fondu i v získávání spoluobčanů do společensky prospěšné práce. Výsledkem jejich aktivit je dnes 46 obytných domů v socialistické péči nájemníků i skutečnost, že jen v uplynulém roce bylo na běžné údržbě a drobných opravách bezplatně odpracováno občany 70 445 brigádnických hodin.

Pohled na původní část města — tř. 1. máje

Současný stav tř. 1. máje

Pohled na původní část města — tř. 1. máje

Současný stav tř. 1. máje

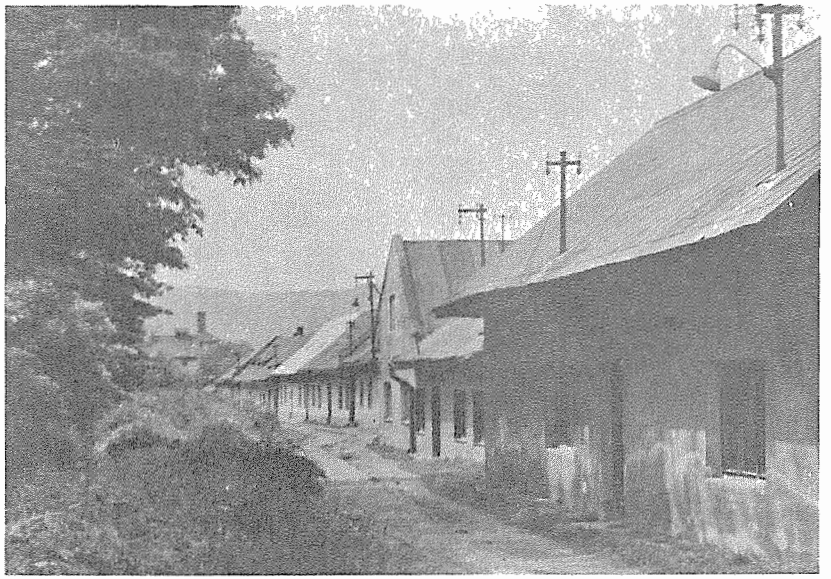

Pohled na původní část města — Na Hrázi

Současný stav této části města — Na Hrázi

Pohled na původní část města — Struhlovsko

Současný stav sídliště Struhlovsko

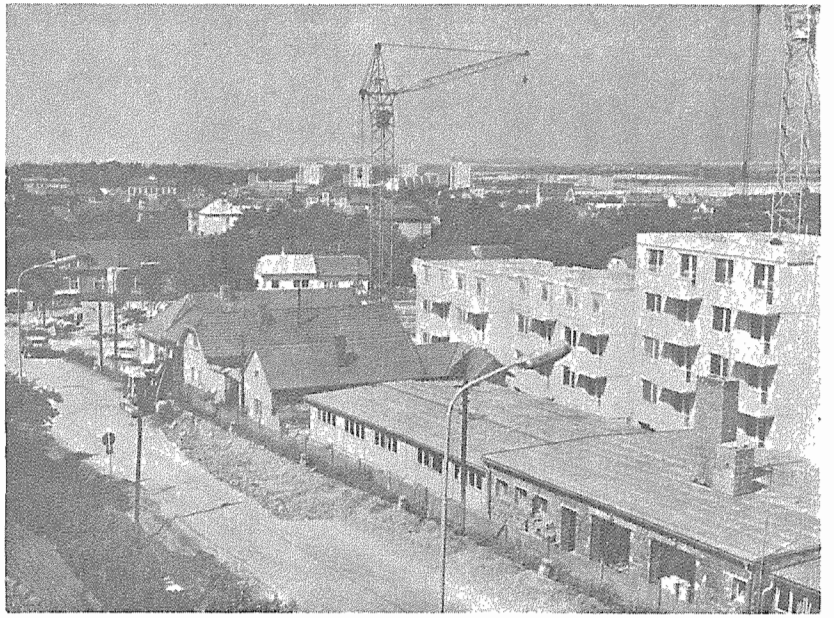

Pohled na původní část města — Hromůvka

Současný stav sídliště Hromůvka

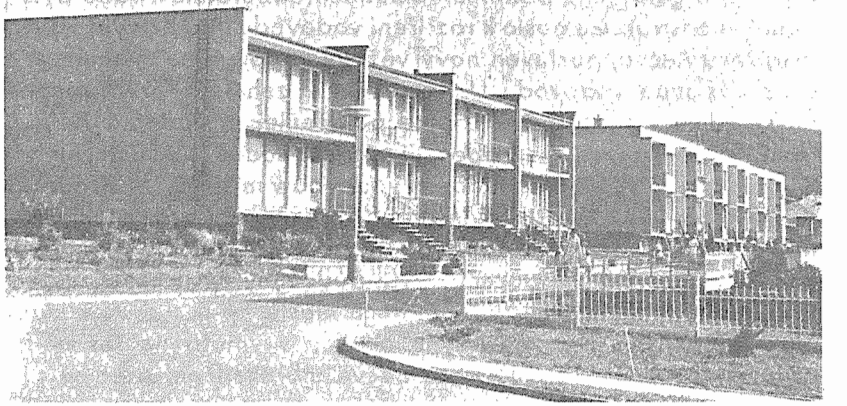

Moderní bytová výstavba na Skleném kopci

Oprava domovního fondu podnikem bytového hospodářství

Soustavná pozornost byla věnována řešení naléhavých problémů v oblasti **vodního hospodářství**, které je významnou součástí moderního způsobu života občanů a organizací. Pro plynulé a kvalitní zásobování občanů, organizací a podniků i ostatních odběratelů vodou byla provedena rekonstrukce a došlo k rozšíření vodovodu Pod Křivým s přechodem přes řeku Bečvu, postaven nový věžový vodojem na Hromůvce, dokončena výstavba vodovodu U Kostelíčka a zahájena první etapa stavby vodovodu — prameniště Lhotka položením přívodního řádu Lhotka-Hranice pro zlepšení zásobování pitnou vodou občanů celého města a formou akce „Z" byl vybudován vodovod v místní části Středolesí.

V letech 1963—1968 byla vybudována hloubková kanalizace a čistírna odpadních vod a postupně formou akce „Z", za iniciativního přispění občanských výborů a občanů, byly budovány části kanalizační sítě jak v okrajových tak i v místních částech města.

Velké úsilí bylo městskými orgány vyvinuto na řešení havarijní opravy stávajícího jezu na řece Bečvě. Po skončení územně plánovací přípravy tohoto vodního díla včetně malé vodní elektrárny o výkonu 500 kW o celkovém rozpočtovém nákladu 56 miliónů Kčs byla v prosinci 1984 tato významná, avšak potřebná stavba zahájena.

Postupně, i když ne v potřebném rozsahu, byly péčí správců vodních toků prováděny údržbové práce a opravy vodních toků. Došlo tak k částečnému vyčištění břehových porostů a nánosů a je žádoucí v těchto pracech plynule pokračovat a tím zkvalitňovat životní prostředí města a jeho místních částí.

Významnou měrou dlouhodobě přispívá k řešení otázek a problémů vodního hospodářství projektový odbor Severomoravských vodovodů a kanalizace.

Hranice leží na důležité komunikační tepně, což s rozvojem cestovního ruchu a dopravy vůbec klade stále větší nároky na **stav komunikací**.

Proto také v uplynulých čtyřiceti letech byla této oblasti věnována zvýšená pozornost. Přednostně byly obnoveny betonové mosty přes vodní toky, v roce 1960 — při příležitosti 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou — byl veřejnosti předán nový betonový most přes řeku Bečvu a v roce 1967 dokončen nový most pro pěší přes řeku Bečvu ve vnitřním lázeňském území v Teplicích nad Bečvou, před dokončením je výstavba mostu v Máchově ulici v severní části města.

Počínaje rokem 1972 byly zahájeny práce na postupných úpravách bezprašného povrchu vozovek a za aktivního přispění občanských výborů a organizací zejména Technických služeb byly prováděny opravy a výstavba chodníků v obvodu města a po integraci i v místních částech města.

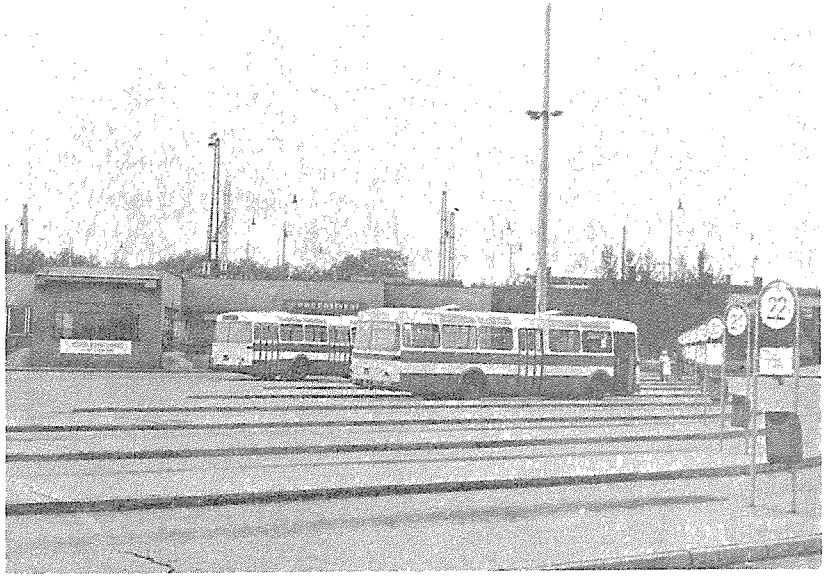

Autobusové nádraží ČSAD, sloužící k městské, příměstské a dálkové přepravě cestujících

Vybudováním nového autobusového nádraží, včetně výpravního objektu, podchodu pro pěší a spojovací komunikace Jaslo — CVH došlo ke zkvalitnění městské i příměstské autobusové přepravy pracujících.

Výsledkem mnohaletého úsilí došlo v letech 1982—1984 k výstavbě průtahu — obchvatu komunikace I/47, který byl s více než dvouměsíčním předstihem dán již ve II. pololetí minulého roku do zkušebního provozu.

Postupnou rekonstrukcí všech hlavních dopravních tahů přes město a zejména výstavbou průtahu komunikace I/47 v severní části města došlo ke zvýšení bezpečnosti a ke zklidnění celkové dopravní situace, což přivítali jak samotní účastníci silničního provozu tak občané, zejména školní mládež, která byla nucena denně přecházet nejfrekventovanější křižovatku v centru města, která byla dlouhodobě místem častých dopravních nehod.

V roce 1982 bylo na náměstí Klementa Gottwalda zrušeno parkoviště osobních vozidel a následně pak vybudováno pohotovostní parkoviště v ulici 28. října s kapacitou 25 parkovacích míst. Uvedené rozhodnutí městských orgánů se ukázalo velice správné, neboť tím došlo k podstatnému zlepšení životního prostředí v samotném centru města.

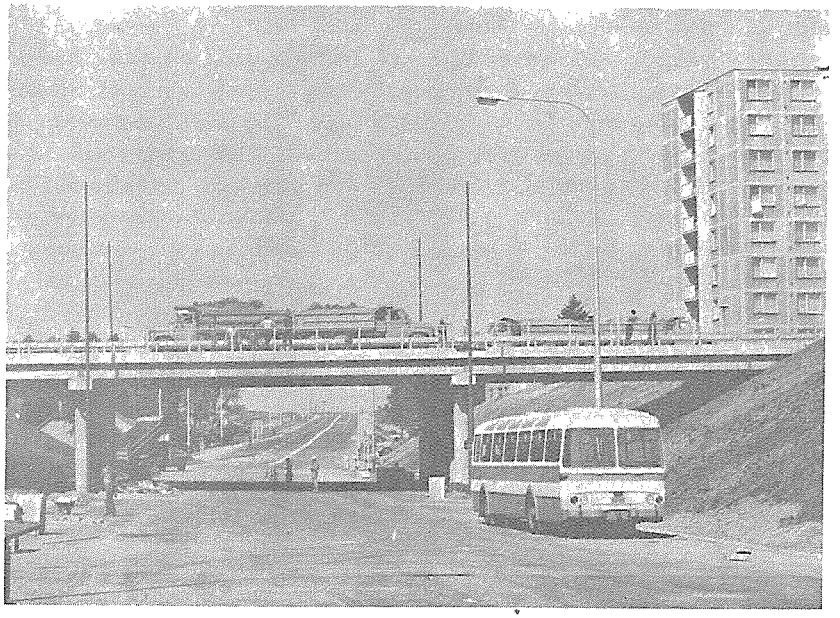

Průtah komunikace I/47 v severní části města

Nová dopravní křižovatka u sídliště HCV — ČSAD

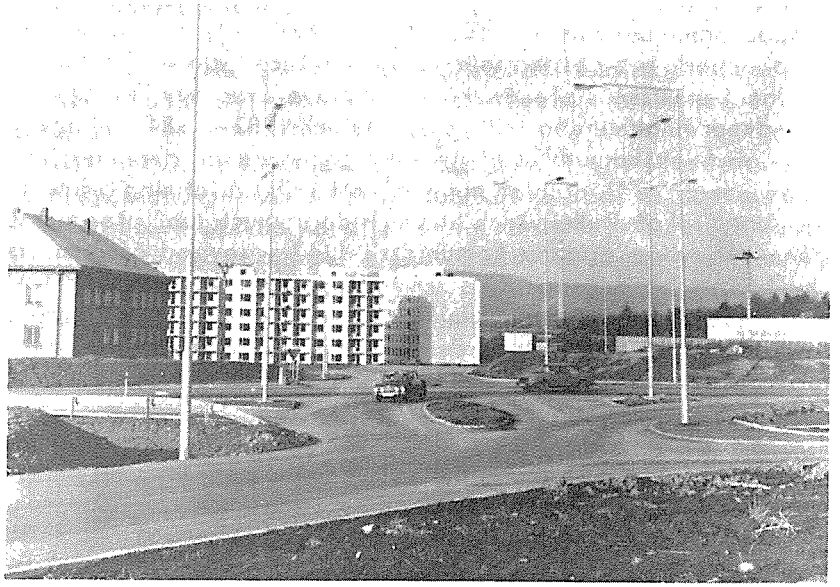

Významnou a velice citlivou oblastí, se kterou se občané dostávají do každodenního kontaktu, je **obchod a služby**. Na jejich úrovni a kvalitě a na dostatku zboží v potřebném sortimentu je v mnoha případech hodnocena práce orgánů a organizací, které za tyto oblasti odpovídají a jejichž výsledky se promítají ve spokojenosti občanů.

V této významné oblasti zabezpečuje dnes služby 77 prodejen státního a družstevního obchodu a 23 provozoven veřejného stravování. Postupně došlo v této sféře k žádoucí stabilizaci v zásobování i ke zkvalitnění nabídky a služeb, v rámci možností obchodních organizací i k částečnému rozšíření prodejních, provozních a skladovacích ploch.

V roce 1956 byla na Revolučním náměstí otevřena první prodejna potravin se samoobsluhou a postupně postaveny jak v rámci komplexní bytové výstavby, tak v účelové výstavbě nové prodejny potravin na sídlišti CVH, Struhlovsko, Hromůvka, ve Firlingerově ulici a na třídě 1. máje, které patří závodu Potraviny.

Rovněž tak došlo i v místních částech města ke zkvalitnění distribuční sítě výstavbou nových obchodních jednotek, a to v Drahotuších, Teplicích a formou akce „Z" v místní části Valšovice, v Olšovci; v roce

Nákupní středisko SD Jednota v místní části Drahotuše

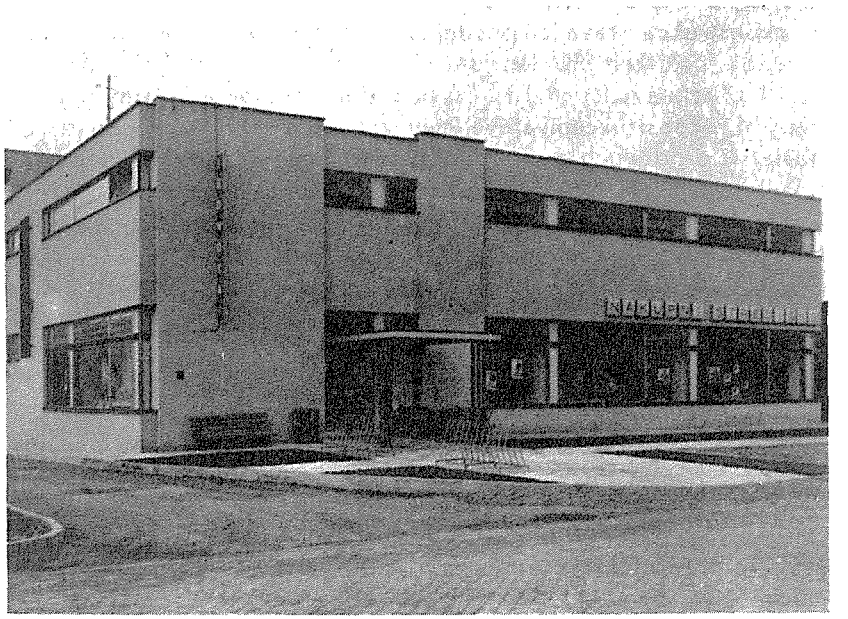

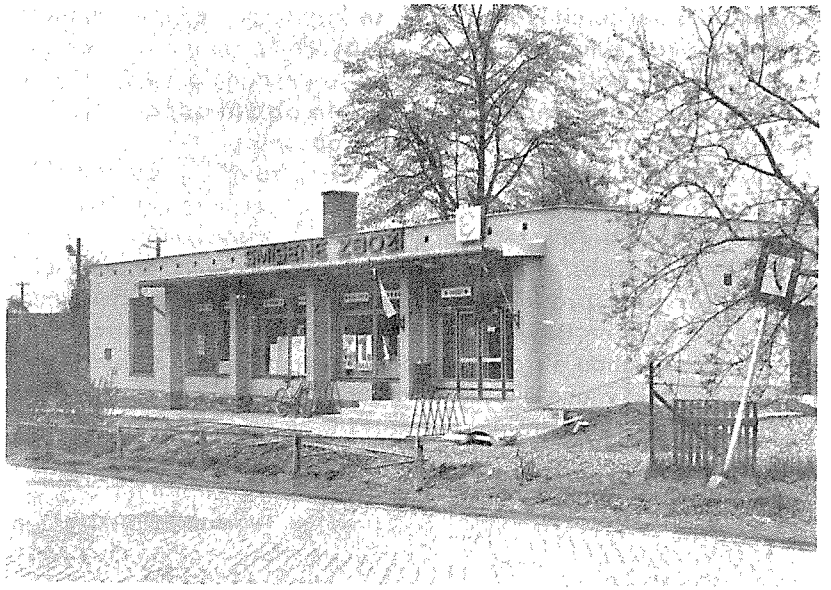

Prodejna SD Jednota v místní části Olšovec

1984 byla také zahájena výstavba prodejny potravin v místní části Velké a rekonstrukce stávající prodejny v místní části Středolesí, které jsou všechny majetkem SD Jednota.

I přes stávající rozšíření obchodní sítě novou výstavbou a provedenými rekonstrukcemi stávajících prodejen se však projevuje velký nedostatek prodejních a provozních ploch, což zapříčiňuje nedostatky jak v kulturnosti tak nabídce prodeje a služeb. K dnešnímu dni chybí stále 15 tisíc m^2 prodejní a provozní plochy a je úkolem tento výrazný nedostatek v občanské vybavenosti urychleně řešit.

V roce 1983 bylo v centru města dáno do provozu nové stálé městské tržiště s potřebným vybavením, které skýtá jak potřebnou hygienu a kulturnost prodeje, tak žádoucí formu nabídky zboží. Tím byly vytvořeny příznivé podmínky pro nákup zejména ovoce a zeleniny v čerstvém stavu i mimo běžnou obchodní síť.

Rovněž tak na úseku **veřejného stravování** došlo k částečnému zlepšení, a to zejména výstavbou nových provozoven v rámci občanské vybavenosti sídlišť i mnohými rekonstrukcemi a modernizacemi stávajících provozů. Péčí SD Jednota v letech 1968—1973 byla otevřena restaurace Na hradbách, restaurace a ubytovna v prostorách Sokolovny a Zámecká pivnice.

V roce 1982 byla zahájena rekonstrukce bývalého objektu kina Oko pro potřeby veřejného stravování, kde bude ještě v průběhu letošního roku dána do provozu jídelna se samoobsluhou se 102 místy u stolu, kavárna a salónek s 200 a restaurace se 70 místy u stolu.

Vzhledem k tomu, že město leží na důležité komunikační tepně, byl péčí Svazarmu formou akce „Z" vybudován v krásném přírodním prostředí a v roce 1962 předán do užívání **autocamp**. Postupně s rozvíjejícím se cestovním ruchem byla rozšiřována jak lůžková kapacita, tak potřebná zařízení služeb až do dnešní podoby, kdy autocampink má celkem 136 lůžek a ročně poskytuje kvalitní služby více jak 10 tisícům zájemců z řad našich i zahraničních turistů.

I přes uvedené skutečnosti však postupným růstem hmotné a kulturní úrovně občanů a rozvojem cestovního ruchu je ve městě postrádáno nákupní středisko většího rozsahu a zařízení hotelového typu, stejně tak i větší iniciativa a rozhodnost obchodních organizací modernizovat nynější obchodní síť.

Významná je **oblast placených služeb**. V letech 1950—1952 proběhl úspěšně socializační proces drobných živností do sdruženého komunálního podniku města, ze kterého pak byly následně v roce 1953 vyčleněny provozovny pohostinství do podniku RaJ a SD Jednoty a provozovny zabezpečující doplňkovou výrobu, opravy a údržbu do okresních podniků MH.

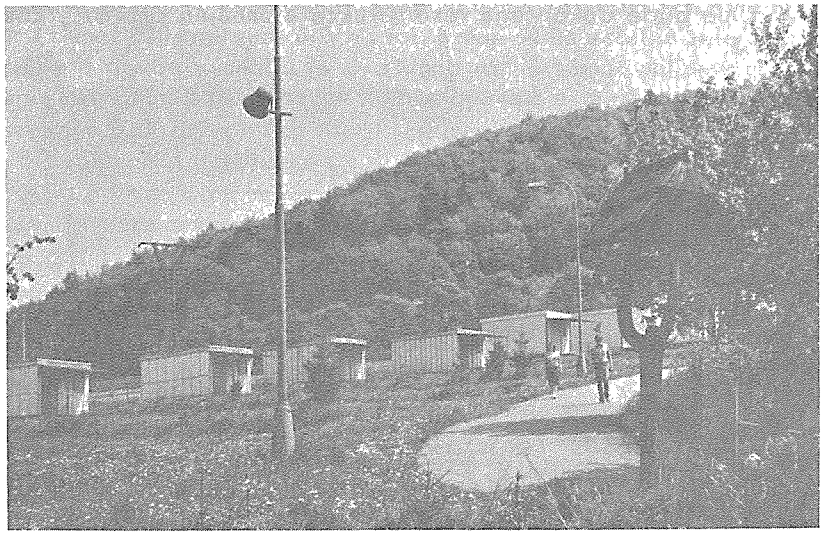

Autocamp Svazarmu sloužící ke spokojenosti našich i zahraničních turistů

V letech 1963—1975 došlo k zahájení provozu v chemické čistírně, v objektech bývalé plynárny byla vybudována provozovna hudebních nástrojů a dnes jsou tam poskytovány i drobné zámečnické a stolářské práce pro občany.

V uvedeném období byl také dán do provozu nový Autoservis v Drahotuších, který rovněž postupně rozšiřoval své služby a dnes slouží ke spokojenosti široké veřejnosti.

Komunální služby z devíti oborů v roce 1955 rozšířily svou činnost na dvacet oborů placených služeb pro obyvatelstvo v roce 1975, které byly následně v roce 1976 integrovány do okresních podniků místního hospodářství.

Péčí těchto podniků došlo k žádoucímu rozšíření služeb motoristům v autoservisu, k provádění oprav televizorů ve dnech pracovního klidu v bytě zákazníka, k rozšíření služeb o sběr oprav kožené galanterie, k zavedení rychloopravny obuvi pro lázeňské pacienty, ke zřízení pedikérské služby o další pracoviště a k přijímání objednávek na opravy elektrospotřebičů, ledniček a automatických praček. Dále ke zkvalitnění čalounických a stolářských prací byla vybudována nová provozovna v Rezkové ulici.

V letošním roce bude na třídě 1. máje v rámci komplexní bytové výstavby dokončen objekt služeb, do kterého budou přemístěny stávající provozovny, a to opravna elektrospotřebičů a zakázkové krejčovství. Uvolněné prostory budou využity k rozšíření služeb v oboru opravárenství. Dále bude dokončena rekonstrukce a zahájen provoz v chemické čistírně.

Autoservis poskytující všestranné služby motoristům

Kladně jsou hodnoceny služby — opravy a prodej zlatnických věcí a hodinek poskytované družstvem Zlatník a poskytované služby prostřednictvím cestovní kanceláře Čedok.

V současném období tak zabezpečuje placené služby obyvatelstvu 28 provozoven podniků místního hospodářství a 18 provozoven výrobních družstev. Na základě oprávněných požadavků a potřeb byly z iniciativy městského národního výboru vytvořeny podmínky a postupně rozšířeny i doplňkové formy služeb.

Dnes pracuje 38 pracovníků v Drobné provozovně MěstNV a 43 občanů ve 22 profesích na povolení MěstNV ve smyslu vládního usnesení č. 154/82. Tyto služby jsou poskytovány převážně v dobré kvalitě a v požadovaných termínech, což je také občany kladně hodnoceno.

Velké hodnoty v podobě stále krásnějšího vzhledu města a jeho místních částí odvádí svým obsahem a kvalitou veřejně prospěšné činnosti **Technické služby města Hranic**. Podíl této, pro zkvalitňování životního prostředí významné organizace se datuje od roku 1968, kdy Technické služby měly 47 pracovníků, v současném období to je již 71 pracovníků.

Hlavní jejich činnost je zaměřena na čištění města, údržbu veřejného osvětlení, údržbu a rozšiřování veřejné zeleně, péče o místní komunikace a svoz domovního odpadu a jeho skládka. Dnes zabezpečují veřejné osvětlení s 2972 světelnými body, svoz pevných domovních odpadků dvěma osádkami v celkovém počtu 6238 svozů popelových nádob za týden a téměř 100 kontejnerů. Ve správě mají 64 ha veřejné zeleně, na jejíž údržbu a novou výsadbu je vydáváno ročně téměř milión Kčs, je udržováno více než 70 km místních komunikací a 80 km chodníků, ručně se dočišťuje na 3000 m^2 volných veřejných ploch a uklízí 380 ks odpadkových košů. Technické služby také udržují dva městské hřbitovy o rozloze 2,81 ha.

Technické služby na veřejně prospěšné služby, zvelebení a rozvoj životního prostředí vynaložily v uplynulém roce 5685 tisíc Kčs.

Park v sadech Zdeňka Nejedlého udržovaný péčí Technických služeb

Letní koupaliště sloužící široké veřejnosti

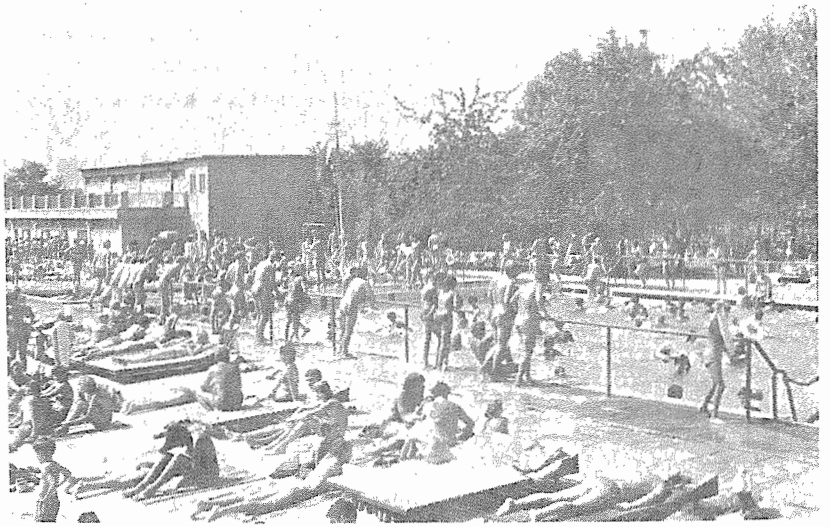

Štafeta socialismu bude v dobrých rukou

Dnes děti nad ramena zvedáme
aby si vyzkoušely jako holubička
jak bohatýrům chutná let i výška
než bohatýr u mámy přistane

Aby už nikdy jako před léty
sirény nevyly nám nad hlavami
jdeme jak řeka pro mír planety
Jdeme i za Ty co tu nejsou s námi

Vždy, když začíná nový školní rok, rozkvete prostor našeho letního kina jako louka plná květů. Červeň pionýrských šátků, modř svazáckých košil, uniformy žáků lesnické školy, slavnostní oblečení žáků a studentů, jejich optimismus a mládí, to vše dává této chvíli neopakovatelnou atmosféru. Zahájení školního roku slavnostním shromážděním všech žáků škol za účasti zástupců stranických a státních orgánů už samo o sobě dokumentuje vysokou životní úroveň naší mládeže i její sociální jistoty, jako příkrý protiklad k nedemokratické diferenciaci školství a hlubokým sociálním nejistotám absolventů škol na západ od našich hranic.

Udělejme si při příležitosti čtyřicátého výročí osvobození malou exkurzi po našich hranických školách s vědomím, že to rozhodující, co bylo dosaženo, mimo modernizaci škol a významného materiálního rozvoje, je soustavná demokratizace našeho školství. Zejména nyní při realizaci nové školské soustavy dochází k ještě hlubšímu sbližování všech proudů našeho školství.

Základní školství v našem městě představují tyto školy: **Základní škola 1. máje**, která je stále ještě často mezi rodiči i dětmi nazývána 1. základní škola. Škola má více než třicetiletou historii, protože vznikla v bývalé dívčí a chlapecké měšťanské škole. V roce 1953, kdy vstoupil v platnost nový školský zákon, byly obě tyto školy zrušeny a vznikla osmiletá střední škola, později základní devítiletá škola a v současné době tedy základní škola.

K původní budově měšťanských škol byla přičleněna budova na Školním náměstí. V roce 1983 došlo k dočasnému zastavení provozu v této budově a škola převzala budovu dřívější 3. ZDŠ, rovněž na třídě

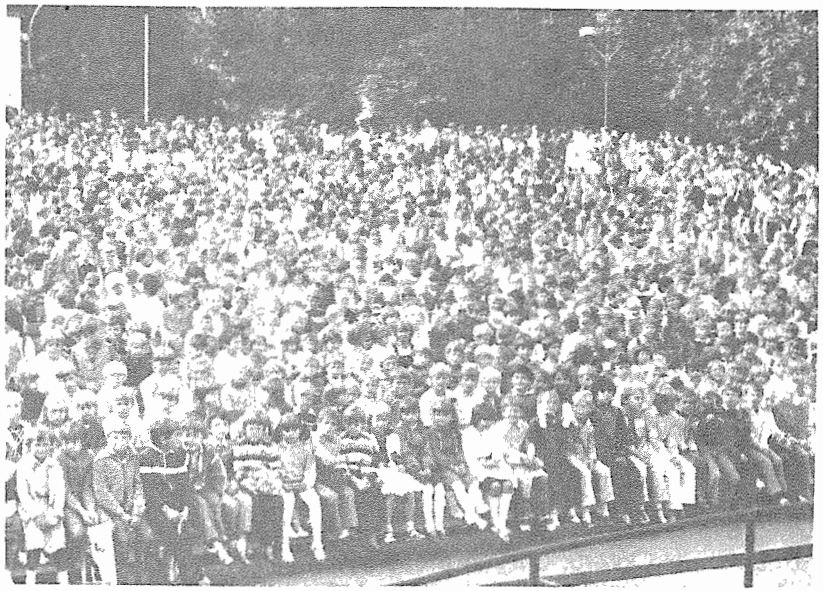

Tradiční zahájení školního roku v Letním kině v Parku kultury

Nová školní jídelna pro žáky ZŠ na třídě 1. máje

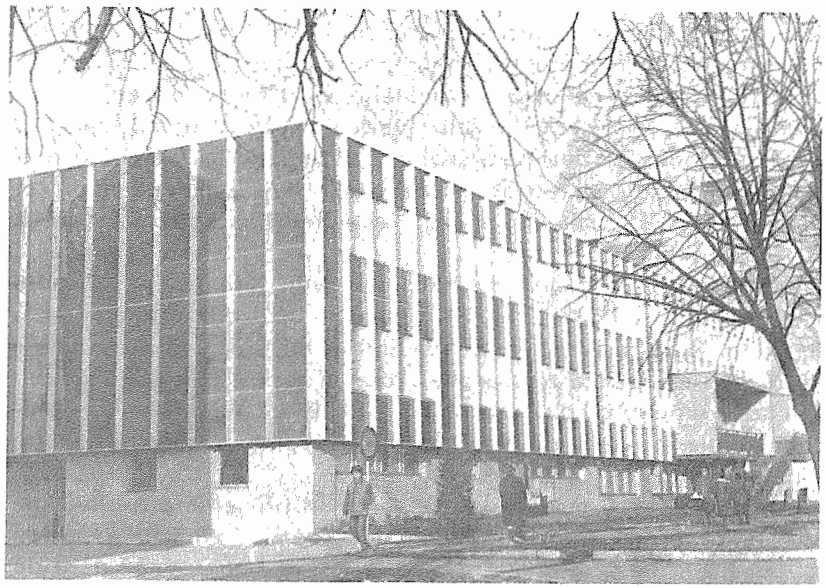

1. máje. Spolu s areálem nové školní jídelny, jejíž výstavba vyřešila letitý problém nevyhovující jídelny na křižovatce „U černého Orla", vznikl nyní funkční komplex, jehož budování by mělo být dovršeno výstavbou tělocvičny.

Na postupném vývoji školy a její přestavbě lze dokumentovat velmi plasticky složitost změn, kterými i naše základní školství procházelo, péči státních orgánů a zejména obětavost i elán pracovníků škol, kdy při chronickém nedostatku kapacit pro výstavbu a údržbu přesto bylo dosaženo významných výsledků.

Veřejnost nemá často představu, jaké problémy přináší snaha tvořit moderní prostředí pro výuku a výchovu. Tak například v budově na Školním náměstí byla již v roce 1965 zahájena generální oprava a dokončena byla v roce 1968. Došlo k nezbytnému zpevnění základního zdiva, k výměně fasády, oken, střechy, byla provedena rekonstrukce sociálních zařízení, generální oprava elektroinstalace, bohužel nebyla provedena generální oprava vodoinstalace a ústředního vytápění. V dalších letech bylo realizováno mnoho dalších akcí, výměna dveří, rozšíření šaten, úprava učeben, kabinetů apod., napojení na kanalizační síť a další akce.

Také v budově bývalých měšťanských škol na třídě 1. máje došlo k řadě změn. Byly rekonstruovány sklepní prostory, vybudovány nové šatny, budovány odborné pracovny. Na dokončení ústředního vytápění svépomocí má významný podíl SRPŠ školy a patronátní závod Sigma Hranice. V roce 1970 byla provedena výměna oken a oprava části fasády školy. Akce dále postupně pokračovaly, se současnou rekonstrukcí střechy. Vznikl nový služební byt školníka, byla provedena generální oprava tělocvičny, výměna parket, podlah ve třídách, vybudována učebna chemie, vzniklo pomocné hřiště na dvoře školy. Podstatně se změnila optická i ekonomická agitace, obložení chodem modřínem přispělo k výrazné estetické změně prostředí školy. Základní škola 1. máje převzala rovněž budovu malotřídky v Teplicích, kde rovněž byla provedena generální oprava elektro a vodoinstalace a přestavba bytu. Tato budova byla vybavena akumulačními kamny.

Současně je škola 1. máje největší ZŠ na přerovském okrese s 32 třídami, šesti odděleními školní družiny a s téměř 1100 žáky. Škola od roku 1953 poslala do života 3565 žáků. V současnosti je školou s rozšířenou výukou jazyků a se spádovými třídami se zaměřením na lehkou atletiku. Mimo bohatou zájmovou činnost si zaslouží mimořádné uznání sportovní výsledky školy především pro dlouhodobě vysokou úroveň v poháru Čs. rozhlasu a zejména v soutěži Zdatné děti, kde škola v průběhu let získala v ČSSR postupně 10. místo, 1. místo v roce 1981, 5. místo v ČSR

v roce 1983 a znovu 1. místo v ČSSR v roce 1984 (třída 5. D) a kolektiv všech tříd 7. místo v ČSSR.

Těmito výsledky, podobně tak jako řadou výsledků v olympiádách jazyka, literárních i odborných soutěžích, škola dokumentuje maximální snahu pedagogického kolektivu o úspěšnou komunistickou výchovu i v těchto významných oblastech.

Další **základní škola na Šromotově náměstí** vznikla v roce 1960 v budově bývalého okresního soudu. To pochopitelně vyžadovalo provedení řady stavebních úprav, při kterých pomáhala průmyslová škola stavební z Lipníka i žáci vyšších ročníků hranických škol.

Také tato škola prošla řadou změn, zejména délkou výuky, ať již jako osmiletá základní škola, později devítiletá a desetiletá a nyní znovu osmiletá, v souladu s novou školskou soustavou.

Mimo zavedení vodovodu, nové elektroinstalace a sociálních zařízení je největší kvalitativní změnou výstavba nové tělocvičny v hodnotě 4 mil. Kčs. Jenom na této výstavbě odpracovali rodiče zdarma 9 tisíc hodin. Na vybudování se podílely i patronátní závody.

Škola získala dobré jméno na veřejnosti a dosáhla řady úspěchů v odborných i sportovních soutěžích a olympiádách. Žáci se zapojují do veřejně prospěšných prací, pomáhají při drobných úpravách ve škole. Tradičně dosahují velmi dobrých výsledků ve sběru druhotných surovin. Každoročně odevzdají těchto surovin v průměru za 80 tisíc Kčs. Škola má aktivní družební styky s 5. ZŠ v Bardějově. Školu také několikrát navštívil soudruh Gricenko, prvý sovětský voják, který v roce 1945 vstoupil do Hranic. Bude tomu jistě také tak v roce 40. výročí osvobození naší vlasti.

Nejmladší základní školou je **škola na Struhlovsku**. Vznikla však už v roce 1963 oddělením od tehdejší SVVŠ, dnešního gymnázia. Prakticky až do roku 1983, kdy se škola přemístila do nového školního areálu na Struhlovsku, byla renovována a modernizována původní budova na třídě 1. máje. Šlo o celou řadu náročných akcí, které ani nelze všechny vyjmenovat. Je nesporné, že hlavní zásluhu na tomto rozvoji měl současný ředitel školy ing. Štěpánik. Pod jeho vedením byla provedena oprava střechy, podlah, opravy soc. zařízení, vodovodů a rekonstrukce plynového topení. Bylo modernizováno vybavení školy a vyřešena otázka školní družiny.

Nyní má škola 18 tříd, 7 odborných učeben, 2 tělocvičny, dostatečné množství kabinetů, školní družinu, jídelnu i klubovnu pro práci pionýrské organizace. V nové škole je však umístěno 23 tříd, což je i pro kapacitu nové školy nadměrné.

Školu navštěvuje 769 žáků, 422 chlapců a 347 dívek. V PO je zapoje-

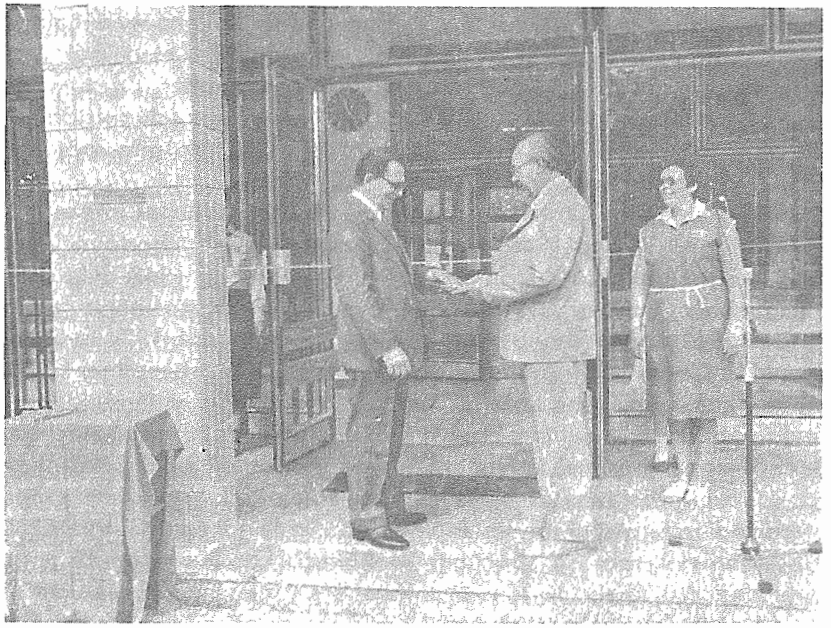

Předseda MěstNV Vítězslav Hons předává řediteli III. ZŠ klíče od nové základní školy

no 560 žáků. Škola navazuje na tradice aktivní společenské a pionýrské práce z doby svého umístění na tř. 1. máje a má všechny předpoklady pro ještě vyšší rozvinutí aktivní komunistické výchovy.

I v základní škole **v místní části Drahotuše** došlo během čtyřiceti let rozvoje československé vzdělávací soustavy k podstatným změnám, a to nejen v organizaci školy, ale i v počtu žáků a učitelů i v samotném materiálním vybavení.

Před čtyřiceti lety navštěvovalo základní školu celkem 210 žáků v osmi třídách a výuku provádělo 10 pedagogických pracovníků.

Ve školním roce 1953/54 byla dovršena počáteční etapa organizace jednotné školy všeobecně vzdělávací. V té době má škola již 301 žáků a výuku zabezpečuje 12 pedagogických pracovníků v deseti třídách.

V současné době zahájením školního roku 1985/86 bude základní školu navštěvovat celkem 427 žáků a výuku provádět v 16 třídách 26 pedagogických pracovníků.

Z iniciativy ředitelství základní školy se postupně zabezpečovaly nezbytné opravy, včetně elektroinstalace, ústředního vytápění, sociál-

ního zabezpečení, vybudovány 2 skleníky a hřiště jako víceúčelové sportovní zařízení. Vytvářením lepších podmínek se zkvalitnil i celkový výchovně vzdělávací proces na této základní škole.

V místní části města — **v Olšovci** — je toho času dvoutřídní základní škola s počtem 35 žáků 1.—4. post. ročníku. V letošním roce slaví tato škola významné výročí — 100 let trvání školy.

K základnímu školství v našem městě patří **Zvláštní internátní škola**. Byla zřízena v roce 1946. Neměla zpočátku vlastní budovu, vyučovalo se v budově školy na Šromotově náměstí. V roce 1948 byla škola přemístěna do budovy bývalé obecné školy na Motošíně a tamtéž pak v roce 1961 do budovy bývalé pilařské školy. V roce 1974 byla zahájena generální oprava budovy, byly přistavěny dílny, sborovna, byla vyměněna okna, přistavěna kotelna a zavedeno ústřední vytápění. Svépomocí bylo vybudováno velmi pěkné školní hřiště s antukovým povrchem.

Významnou kvalitativní změnou v ubytování žáků zvláštní školy je dokončení přestavby domova na Purgešově ulici. V pěkném a moderním prostředí je tam nyní ubytováno 40 dětí. Škola má nyní 17 tříd a 230 žáků, pedagogický sbor se speciální kvalifikací, který svědomitě a úspěšně realizuje své úkoly na tomto potřebném úseku našeho školství.

Nejstarší střední školou v Hranicích založenou již v roce 1871 je **hranické gymnázium**. Krátce po svém vzniku na něm převládl německý živel. Znovu však jako české gymnázium bylo slavnostně otevřeno v roce 1912 a s dílčími obsahovými a organizačními změnami plnilo tuto funkci až do okupace.

Ta, podobně jako jiné české střední a zejména i vysoké školy, postihla učitele a žáky nemilosrdným a tupým fašistickým terorem. V roce 1942 byl popraven profesor gymnázia Ludvík S i t a ř (byl in memoriam jmenován ředitelem školy). V Osvětimi v témže roce umírá ředitel Florian B e n e š . Popraveni byli i 4 žáci, dalších 14 umučilo gestapo, 2 padli jako zahraniční letci, 1 položil život na pražských barikádách, 2 zahynuli při náletech.

Po osvobození Rudou armádou i zde je konečně možné svobodně vydechnout. V pozdějších letech v souladu se společenskými potřebami prochází škola postupně změnami. Hlavní změnou je vznik 11leté střední školy v roce 1953, později od roku 1960 SVVŠ. Od roku 1968 pokračuje výuka znovu v čtyřletém gymnáziu, poslední absolventi dobíhající SVVŠ maturují v roce 1970.

V současné době plní gymnázium významnou funkci při polytechnizaci výuky. Projevuje se tu i spolupráce všech tří proudů středních škol, když část praktické přípravy žáků se realizuje za přispění SOU Sigma i SPŠ.

Bohatá tradice hranického gymnázia zavazuje žáky i učitele k náročné a kvalitní výchově především uchazečů pro vysokoškolské studium, a to diferencovaně, podle potřeb VTR.

Lesnické školství na Moravě má již více než 130letou historii. Jedinou dědičkou tradic lesnických moravských škol je **střední lesnická škola**. Jako česká škola vznikla spolu se získáním školního polesí z bývalého majetku panství Lipník v roce 1920. Také její úspěšný rozvoj byl přerván hitlerovskou okupací. Znovu vznikla německá Forstschule a zbytky žáků a učitelů za okupace k dokončení studia využily pohostinství zemědělské školy v Přerově. Na závěr války sloužila budova školy i baráky v arboretu jako lazaret pro německé vojáky. Nový rozvoj školy začal po roce 1945 a zejména po únorovém vítězství v roce 1948, který i na tehdejší Střední vyšší lesnické škole měl dramatický průběh a ve kterém vznikl jako jeden z prvních i na této škole akční výbor NF. Studenti, aktivní členové ČSM i komunisté aktivně spolurozhodovali o všem, co se týkalo politické linie školy. Jejich aktivita nejen ve škole, na brigádách, při zakládání JZD a v kulturních úderkách byla v té době široce známa. Založení žákovského domova v roce 1951 bylo pro školu rovněž významné. Bohužel dodnes nebyla realizována základní potřeba, která je nad síly samotné školy, vybudování internátu pro všechny žáky školy.

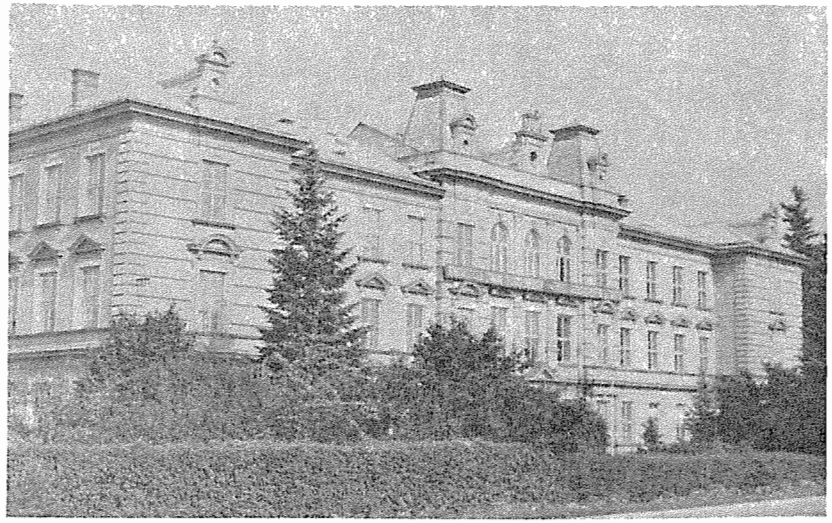

Střední lesnická škola

Také dnes se práce školy zaměřuje nejen na výuku, ale i na veřejně prospěšnou činnost, k angažovanosti jsou vedeni nejen pracovníci školy, ale i žáci. V materiální oblasti svépomocí byla provedena přístavba školy a tím byly získány šatny, síň tradic, depozitáře, odborná učebna, vlastními silami byly vybudovány podnikové byty, došlo k modernizaci, vybudování komplexních audiovizuálních učeben, provedeny GO na škole i Domovech mládeže (škola převzala i objekty bývalého zemědělského učiliště, kde je mimo jiné i autoškola školy). Mimořádný rozvoj probíhal na školním polesí, kde mimo lesní ubytovny byly vybudovány učebny praxe, střelnice, areál praktické výuky, nové školkařské středisko a řada jiných zařízení, včetně rybničního hospodářství.

Hodiny věnované výpomoci zemědělství a zejména lesnictví jdou do desetitisíců. Škola je právem držitelem poháru za pomoc Beskydám. Také zájmová činnost, zejména SOČ, má vysokou úroveň. Sportovní výsledky dokumentuje např. skutečnost, že v soutěži Zdatná mládež v roce 1984 byla jedna ze tříd na 2. a jedna na 7. místě v ČSSR. Do roku 1984 absolvovalo školu 3204 absolventů; také dnes, mimo denní studium, zajišťuje škola dálkové studium i pomaturitní studium v několika specializačních formách. I za situace, kdy přicházejí velmi mladí chlapci, zajišťuje

Předávání maturitních vysvědčení absolventům SLŠ

škola v plném rozsahu náročnou praktickou přípravu při práci s mechanismy, zejména při řízení aut, traktorů a práci s motorovými pilami.

Střední zdravotnická škola vznikla po únoru 1948, a to dne 1. září 1949, kdy bývalá odborná škola pro ženská povolání se změnila v sociálně zdravotní školu. Škola byla původně dvouletá, avšak už v roce 1950 výnosem ministerstva školství, věd a umění stala se škola vyšší zdravotní školou se zaměřením na obor zdravotních sester. Závažným opatřením bylo pak zkrácení doby studia na tři roky, pro veliký nedostatek zdravotních sester. Další podstatná změna nastala v roce 1953, kdy zdravotní školy přešly pod působnost ministerstva zdravotnictví. Od školního roku 1960/61 škola používá současný název: Střední zdravotnická škola. Na škole nyní studuje 165 žákyň. Za dobu trvání školy prošel i pedagogický sbor řadou změn. Dlouhá léta působil na škole i mimoškolsky vysoce aktivní učitel Ludvík N o v o t n ý . V současné době tvoří pedagogický sbor ředitelka, čtyři učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů, 8 učitelek péče o nemocné a odborné praxe a 18 externích učitelů lékařů.

Škola je stále umístěna v budově bývalé školy pro ženská povolání. Řadu let byla v této budově, která byla už při svém vzniku architektonicky moderně řešena, prováděna jen základní údržba. V roce 1964 byly již prováděny opravy kanalizace, plynového vedení a elektroinstalace. Opravy vyvrcholily nákladnou opravou fasády v roce 1973. Také vnitřní vybavení, zejména odborné vybavení školy, se zlepšilo. Vznikly specializované učebny, jako např. učebna péče o nemocné, řadou pomůcek byly vybaveny i kabinety, byla zřízena menší jazyková učebna. Další významnou akcí pro školu je přebudování topného systému školy a výstavba kotelny na zemní plyn. Tyto rekonstrukce, včetně modernizace budovy a stravovny si vyžádaly náklad 1 050 000 Kčs. Je zajištěna i další perspektiva funkčního rozvoje školy přístavbou 6 odborných učeben a kabinetů v částce 2,5 mil. Kčs v roce 1985.

Počtem tříd a žáků k největším středním školám v Hranicích patří **střední průmyslová škola**. Má tři obory: dřevařství, technologii stavebních pojiv a chemickou technologii. Nejstarší je obor dřevařství, který byl otevřen už v roce 1946. Obor technologie stavebních pojiv vznikl jako jediná škola tohoto druhu v ČSR v roce 1951. Šlo o úzkou návaznost i na výstavbu Cementárny Hranice i na další potřeby průmyslu stavebních pojiv. Chemická technologie se na škole vyučuje jako samostatný obor od roku 1970. Názvy oborů se dílčím způsobem měnily, podobně jako dílčí úpravy osnov výuky. Na všech oborech bylo a je dálkové, večerní, případně externí studium. Maturovalo tak několik set absolventů.

Budova školy byla vystavěna na Jeremenkově náměstí v letech

1959—1961. Byla stavěna původně jen pro průmyslovou cementářskou školu s osmi třídami. Postupně tedy i kabinety a místnosti určené k jiným účelům musely být přebudovány na učebny pro další obory tak, aby v denním studiu mohlo studovat v 16 třídách až 500 žáků.

Škola má pěkný tělovýchovný areál s tělocvičnou, která byla značným nákladem renovována, má vlastní hřiště, prostory pro brannou výchovu apod. V roce 1965 byl postaven moderní pětipodlažní domov mládeže s kapacitou 240 žáků. Vybavení školy se postupně a plynule modernizuje. Na dobrých vyučovacích výsledcích má hlavní zásluhu kolektiv 37 učitelů a vychovatelů, 23 správních a provozních pracovníků.

Za téměř 40 let své existence má SPŠ dobrou tradici a plní velmi dobře své odborné, ale i společenské poslání.

Nejmladší střední školou v Hranicích, ale přitom školou s dlouhou tradicí, je **střední odborné učiliště Sigma** (dnes SOU strojírenské). Kořeny školy sahají do roku 1940, kdy tehdy ještě v soukromém závodě byla otevřena učňovská škola. Vyučenci dostávali tovaryšský list. Po osvobození dochází k podstatnému zkvalitnění vybavení, učni se podílejí i na budování závodu Sigma II. Průměrný počet žáků v ročnících býval kolem 75. Další kvalitativní změna nastala v roce 1953, kdy byly zřízeny státní pracovní zálohy. Dnem 1. září 1953 začíná výuka učňů pro závod Sigma v odborném učilišti pracovních záloh čís. 31. Toto OU SPZ dostalo do vínku staré budovy, bývalé nemocniční objekty, postavené už v roce 1890. Některé z těchto objektů byly v desolátním stavu. Porovnejme to s dnešní skutečností moderního učiliště, s internátem, dílnami, sportovišti. právě na materiálním rozvoji učňovského školství je v našem městě nejlépe vidět obrovský pokrok za 40 let od osvobození. Vedení podniku postupně a energicky spolu s kolektivem pracovníků učiliště řeší všechny základní nedostatky a investuje značné finanční prostředky. V roce 1966 je dán slavnostně do užívání domov pro 240 učňů, s vlastním kinosálem a společenskými místnostmi. Buduje se nová kotelna, dílny se vybavují moderními stroji. Učiliště plní i svou internacionální povinnost výchovou vietnamských praktikantů. Úspěšně se rozvíjí družba s odborným učilištěm v NDR. Po celou dobu je na velmi dobré úrovni práce SSM. Také v šesté pětiletce výstavba pokračuje. Je vybudována překrásná tělocvična s řadou prostor pro další pohybovou aktivitu v suterénní části, je oplocen celý areál. Je vybudována nová rukodělná hala.

Postupně jsou zaváděny nové učební obory. SOU Sigma je opakovaně vyznamenáno za výsledky v socialistické soutěži, a to zpravidla na celostátní úrovni. Učiliště sehrává v přípravě kvalifikované dělnické generace nezastupitelnou úlohu, připravuje novou směnu nejen pro vlastní VHJ Sigma, ale i pro jiné organizace.

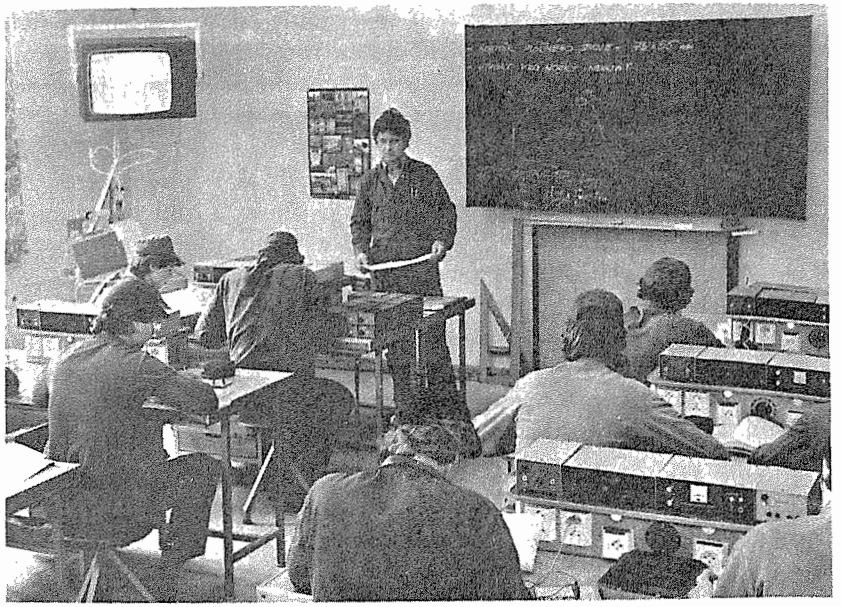

Učebna mechaniků NC strojů SOU Sigma

Řadu výročí, slavnostních příležitostí a celý kulturní život města si nedovedeme představit bez **lidové školy umění**. Jako Hudební škola B. Smetany začala tato instituce svou činnost v roce 1924, díky hudebním nadšencům v našem městě, jako byli učitelé O. Brdečka, E. Cigánek, prof. Liška, dělník F. Faltýnek a starosta města V. Jonáš a další. Záštitu poskytl J. B. Foerster, který škole doporučil absolventa pražské konzervatoře F. Brože jako ředitele školy. I když počátky školy nebyly snadné, bylo ve školním roce 1924/25 zapsáno již 78 žáků houslistů a klavíristů. Od svého založení až do dneška se nezaměřovala činnost školy pouze na výuku. Učitelé školy byli vždy nadšenými organizátory veškerého hudebního života v Hranicích. Významné je jejich působení v symfonickém orchestru a v pěveckém sboru Jurik. Kulturní význam školy byl zvýrazněn zvláště v období okupace, kdy se do vědomí občanů zapsaly hudební středy. Organizátorem byl tehdejší ředitel Rudolf Heider. Po osvobození se aktivita školy ještě podstatně vystupňovala. Stoupá počet žáků a na škole mimo hudební obor se vyučuje i v oboru výtvarném a literárně dramatickém. Žáci školy získali řadu celostátních vítězství a uznání. Několikrát si toto prvenství odnáší žákovský dechový orchestr učitele Slimáčka.

V roce 40. výročí osvobození se vyučuje jak na LŠU v Hranicích tak **v pobočce LŠU na Potštátě.** Vyučuje celkem 19 učitelů 509 žáků. Škola byla v roce 1984 zapsána do Zlaté knihy města Hranic, byla oceněna radou ONV v Přerově. Význam školy pro město a celou oblast je nezastupitelný.

Hranické školství, po kterém jsme se při tak slavném výročí, jako je čtyřicáté výročí osvobození, porozhlédli, plnilo a plní své úkoly podle požadavku doby a nelze upřít vysokou aktivitu a angažovanost vedení škol, učitelů i všech ostatních pracovníků. Výsledky jsou víc než průkazné, a to zdaleka nejen v materiální oblasti. Výchova naší mládeže k oddanosti socialismu, k proletářskému internacionalismu a socialistickému vlastenectví, ale i světonázorová výchova, je v dobrých rukou. A proto všechny pokusy našich nepřátel, kteří by zejména naši mládež rádi ovlivnili svou tupou antisocialistickou nenávistí, jsou předem odsouzeny ke krachu.

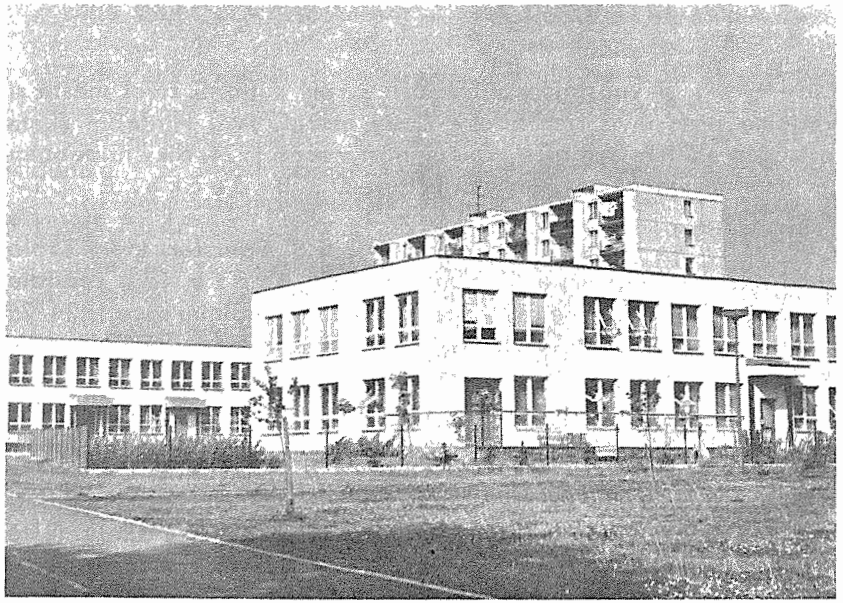

Předškolní zařízení — mateřská škola a jesle v Gallašově ulici

Péče o zdraví občanů

Ochrana zdraví a zajištěná péče o ně tvoří významnou součást životní úrovně a sociálních a životních jistot občanů.

Proto hlavním úkolem zdravotně politické linie bylo a je především dobudování uceleného systému zdravotnických služeb, zkvalitnit zdravotní péči v územních a závodních obvodech, dokončit účelnou specializaci a koncentraci zdravotnického lůžkového fondu v nemocnici a dále uskutečňovat celospolečenské zdravotnické programy.

Ambulantní péče je reprezentována systémem poliklinických a obvodních zdravotnických středisek.

Rychlý rozvoj zdravotnické praxe a principy socialistické péče o zdraví vedly k tomu, že bývalý univerzální praktikující lékař je dnes v našem obvodním systému nahrazen kolektivem zdravotnických odborníků. Ti poskytují specializovanou péči, diferencovanou především v těchto oblastech: v péči o dospělé pracující, o děti, ženy, staré občany a o zubní péči. Zdravotnické obvody poskytují komplexní péči, to znamená nejen léčebnou, ale také preventivní, hygienickou a zdravotně výchovnou.

V současné době je již na Hranicku 11 obvodních územních středisek, z toho 6 městských a 5 venkovských, 4 závodní střediska, 8 dětských zdravotnických středisek a 20 stomatologických pracovišť. Přitom odborným zázemím obvodů jsou v prvé řadě odborná oddělení poliklinik a to ve 14 specializovaných oborech. Skutečností je, že v obvodním systému nacházejí možnost pro základní vyšetření a ošetření prakticky všichni občané a že v ambulantních úsecích zdravotnické soustavy se léčí více než 83 % nemocných.

Počet lékařských míst v ambulantní péči se zvýšil na 73,23; vzrostl počet obvodů a následkem tohoto vývoje se snižoval průměrný počet obyvatel připadajících na jeden územní zdravotnický obvod, tj. zhruba 2800 občanů. I počet územních a závodních stomatologů se zvýšil na 17 lékařských míst, čímž původně stanovené relace byly překročeny a v současnosti na jednoho stomatologa připadne přibližně 2000 obyvatel, tj. o 500 méně než se původně uvažovalo.

Ústavní péče je zajišťována v nemocnici s poliklinikou I. typu s lůžkovou kapacitou 493 lůžek a sedmi klinickými obory: interní, chirurgie, gynekologie a porodní, dětské, infekční, plicní a ORL. Skutečností je, že počtem a rozsahem služeb, které se zde provádějí, přesahují služby poskytované v nemocnici I., ale i II. typu, když např. ORL — foniatrické

Pohled na modernizovaná odborná pracoviště NsP

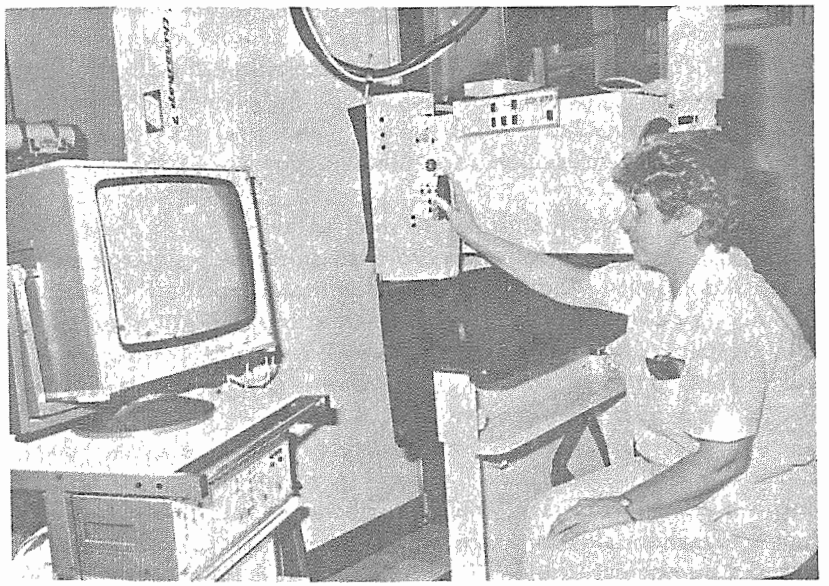

oddělení je jediné lůžkové oddělení v Sm kraji pro vady řeči a i oddělení neuroinfekce je specializované pracoviště v krajském měřítku. Je potřebné vyzvednout, že úroveň všech pracovišť i současná vybavenost v našem zdravotnictví odpovídá úkolům léčebně preventivní péče a potřebám obyvatelstva. Zároveň ovšem vyrůstají v této oblasti nové problémy, když rozvoj současné medicíny poskytuje možnosti pro prohloubení tzv. diferencované péče, to znamená takové péče, která plně odpovídá a zajišťuje zdravotní stav pacienta (jednotky intenzívní péče, kardiologická pracoviště a různé další typy lékařské péče). Je pochopitelné, že způsoby diferencované péče je třeba zajistit jak potřebnými prostory, tak také zdravotnickou technikou a odbornými pracovníky na úrovni odpovídající příslušnému typu diferencované péče.

V programu péče o ženu a dítě byla uskutečňována řada opatření, zaměřených především na zlepšení kvality nových generací. Byly zavedeny nové metodiky péče o ženu s ohroženým těhotenstvím, pozornost se věnuje pravidelným prohlídkám těhotných žen a vzrostl i počet žen připravených k porodu v psychoprofylaktických kursech.

Zdravotnictví realizovalo opatření v péči o novorozence s nízkou porodní hmotností a různými patologickými stavy. Lékařská místa ženských lékařů ambulantní služby vzrostla a dále je nutno ji posílit tak, aby do konce 7. pětiletky připadalo 7000 žen na jednoho odborného ženského lékaře.

V programu rozvoje zdravotnictví pro 7. pětiletku je i zkvalitnění a zlepšení systematické komplexní péče o děti do 15 let a dobudování ambulantní péče o dětskou populaci. Z toho důvodu došlo v roce 1984 ve spádové oblasti hranické polikliniky ke zvýšení počtu dětských zdravotních obvodů na osm. Splnění tohoto úkolu vyžadovalo dlouholetou kádrovou přípravu a v neposlední řadě i náročná organizační opatření zvláště při přestavbě a účelové úpravě dětského obvodního systému. Rozšíření počtu dětských zdravotnických obvodů a tím i snížení počtu dětí na 1190 na jednoho lékaře povede jistě ke zkvalitnění léčebně preventivní péče o děti a k zajištění správného tělesného a duševního vývoje naší mladé generace.

Mnoho se vykonalo pro budování nových míst v jeslích, kterých je v naší spádové oblasti osm s 318 místy.

Kardiovaskulární program byl zaměřen na realizaci efektivnějších metod prevence, diagnostiky i léčení ischemické choroby srdeční a srdečního infarktu i rehabilitaci nemocných se stavy po infarktu. Na interním oddělení byla vybudována koronární jednotka, dovolující použít nových metod léčení nemocných bezprostředně ohrožených na životě. Do praxe byly zavedeny nové metody léčení poruch srdečního rytmu,

včetně zavádění implantovaných kardiostimulátorů v Přerově. Úspěšně se rozvíjí nový způsob rehabilitace pacientů ve spolupráci s Československými lázněmi Teplice nad Bečvou.

Nedílnou součástí komplexního zabezpečování úkolů zdravotnictví je i vytváření optimálních podmínek pro tuto činnost. Proto se zvláště v posledních letech zaměřila pozornost na rekonstrukce a modernizace stávajících zdravotních objektů a nemocničních oddělení, když jiná forma investiční výstavby zatím realizována nebyla. Tak byla postupně, rok po roce, rekonstruována prakticky již všechna lůžková oddělení a operační sály, což znamená výrazné zlepšení nejen pracovních podmínek pro zdravotníky, ale především komplexní péče o pacienty.

Nezapomnělo se ani na provozní úseky, když byla rekonstruována ústavní prádelna, vystavěna dopravní záchranná služba s garážemi, v rámci akce Z vybudována administrativní budova s obchodem a učebnami pro střední zdravotnickou školu a řada dalších akcí.

Rekonstrukce a modernizace si vyžádala i obvodní zdravotnická střediska ve Všechovicích, Drahotuších, Hustopečích, Olšovci, v Hranicích — zdravotní středisko Komenského, Sovětské armády a závodní středisko Karnola.

V současné době musíme říci, že jedno velké a úspěšné období v našem socialistickém zdravotnictví skončilo a že vstupujeme do dalšího období, v němž nároky společnosti na účinnost, hospodárnost a dobrou odbornou úroveň a na mravní čistotu vztahů mezi zdravotníky a občany podstatně vzrůstají a musí růst v souladu s výstavbou vyspělé socialistické společnosti, v jejíž soustavě životních hodnot bude hrát zdravotní péče stále závažnější úlohu.

Rozvoj lázeňství

Významné místo v systému léčebné preventivní péče zaujímají lázeňské organizace, jejichž úkolem je provádět včasnou a soustavnou péči o pacienty s chronickým onemocněním, rozšiřovat a prohlubovat doléčování s rehabilitací pacientů s akutním onemocněním.

V blízkosti města v údolí řeky Bečvy a částečně na jeho katastru jsou jedny z nejstarších moravských lázní, vyhledávané již v 16. století — Československé státní lázně Teplice nad Bečvou.

Dlouholeté léčebné zkušenosti spolu s výsledky novodobého lékařského výzkumu zařadily tyto lázně mezi naše přední lázeňská místa, kde se s úspěchem léčí nemoci srdeční a cévní. A od roku 1979 se zde také úspěšně uskutečňuje vysoce náročný kardiovaskulární program s orientací na II. fázi rehabilitace pacientů po akutním infarktu myokardu.

Přírodním léčivým zdrojem je alkalická zemitá kyselka se značným obsahem kysličníku uhličitého. Záruka úspěšnosti léčby je v její komplexnosti, účelné kombinace léčivých zdrojů s klimatickými činiteli, fyzikální i medikamentózní terapií. Potřebná pozornost je věnována individuální léčebné výživě, zdravotnické osvětě a kulturnímu vyžití pacientů.

Cílem všeho snažení a všestranné péče pracovního kolektivu lázní je navracet postiženým pacientům zdraví a tím i jejich potřebné společenské uplatnění jak v pracovním procesu tak v osobním životě.

V roce 1984 byla poskytnuta ústavní lázeňská péče 7617 pacientům a ambulantní lázeňská péče 2565 pacientům, při jejichž léčbě bylo uskutečněno 598 759 procedur. Československé státní lázně Teplice nad Bečvou výsledky své práce získávají jak velkou oblibu u pacientů, tak i mnohá ocenění za jejich velké úsilí ve prospěch zdraví občanů.

Velká pozornost byla a je věnována estetizaci, zvelebování životního prostředí, vnitřní a vnější organizaci lázeňských objektů. Pozitivním rysem je, že v posledních třech letech se dynamicky rozvíjí příprava a výstavba nových léčebných a provozních zařízení, pro funkční diagnostiku byly vybudována moderní laboratoře i další léčebná zařízení.

V letech 1965—66 provedenými rekonstrukcemi tří lázeňských objektů bylo získáno 100 lůžek pro léčebné účely, v r. 1981—83 byl modernizován lázeňský dům Praha, v roce 1984 zahájena výstavba Balneoprovozu Sokolovo, po jehož dokončení vznikne moderní lázeňský ústav odpovídající současným požadavkům lázeňské péče a medicíny, před dokončením je hospodářský areál lázeňské organizace, ve kterém jsou soustředěny všechny pomocné provozy lázní.

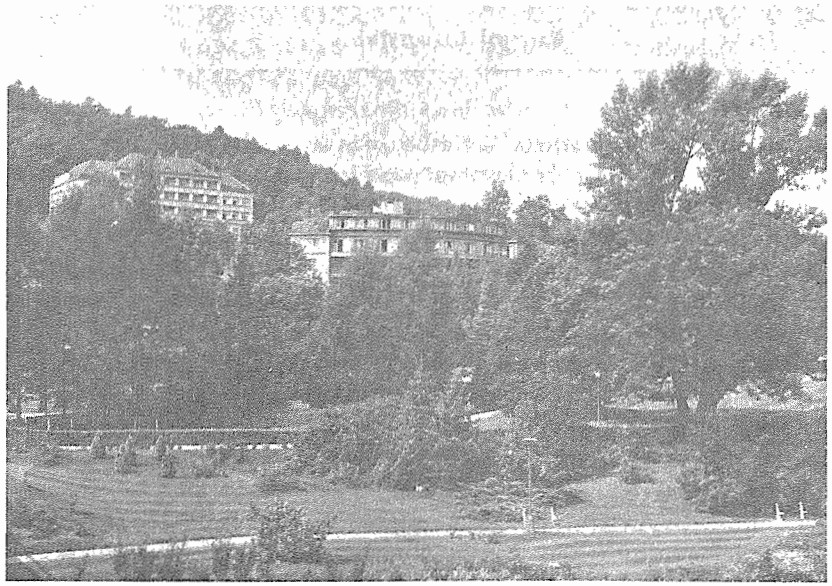

Pohled na léčebny Čsl. státních lázní Teplice n. B.

Nový most přes řeku Bečvu ve vnitřním lázeňském území

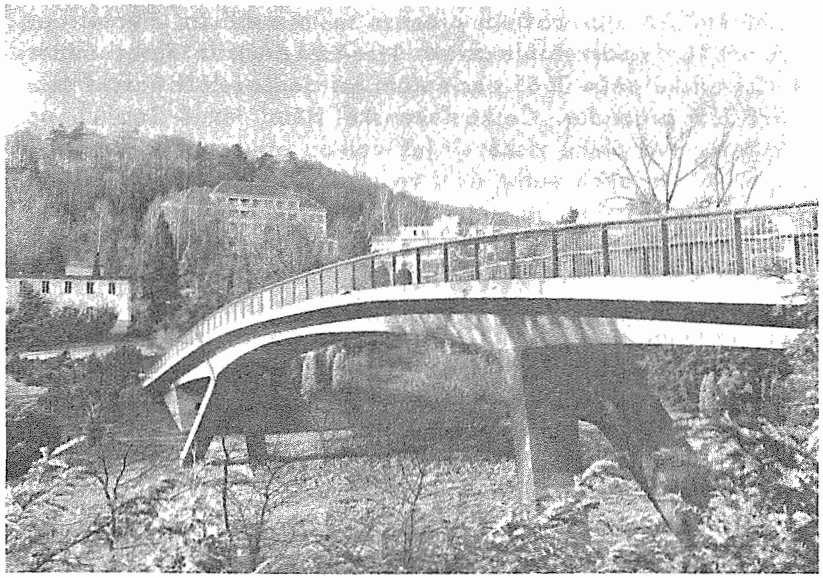

Cílem Československých státních lázní Teplice nad Bečvou je výstavba nových a dnešním požadavkům odpovídajících léčebných objektů včetně zařízení, které dále zkvalitní i samotné životní prostředí, které má také významný vliv na komplexní léčebný proces.

Kulturně společenský život

Souběžně s vytvářením všestranných podmínek pro socialistický způsob života občanů prošla postupně velkými proměnami i kulturně výchovná činnost. Svými specifickými prostředky rozšiřuje poznání, obohacuje citové prožitky, aktivizuje občany k jejich angažovanosti na politickém, hospodářském a kulturně společenském životě.

V této oblasti došlo sloučením stávající Osvětové besedy a závodních klubů ROH dnes koncernových podniků Sigma a CVH, v roce 1964 k ustavení odborového zařízení Jednotného klubu pracujících, dnes **Sdruženého klubu ROH.**

Sjednocení sil a prostředků se ukázalo jako velice účelné a prospěšné. Od nesmělých začátků se postupně rozšiřovalo a zkvalitňovalo ideově výchovné působení a kulturně společenské vyžití občanů, zejména mladé generace.

Velká péče byla a je věnována mimoškolní výchově a vzdělávání, které svým zájmovým charakterem a ideově výchovným zaměřením přispívají k obohacování znalostí a mnoha dovedností občanů.

Hranický dětský pěvecký sbor při svém vystoupení

Neodmyslitelnou součástí kulturně výchovné práce je zájmová umělecká činnost. Dobrovolná účast a vlastní kulturní zájmy občanů jsou velkým motivem k vytváření estetických a ideově výchovných hodnot. Dnes již pracuje a uspokojuje své zájmy téměř 400 občanů, z toho 250 dětí a mládeže v 11 zájmových kroužcích a souborech. V této souvislosti je nutno se zmínit o angažované činnosti Hranického dětského pěveckého souboru, který vznikl v roce 1981 z nadšení obětavých pracovníků a za krátkou dobu si získal přízeň široké veřejnosti. V uplynulém roce se zúčastnil již soutěže sborové a vokální tvorby národů SSSR „PÍSNĚ PŘÁTELSTVÍ", ve které získal jak v okresním tak překvapivě i v krajském kole „Zlaté pásmo" a navíc čestné uznání za dramaturgii soutěžního programu. Dětský soubor hostoval úspěšně i v MLR a NDR a patří k nadějným uměleckým kolektivům.

Velkým přínosem pro rozvoj kulturně společenského života je angažovaná dlouholetá činnost Velkého dechového orchestru, vedeného dnes dirigentem Josefem S l i m á č k e m . Svou činností obohacuje a naplňuje volný čas občanů i lázeňských pacientů a aktivně se podílí na formování jejich socialistického způsobu života. Stejně úspěšně reprezentuje město jak na domácích soutěžích a přehlídkách tak i daleko za hranicemi naší vlasti.

Bilance kulturně výchovné činnosti bez zmínky o práci kolektivu hranických fotoamatérů by nebyla úplná. Fotografický kroužek se iniciativně zúčastnil mnoha výstav, úspěšně se proslavil v roce 1966 výstavou fotografií s velice vděčným námětem „DĚTI OBJEKTIVEM", rovněž velice úspěšné byly dva ročníky celostátní soutěže fotografií s dnes životně důležitým zaměřením „LESY MUSÍ ŽÍT", která se těšila velkému zájmu nejen v našem městě, ale i v ostatních místech Severomoravského kraje.

Rovněž úspěšná byla a je činnost i ostatních kolektivů v zájmových kroužcích a souborech.

Výsledkem mnoha iniciativ Sdruženého klubu ROH v systému Mládež a kultura a jeho účinné spolupráce se školami, s organizacemi NF, zejména s MěstV SSM, jsou desítky zdařilých programů. Kladně je zejména nutno hodnotit výchovné pořady a koncerty pro školní mládež, kterých se ročně účastní téměř 5 tisíc dětí a mládeže. Je tak účelně spojováno užitečné s příjemným ve prospěch estetické výchovy mladého člověka.

Mnohotvárná je také činnost Sdruženého klubu ROH ve sféře společensko-zábavné, které se ročně zúčastňuje více než 30 tisíc občanů.

Na výchově a vzdělávání a na utváření životního stylu a socialistického způsobu života občanů se také aktivně podílí **městská knihovna** a její pracoviště v místních částech města. Pracovní kolektiv s velkým za-

nícením a ochotou získává stále větší účast občanů, především dětí a mládeže, kteří prostřednictvím knihy rozšiřují svůj obzor poznání. Svědčí o tom několik následujících čísel:

	1978	1984
celkem vypůjčky	146 704	159 382
celkem čtenáři	3 498	4 013
kulturně výchovná činnost:		
— besedy	100	144
— výstavky, exkurze atd.	200	360

Potěšitelná je zejména skutečnost, že v minulém roce to bylo již 20,6 % čtenářů z celkového počtu obyvatel a že v průměru na jednoho občana připadá 8 vypůjček knih a časopisů.

Významnou součástí kulturně společenského života jsou **kina**, která zejména skladbou filmových představení získávají stále více občanů k účasti na této formě zábavy. Je to film, který dokáže nejen pobavit a rozptýlit, ale vede k zamyšlení, působí na vědomí i jednání občanů. V provozu je dnes kino SVĚT, které bylo v roce 1959 modernizováno na širokoúhlou projekci, v místní části Drahotuš to je kino MÍR, rovněž se širokoúhlou projekcí a od roku 1964 je v provozu v parku kultury letní kino. V těchto kinech se uskutečnilo jenom v roce 1984 1282 představení s účastí téměř 145 000 návštěvníků. Oživením a vítanou příležitostí jsou každoročně pořádané filmové festivaly.

Svatební obřad v obřadní síni MěstNV

Velice aktivně po celé období pracuje také **osvětová beseda** v místní části města **v Drahotuších**, zejména divadelní soubor TYL a v posledních letech se těší velké oblibě i dětská pěvecká soutěž o „Zlatou píšťalku", pořádaná OB ve spolupráci s PO ZŠ. Rovněž tak je nutno se zmínit o osvětové besedě v místní části Velké, která svou činností přispívá ke kulturně společenskému životu.

Trvale hodnotnou a ušlechtilou činnost vyvíjel také **Sbor pro občanské záležitosti MěstNV**, který v minulém roce oslavil již 30 let svého trvání. Je dnes při všech radostech i starostech občanů a jejich životních významných událostech a má zcela nezastupitelné postavení v systému výchovy a života občanů.

Počínaje vítáním nových občánků do svazku města a významné okamžiky v životě dětí a mládeže až po všestrannou péči a pozornost starší generaci se zúčastnilo v uplynulém roce všech těchto občanských obřadů a slavností více než 13 tisíc občanů. Velice působivé jsou akce pro děti a mládež, jako záslužná pozornost a péče ke starým spoluobčanům. Vždyť je to právě úcta, pochopení pro jejich potřeby, která zvyšuje pocit jejich sounáležitosti k životu, ke svému městu, k socialistické společnosti.

K účelnému naplňování volného času dětí a mládeže přispívá svou bohatou mimoškolní činností **Městský dům pionýrů a mládeže**, který v roce 1984 oslavil své jubileum — 20 let práce ve prospěch rozvíjení aktivit a zájmů dětí a mládeže. Již v prvním roce své činnosti bylo ustaveno 9 zájmových kroužků, ve kterých našlo uspokojení svých zájmů 158 pionýrů.

Zásluhou obětavých a ochotných pracovníků tohoto zařízení a pionýrských vedoucích, kterým se práce s dětmi a mládeží stala celoživotním posláním a zejména působivou a přitažlivou činností, se účast dětí a pionýrů zvyšovala až k současnosti, kdy ve třech odděleních 28 zájmových útvarů se vyžívá 530 dětí a pionýrů.

Vedle pravidelné zájmové činnosti jsou organizovány v péči tohoto zařízení pro ostatní děti a mládež kolektivní hry, závody, soutěže a jiné akce zaměřené na technickou, přírodovědnou, tělovýchovně-brannou a turistickou činnost, na kulturně výchovnou oblast a společenskou zábavu, kterých se zúčastňuje dnes ročně téměř 6 tisíc příslušníků naší nejmladší generace.

Jedním z rozhodujících úkolů rodiny, školy a všech orgánů a organizací je výchova mladé generace a její příprava na život a práci v naší socialistické společnosti. V této důležité sféře je vedle výchovně vzdělávacího procesu věnována velká péče mimoškolní činnosti, která dnes

Slavnostní okamžik v životě mladé generace — skládání pionýrského slibu

svým obsahem a rozsahem uspokojuje mnohostranné zájmy a aktivitu dětí a mládeže, kde přísluší nezastupitelné místo zejména PO SSM.

Dnes jen na třech hranických základních školách a ZŠ v Drahotuších a v Olšovci pracuje na dobré úrovni 122 oddílů, ve kterých nachází uspokojení svých zájmů 515 jisker a 1667 pionýrů, což představuje plných 71 % z celkového počtu školní mládeže na těchto školách.

Nedílnou součástí a prostředkem ke zdravotní prevenci a potřebným faktorem renovace pracovní síly je rozvoj masové tělovýchovy, sportu a turistiky. **Tělovýchova a sport** dosáhla za uplynulých 40 let především zásluhou tělovýchovných jednot a ostatních společenských a zájmových organizací NF a pochopitelně škol velkého rozmachu.

Velká péče a pozornost byla proto orientována na vybudování sportovních a tělovýchovných zařízení, z nichž jmenujeme alespoň stadión TJ SIGMA, který byl odevzdán veřejnosti v roce 1958 u příležitosti 75 let trvání k. p. Sigma s následným vybudováním tribuny pro 800 diváků, dále v roce 1960 byl dán do provozu stadión házené TJ CVH, v roce 1970 zahájen provoz v nově vybudované sauně, v roce 1973 otevřeno letní koupaliště s 25 m bazénem, které bylo následně rozšířeno o další

50 m bazén, kotelnu na zemní plyn a další veřejně prospěšná zařízení, která slouží k rozvoji tělovýchovy.

Rovněž tak na školách byla vybudována chybějící vybavenost, a to tělocvičen, v odborném učilišti Sigma to byla sportovní hala a další tělovýchovná zařízení.

K sjednocení sil a prostředků a k žádoucímu využití všech tělovýchovných a sportovních zařízení bylo v roce 1981 přistoupeno k přijetí a k realizaci „Společného programu rozvoje tělovýchovy a sportu", čímž se podařilo žádoucím směrem ovlivňovat a rozvíjet tak důležitou oblast života občanů jako je tělovýchova a sport.

Město se také iniciativně přihlásilo hned do prvního ročníku celokrajské soutěže v plnění „Odznaku zdatnosti" na dálku, ve které dosáhlo pozoruhodných výsledků. Svědčí o tom skutečnost, že Hranice v této soutěži zvítězily jak v roce 1982, tak i v roce 1983 a rovněž výsledky za uplynulý rok opravňují k dobrému umístění.

— V roce 1982 splnilo podmínky OZ 3838 občanů, tj. 20,76 %,
— v roce 1983 splnilo podmínky OZ 4070 občanů, tj. 21,39 %,
— v roce 1984 splnilo podmínky OZ 4312 občanů, tj. 22,54 %,

z celkového počtu obyvatel. Je to výsledek systematické, politicko-výchovné práce komise pro mládež a tělesnou výchovu MěstNV, TJ Sigma, škol, organizací NF a zejména zvýšeného zájmu občanů, kteří si aktivním pohybem zvyšují tělesnou zdatnost a upevňují své zdraví.

Od sjednocení tělovýchovy v roce 1948 tak začal postupný rozvoj tělesné výchovy a sportu ve městě, na kterém se významnou měrou podílely tělovýchovné jednoty, a to TJ Sigma, Cementárna, VTJ Dukla, stejně tak TJ Slovan Teplice n. B., TJ Sokol v místních částech města, a to v Drahotuších, Slavíči, Velké a TJ JZD Podlesí.

TJ Sigma měla v roce 1960 10 oddílů s 568 členy. Dobře rozvíjenou politicko-organizátorskou a masově politickou prací dochází postupně k růstu členské základny i k všestrannějšímu rozvoji tělovýchovy a sportu. Na úseku masového rozvoje tělesné výchovy se nejhlouběji zapsaly do paměti okrskové spartakiády, které si alespoň krátce připomeňme v číslech.

Na okrskovém cvičení ve městě 30. 5. 1965 vystoupilo v 10 skladbách celkem 4200 cvičenců, kterým přihlíželo 5000 diváků. Tehdy již měla TJ celkem 960 členů.

Na okrskové spartakiádě ve městě v roce 1975 v 10 skladbách vystoupilo 3600 cvičenců před 5600 diváky. Členů TJ bylo 1001.

Neméně úspěšná byla i okrsková spartakiáda v roce 1980, na které ve 12 skladbách vystoupilo 3590 cvičenců před 6385 diváky. Počet členů TJ vzrostl již na 1502 a dnes čítá 1746 členů.

Slavnostní okamžik v životě mladé generace — skládání pionýrského slibu

svým obsahem a rozsahem uspokojuje mnohostranné zájmy a aktivitu dětí a mládeže, kde přísluší nezastupitelné místo zejména PO SSM.

Dnes jen na třech hranických základních školách a ZŠ v Drahotuších a v Olšovci pracuje na dobré úrovni 122 oddílů, ve kterých nachází uspokojení svých zájmů 515 jisker a 1667 pionýrů, což představuje plných 71 % z celkového počtu školní mládeže na těchto školách.

Nedílnou součástí a prostředkem ke zdravotní prevenci a potřebným faktorem renovace pracovní síly je rozvoj masové tělovýchovy, sportu a turistiky. **Tělovýchova a sport** dosáhla za uplynulých 40 let především zásluhou tělovýchovných jednot a ostatních společenských a zájmových organizací NF a pochopitelně škol velkého rozmachu.

Velká péče a pozornost byla proto orientována na vybudování sportovních a tělovýchovných zařízení, z nichž jmenujeme alespoň stadión TJ SIGMA, který byl odevzdán veřejnosti v roce 1958 u příležitosti 75 let trvání k. p. Sigma s následným vybudováním tribuny pro 800 diváků, dále v roce 1960 byl dán do provozu stadión házené TJ CVH, v roce 1970 zahájen provoz v nově vybudované sauně, v roce 1973 otevřeno letní koupaliště s 25 m bazénem, které bylo následně rozšířeno o další

50 m bazén, kotelnu na zemní plyn a další veřejně prospěšná zařízení, která slouží k rozvoji tělovýchovy.

Rovněž tak na školách byla vybudována chybějící vybavenost, a to tělocvičen, v odborném učilišti Sigma to byla sportovní hala a další tělovýchovná zařízení.

K sjednocení sil a prostředků a k žádoucímu využití všech tělovýchovných a sportovních zařízení bylo v roce 1981 přistoupeno k přijetí a k realizaci „Společného programu rozvoje tělovýchovy a sportu", čímž se podařilo žádoucím směrem ovlivňovat a rozvíjet tak důležitou oblast života občanů jako je tělovýchova a sport.

Město se také iniciativně přihlásilo hned do prvního ročníku celokrajské soutěže v plnění „Odznaku zdatnosti" na dálku, ve které dosáhlo pozoruhodných výsledků. Svědčí o tom skutečnost, že Hranice v této soutěži zvítězily jak v roce 1982, tak i v roce 1983 a rovněž výsledky za uplynulý rok opravňují k dobrému umístění.

— V roce 1982 splnilo podmínky OZ 3838 občanů, tj. 20,76 %,
— v roce 1983 splnilo podmínky OZ 4070 občanů, tj. 21,39 %,
— v roce 1984 splnilo podmínky OZ 4312 občanů, tj. 22,54 %,

z celkového počtu obyvatel. Je to výsledek systematické, politicko-výchovné práce komise pro mládež a tělesnou výchovu MěstNV, TJ Sigma, škol, organizací NF a zejména zvýšeného zájmu občanů, kteří si aktivním pohybem zvyšují tělesnou zdatnost a upevňují své zdraví.

Od sjednocení tělovýchovy v roce 1948 tak začal postupný rozvoj tělesné výchovy a sportu ve městě, na kterém se významnou měrou podílely tělovýchovné jednoty, a to TJ Sigma, Cementárna, VTJ Dukla, stejně tak TJ Slovan Teplice n. B., TJ Sokol v místních částech města, a to v Drahotuších, Slavíči, Velké a TJ JZD Podlesí.

TJ Sigma měla v roce 1960 10 oddílů s 568 členy. Dobře rozvíjenou politicko-organizátorskou a masově politickou prací dochází postupně k růstu členské základny i k všestrannějšímu rozvoji tělovýchovy a sportu. Na úseku masového rozvoje tělesné výchovy se nejhlouběji zapsaly do paměti okrskové spartakiády, které si alespoň krátce připomeňme v číslech.

Na okrskovém cvičení ve městě 30. 5. 1965 vystoupilo v 10 skladbách celkem 4200 cvičenců, kterým přihlíželo 5000 diváků. Tehdy již měla TJ celkem 960 členů.

Na okrskové spartakiádě ve městě v roce 1975 v 10 skladbách vystoupilo 3600 cvičenců před 5600 diváky. Členů TJ bylo 1001.

Neméně úspěšná byla i okrsková spartakiáda v roce 1980, na které ve 12 skladbách vystoupilo 3590 cvičenců před 6385 diváky. Počet členů TJ vzrostl již na 1502 a dnes čítá 1746 členů.

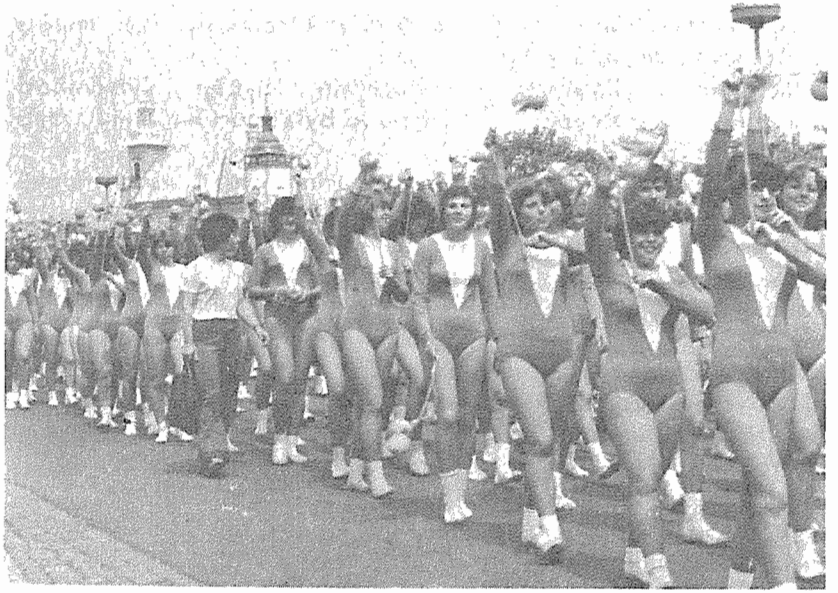

Záběr z okrskové spartakiády 1980

Stadión házené

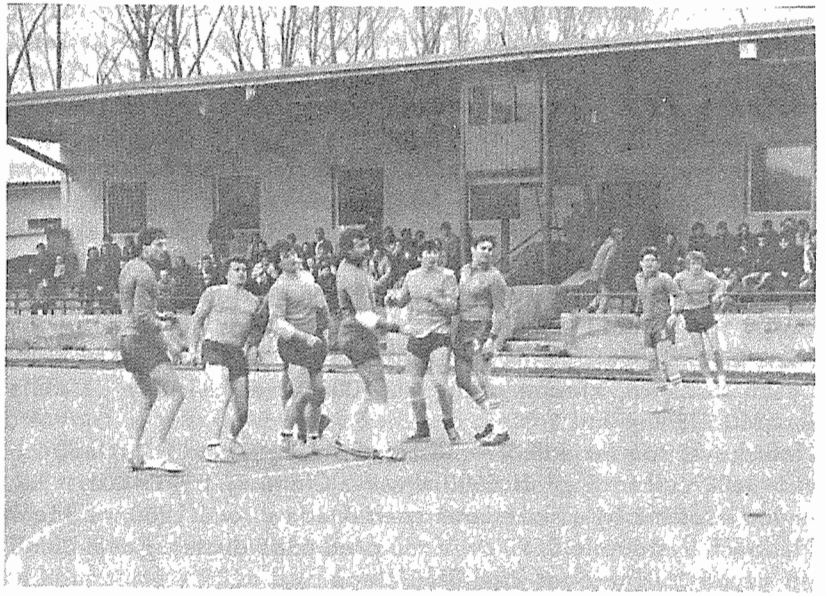

Shrneme-li výchovné i sportovní výsledky, kterých bylo dosaženo ve 14 oddílech a odborech, můžeme být právem hrdi. Vždyť jenom za rok 1983 získali závodníci atletiky 2 tituly mistryně ČSSR, 3 druhá místa a 1 třetí místo, v mistrovství ČSR 5 prvních, 1 druhé a 4 třetí místa. Dále bylo získáno 14 titulů krajský přeborník a 65 titulů okresní přeborník.

V roce 1983 tak absolvovali závodníci atletického oddílu TJ Sigma 76 závodů, při nichž stáli členové 2423krát na startovní čáře a při těchto závodech obsadili 178 prvních, 138 druhých a 116 třetích míst. Překonáno bylo 65 oddílových rekordů a obdobné výsledky tak dosahují i ostatní oddíly a odbory TJ Sigma.

Tělovýchovná jednota Cementárna je dnes přes 7 let nositelem titulu Vzorná tělovýchovná jednota, řídí činnost pěti oddílů, a to házené, tenisu, lyžování, házené žen a oddílu ZRTV žen a čítá celkem 380 členů. Vlastní 3 sportovní areály a to stadión házené, tenisový areál v sadech Zdeňka Nejedlého a 2 lyžařské vleky s příslušenstvím v Partutovicích.

Dobrou spoluprací TJ a jejích oddílů s organizacemi ROH, SSM, podniků a PO SSM základních škol jsou tak zabezpečovány na vyšší úrovni sportovní soutěže i kulturně společenské akce k významným výročím.

V roce 1983 bylo vzpomenuto 90 let organizovaného tenisu v naší zemi. Před 70 lety byl vybudován na Staré střelnici první tenisový dvorec a zahájena tak éra tenisu v Hranicích. Oddíl tenisu navazuje na tuto sedmdesátiletou tradici a snaží se nejen výstavbou, ale i svými výsledky úspěšnou bilanci tenisu v Hranicích ještě rozmnožit.

Oddíl házené zůstává v posledních letech svou kvalitou hry dlužen tradici úrovně házené v Hranicích, která patřila k nejvyšší v naší republice. I když oddíl pracuje každoročně s výcvikem asi 40 žáků, dovést kvalitní jedince až k družstvu dospělých se nedaří. Mládež se rozchází do různých učebních oborů mimo město, do škol středních i vysokých a nejlepší talentované jedince získávají oddíly hrající vyšší soutěže.

Oddíl každoročně organizuje hodnotné sportovní akce — přebor ČSR dorostu, udržuje mezinárodní styk s družstvy z NDR a PLR, každoročně pořádá ve spolupráci s Městským domem pionýrů a mládeže pionýrský tábor spojený s plněním odznaku zdatnosti a výcvikem házené.

Rovněž tak VTJ Dukla se úspěšně podílí na rozvoji tělovýchovy a sportu i reprezentaci města.

Je mnoho dalších výchovných činitelů, forem a metod ideově výchovného působení, které mají společný cíl a přispívají k všestrannému rozvíjení morálních vlastností, k uvědomělosti, k duchovnímu bohatství a fyzické zdatnosti občanů, zejména mladé generace.

Všestranná péče o staré občany

Chlapci chlapci
kolik je Vám let?
Také jsme tím městem chodívali
mladí byli a patřil nám svět
a dívky se na nás usmívaly

Živote
jsi jak kůň bez sedla
Ten kdo spadne už se nezachytí
Nám se teskná píseň nevedla
i když život rval nás jako kvítí

V uplynulých čtyřiceti letech se postupně vytvářely stále příznivější podmínky v oblasti sociální péče s cílem dále upevňovat životní jistoty, rozšiřovat a zkvalitňovat sociální služby a uspokojovat zájmy a potřeby pro spokojený život ve stáří.

Bylo postupně využíváno všech příležitostí, jak vyjádřit poděkování a úctu těm, kteří svou celoživotní prací pomáhali budovat náš socialistický dnešek.

V roce 1978 tak bylo zřízeno středisko osobní hygieny, v roce 1983 byl dán do provozu dům s pečovatelskou službou a v 1. pololetí letošního roku pak nový Domov důchodců, kde našlo 112 nemocných, osamělých a jinak potřebných občanů nový domov se vším potřebným, co pro klidné a spokojené stáří potřebují.

Postupně také docházelo k rozšiřování a zkvalitňování pečovatelské služby, která má dnes mnoho forem a podob a na které se iniciativně podílejí jak placené tak zejména dobrovolné pečovatelky z řad obětavých spoluobčanů. Od zdánlivě drobných potřeb přes nezbytný úklid, zajištění léků, různých nákupů a roznášku dnes již 850 obědů měsíčně a dalších základních potřeb je tato pečovatelská služba poskytována téměř 150 potřebným starým občanům. Velmi záslužná je také péče a konkrétní pomoc těmto občanům občanskými výbory, organizacemi NF, zejména ČSČK, SI, ČSŽ, SSM a řadou dalších. Stejně významná je i

jejich vyhledávací a signalizační činnost v otázkách potřeby, finanční pomoci nebo nezbytných pečovatelských služeb potřebným starým občanům.

V průměru je dnes také 600 sociálně potřebným občanům vypláceno ročně z prostředků doplňkové péče 950 000 Kčs. Ve skromných podmínkách uspokojuje kulturně společenské zájmy starých občanů Klub důchodců.

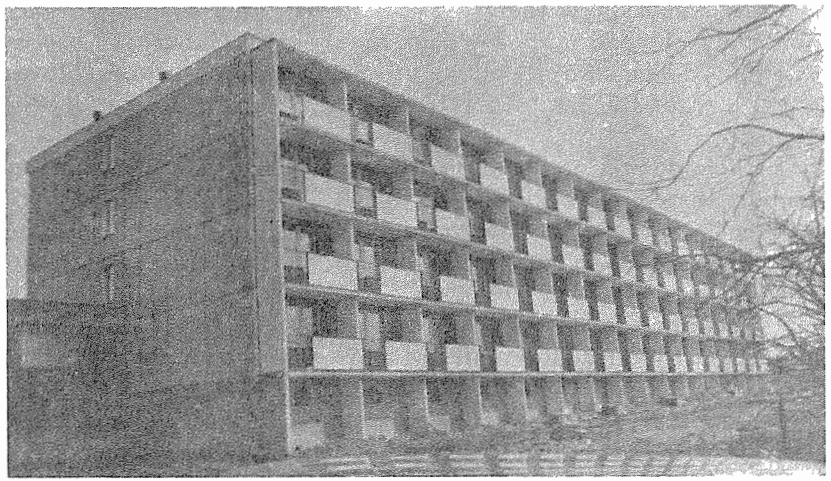

Domov důchodců

Plnění volebního programu NF

O dosažené úspěšné výsledky čtyřiceti let mírového života občanů a rozvoje města se významnou měrou pod vedením Městského výboru KSČ přičinil Městský národní výbor. Tento orgán od roku 1945 postupně v rámci svého postavení a působnosti uplatňoval jednotlivé funkce ve prospěch bohatšího života občanů. Rozsah a objem jeho činnosti se tak měnil úměrně s růstem města a s organizačními změnami v NV, zejména však po 6. zasedání ÚV KSČ.

V rámci nového územního správního uspořádání v roce 1960 došlo ke zrušení okresu Hranice a město i územní správní oblast se stala součástí přerovského okresu a Severomoravského kraje. Dnes jsou Hranice městem II. kategorie — střediskem osídlení obvodního významu pro 24 sídel s počtem 74 obcí.

Jako druhé největší město v přerovském okresu tak poskytuje svou základní i vyšší občanskou vybaveností služby a uspokojuje potřeby nejen občanů města a jeho místních částí, ale celé širší spádové oblasti.

V bezprostřední blízkosti a částečně v katastru města jsou Československé státní lázně. Při integračním procesu v roce 1976 došlo ke zřízení společného Městského národního výboru jako orgánu státní moci, který naplňuje své funkce jak pro město Hranice, tak pro obec Teplice nad Bečvou.

Základním programovým dokumentem a organizační základnou politickovýchovné, řídící a organizátorské práce je volební program NF. V tomto dokumentu se promítají jak možnosti a zdroje prováděcího plánu a rozpočtu, tak také aktivní účast občanů města a jeho místních částí.

Cílevědomou politicko-organizátorskou činností městských orgánů, účinnou masově politickou prací ÚO KSČ, organizací sdružených v NF a občanských výborů MěstNV za aktivní účasti pracujících se tak podařilo vybudovat trvalé hodnoty veřejně prospěšných zařízení, které dnes slouží ke spokojenosti široké veřejnosti.

Příkladnou péčí městských orgánů a oboustranně prospěšnou spoluprací s rozhodujícími podniky je možno dokumentovat na řešení předškolní výchovy dětí:

V mateřských školách byly již v roce 1983 v plném rozsahu uspokojeny všechny žádosti rodičů o zařazení jejich dětí do těchto předškolních zařízení. Významnou měrou k tomu přispěly rozhodující podniky výstavbou mateřských škol s celkovou kapacitou 500 míst, což s městskými

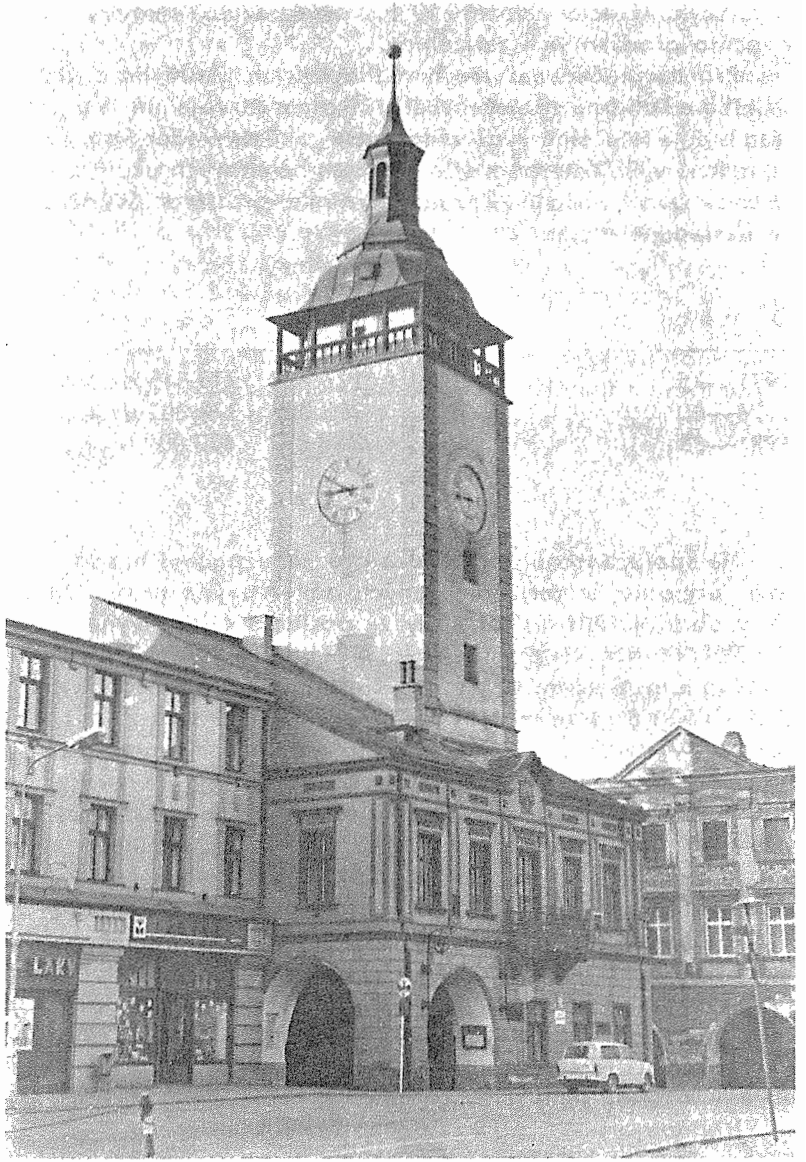

Starobylá radnice

mateřskými školami v počtu 560 míst představuje celkový počet 1060 míst v těchto předškolních zařízeních.

Pro uskutečňování všech rozhodujících úkolů hospodářského, sociálního a kulturně společenského života a rozvoje města a jeho místních částí bylo a je účelně využíváno prostředků prováděcího plánu a rozpočtu, jejichž výše úměrně rostla s růstem naléhavých úkolů a potřeb týkajících se života občanů a rozvoje životního prostředí. Svědčí o tom nejlépe následující čísla:

Období	Plán	Skutečnost	
1971—75	176 289	273 813 tis. Kčs	155 %
1976—80	293 805	377 002 tis. Kčs	128 %
1981—85	388 092	420 000 tis. Kčs	předpokl.

Na společenskou spotřebu a pro zabezpečení hospodárného provozu jednotlivých zařízení řízených odvětvovými orgány MěstNV bylo jen v období 1981—1984, tedy za poslední 4 léta, vynaloženo celkem 120 984 000 Kčs, to znamená plnění na 98,36 % ze schváleného 7 5LP.

Pro letošní jubilejní rok 1985 činí rozpočet na uvedené účely celkem 27 339 000 Kčs, a to mimo výdaje na investiční akce Z, což představuje celkové výdaje na 7. 5LP pro celospolečenskou spotřebu ve výši 148 323 000 Kčs, to je splnění na 120 %.

V této souvislosti je nutno konstatovat, že prostředky z rozpočtu městského národního výboru byly vynaloženy účelně a efektivně ve prospěch uspokojování širokých zájmů a potřeb občanů, ve prospěch zkvalitnění jejich životních podmínek a spokojeného života.

Významným prostředkem k úspěšnému naplňování rozhodujících úkolů volebního programu NF byly roční socialistické celoměstské závazky uzavírané na počest významných událostí a výročí a podložené konkrétními socialistickými závazky škol, vojenských útvarů, závodů, podniků, organizací NF a občanských výborů a bezpočet závazků samotných občanů města a jeho místních částí.

Nejlépe o tom svědčí skutečnost, že v letech 1971—1980, tedy za 10 let, bylo dosaženo ve zvelebení a v rozvoji životního prostředí celkové hodnoty díla ve výši 128 414 000 Kčs, čímž byly úspěšně celoměstské závazky splněny na 157 %.

Stejně tak výsledky dosažené v letech 1981—1984 svědčí o zájmu občanů o své město, neboť za uvedené 4 roky byla při odpracování

1 911 726 brigádnických hodin vytvořena hodnota díla ve výši 40 407 000 Kčs.

Za uplynulých posledních 10 let činí tak hodnota díla v průměru na 1 občana na zvelebení a v rozvoji životního prostředí ročně celkem 652 Kčs, a to je radostné konstatování.

Město se rovněž úspěšně vyrovnalo s úkoly volebního programu NF v uplynulém jubilejním roce 1984. Přispělo k tomu velkou měrou i splnění celoměstského závazku, uzavřeného na počest 40. výročí Slovenského národního povstání. Tento závazek byl ve smyslu „Provolání ÚV KSČ, ÚV NF a vlády ČSSR ke 40. výročí vyvrcholení národně osvobozeneckého boje a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou" dále usnesením rady MěstNV z května 1984 zpevněn s cílem vytvořit podmínky k tomu, aby město úspěšně splnilo všechny úkoly volebního programu v objemu již k 9. květnu 1985, tedy ke dni osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou.

Prvomájová manifestace pracujících

Mírová manifestace v říjnu 1983

Rozvojem společenské iniciativy občanů bylo v uplynulém roce odpracováno celkem 440 573 brigádnických hodin a vytvořena hodnota díla ve zvelebení a rozvoji životního prostředí v celkové výši 9 885 000 Kčs, čímž byl celoměstský závazek úspěšně splněn na 128 %.

Bohatá byla rovněž politickovýchovná a kulturně společenská činnost motivovaná významem probíhajících výročí. Celkem se jen v uplynulém roce uskutečnilo téměř 2400 akcí s účastí 168 tisíc občanů.

Pod vedením MěstV KSČ se u příležitosti významných celostátních výročí a událostí uskutečňovala celoměstská shromáždění a jiné akce k vyjádření podpory politice KSČ, velice důstojné byly vždy oslavy Vítězného února, Svátku práce, Dne vítězství a oslavy VŘSR, na kterých občané manifestačně vyjadřovali své odhodlání zúčastnit se velkého zápasu za vítězství socialismu a míru.

Cílevědomý a iniciativní přístup městského národního výboru, který v současném volebním období čítá 131 poslanců, prospěšná součinnost s organizacemi sdruženými v NF a spolupráce se školami, vojenskými

Předávání putovní standarty na plenárním zasedání MěstNV vítězům socialistické soutěže občanských výborů

útvary, závody, podniky a ostatními institucemi byla rozhodující při socialistické přeměně města v uplynulých čtyřiceti letech mírového života.

Významným pomocníkem při tvorbě a zejména realizaci volebního programu NF a platným prostředníkem mezi městským národním výborem a občany byly a stále jsou občanské výbory. Dnes ve 30 kolektivech OV pracuje 438 ochotných občanů, dalších 298 občanů iniciativně rozvíjí v pracovních skupinách občanských výborů činnost v jednotlivých sférách své působnosti.

Výsledkem jejich činnosti jen v uplynulém roce bylo zdařilých 405 veřejně prospěšných akcí s účastí téměř 14 tisíc občanů.

K rozvoji práce a aktivit občanských výborů stále výrazněji napomáhá socialistická soutěž o Putovní standartu MěstNV, která se datuje již od roku 1963 a je stále živá a hnací silou v činnosti těchto aktivů ve prospěch spoluobčanů.

Výsledky společné práce městských orgánů, organizací a samotných občanů byly také mnohokráte oceněny vyššími orgány.

Největšího ocenění se městu dostalo v roce 1969 u příležitosti oslav 800 let Hranic, kdy představitelé městských orgánů převzali z rukou vedoucího delegace ústředních orgánů předsedy vlády ČSR ing. Stanislava Rázla státní vyznamenání

„Za zásluhy o výstavbu"

a v květnu 1982 z rukou ministra vnitra ČSR ing. Josefa Junga

„Čestné uznání"

za III. místo v socialistické soutěži NV — lázeňských míst I. kategorie za úspěšné výsledky dosažené v roce 1981.

To bylo a stále je velkým závazkem jak městských orgánů, tak všech organizací i občanů uvědomělou a angažovanou prací se podílet na dalším rozvoji politického, ekonomického, sociálního a kulturně společenského života města a jeho místních částí v duchu 6. zasedání ÚV KSČ z dubna 1982.

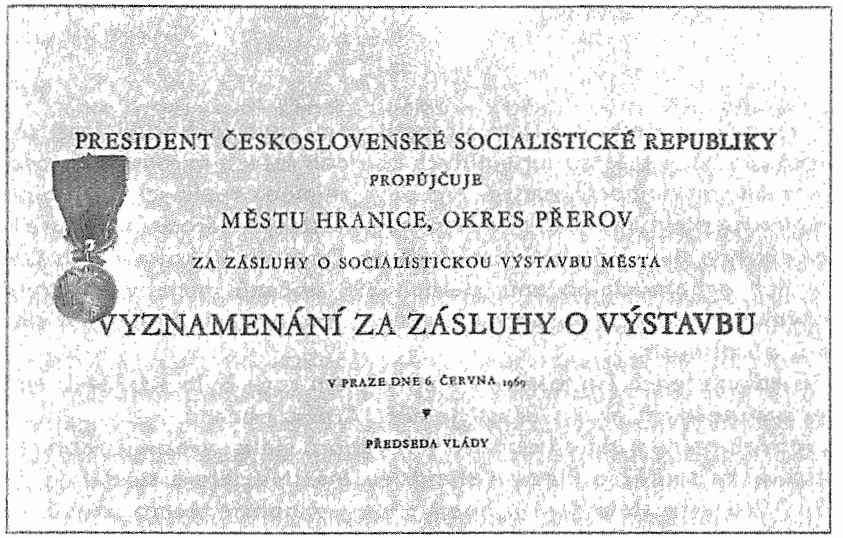
PRESIDENT ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

PROPŮJČUJE

MĚSTU HRANICE, OKRES PŘEROV

ZA ZÁSLUHY O SOCIALISTICKOU VÝSTAVBU MĚSTA

VYZNAMENÁNÍ ZA ZÁSLUHY O VÝSTAVBU

V PRAZE DNE 6. ČERVNA 1969

PŘEDSEDA VLÁDY

Státní vyznamenání udělené městu v roce 1969

Národní fronta

Poválečné poměry v činnosti, práci a v životě občanů vůbec byly poznamenány událostmi a dobou tohoto období.

Již od památného května 1945 a Vítězného února 1948 získávala stále víc na významu Národní fronta, která od samého začátku svou mnohotvárnou činností pod vedením Komunistické strany Československa k účasti pracujících a občanů pro budování nového společenského řádu — socialismu, pro realizaci programu KSČ.

Svým nezastupitelným posláním v našem politickém systému se stala důležitou základnou pro rozvíjení užitečných aktivit občanů ve společenských a zájmových organizacích NF.

Dnes vyvíjí činnost celkem 8 místních výborů NF a 23 organizací sdružených v NF. Každá z těchto organizací má své specifické poslání, každá svou činností vyjadřuje své dílčí zájmy svých členů, jedno však mají společné: prostřednictvím společensky prospěšné a dobrovolné zájmové činnosti tak zvyšují účast a aktivní podíl občanů na společenském životě a rozvoji města a jeho místních částí.

V organizacích sdružených v NF tak dnes uspokojuje své zájmy a potřeby a rozšiřuje si vědomosti téměř 9 tisíc občanů. Činnost těchto organizací je řízena městským výborem NF, ve kterém mají zastoupení všechny organizace NF. Těžiště jejich práce je především v ideově výchovné činnosti, v práci s mládeží, v uspokojování zájmové činnosti a ve vytváření významných hodnot, a to nejen pro sebe a organizaci, ale také pro své město a socialistickou společnost.

Významná je účast organizací sdružených v NF na uskutečňování úkolů vytyčených volebním programem NF, a to jak v kulturně společenském životě, tak ve vytváření zdravého životního prostředí a podmínek budováním trvalých hodnot veřejně prospěšných zařízení. Je to výsledek vzájemné součinnosti orgánů a organizací NF s městským národním výborem, která je dnes vyjádřena v dohodě mezi těmito orgány a v dalších 20 dohodách jednotlivých zájmových a společenských organizací NF s odvětvovými orgány MěstNV. Významným prostředkem pro rozvíjení celospolečenské iniciativy jsou společně s těmito dohodami i socialistické závazky těchto organizací, jejichž realizace přináší oboustranně prospěšný užitek, který se promítá v téměř 30 % podílu orgánů a organizací NF na výsledcích plnění volebního programu NF.

Společným zájmem všech orgánů a organizací NF je svou mnohotvárnou a společensky prospěšnou činností získávat občany, zejména

mladou generaci, pro jejich iniciativní účast na rozvíjení a uspokojování jejich zájmů a potřeb a tím se podílet na výchově, na jejich angažovaném podílu ve prospěch rozvoje města, ve prospěch budování a obrany socialistické vlasti a celého socialistického společenství s jediným cílem — pracovat a spokojeně žít v míru.

Budova býv. MNV Drahotuše, dnes sloužící pro aktivy a organizace v této místní části města

Podíl vojenské posádky na životě města

Nedílnou součástí našeho města je dlouholetá tradice přítomnosti vojenské posádky, jejímiž kasárnami od osvobození prošly celé generace vojáků z povolání i základní služby. Bývalá Vojenská akademie vystřídaná v roce 1950 dělostřeleckým učilištěm a později příslušníky pozemního vojska ve své době i v současnosti ztělesňovala jednotu lidu s armádou, a to nejen při významných výročích, slavnostních nástupech k vykonání vojenské přísahy, ale také při plnění volebního programu Národní fronty.

Mezi zasloužilé příslušníky ČSLA patří plukovník v záloze ing. Jiří Lukačko, který v řadách 1. čsl. armádního sboru v SSSR bojoval za naše osvobození a později v letech 1961—1977 byl velitelem hranické posádky.

Stejně úspěšně po celých čtyřicet let mírového života města naplňoval svou čestnou a nezastupitelnou funkci i SNB OO-VB.

V každodenní součinnosti s městskými orgány odpovědnou a iniciativní činností přispívá jak k úspěšnému rozvoji města a jeho místních částí, tak zejména k zabezpečování klidného a spokojeného života občanů.

Rozvoj průmyslu

Lidé a jejich společná práce zakládala historii města, zejména však tvoří jeho bohatou současnost.

Vzájemná spolupráce a součinnost při realizaci komplexního, ekonomického, sociálního a kulturně společenského rozvoje města a jeho místních částí sjednocuje město s organizacemi a podniky a život organizací a podniků s městem, a to je nejlepší záruka dalších perspektiv rozvoje města.

Vždyť to byl a nadále bude především průmysl, který výrazně poznamenal a ovlivnil rozvoj města. Čerpadla k. p. Sigma, stejně tak výrobky stavebních hmot jsou dnes velmi dobře známy a nacházejí své uplatnění nejen u nás, ale svou kvalitou reprezentují mateřský závod, podnik, ale i samotné město daleko za hranicemi naší socialistické vlasti.

Stejně tak další závody, provozy a organizace svým výrobním programem a činností se úspěšně podílí na rozvoji národního hospodářství a tím na tvorbě národního důchodu.

O dynamice rozvoje průmyslu svědčí skutečnost, že dnes vycházejí z hranických závodů a podniků výrobky v hodnotě téměř 3,5 miliardy Kčs.

Koncernový podnik SIGMA

Podnik byl založen na jaře roku 1883 jako dílna vyučeného zámečníka A. Kunze. Podnik se velice záhy specializoval na čerpadla a tomuto výrobnímu sortimentu zůstal věrný dodnes. Se vznikem a růstem Kunzovy továrny se měnil i společenský charakter města, neboť Kunz zaměstnával téměř výhradně české zaměstnance. Tato síla společně s jinými pokrokovými vrstvami českého obyvatelstva změnila mocenské pozice tak, že již před 1. světovou válkou měly Hranice české obecní zastupitelstvo.

Charakter soukromého podniku byl v roce 1912 vzhledem k finančním problémům změněn na akciovou společnost a podnik se stal závislým na Brněnské bance.

Období socialistické výstavby podniku bylo zahájeno v říjnu roku 1945, kdy byl podnik znárodněn, a v roce 1946 se stal součástí kombinátu SIGMA se sídlem v Olomouci. Vzhledem k nedostatečným prostorám v závodě I. dostal podnik v roce 1946 za úkol budovat závod II. v objektu bývalé Czikého cihelny, z níž byla rozsáhlou rekontrukcí vybudována

Vstupní objekt koncernového podniku Sigma

Pracoviště numericky řízených strojů v k. p. Sigma

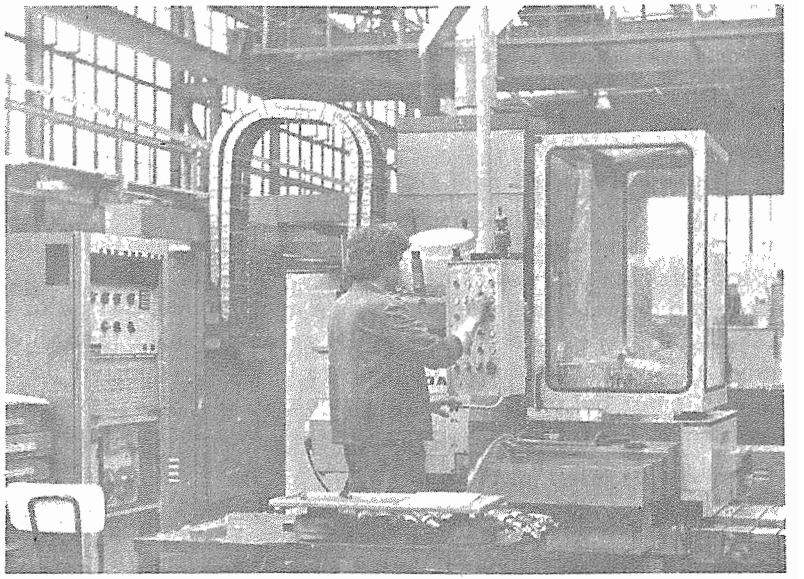

hala I. V dalších letech byly postupně uváděny do provozu další haly, až konečně v roce 1961 se do závodu II. přemístilo i vedení podniku.

V roce 1948 byl z podniku vyčleněn vodovodní útvar a zůstalo zde jen malé oddělení pro dodávky vyšší dodavatelskou formou. V dalších letech však postupně rostlo, až se roku 1975 stalo závodem. Dodavatelský závod provádí vyšší dodavatelskou formou (tj. podíl na celkovém projektovém řešení, kompletaci, montáže a uvedení do provozu) technologickou část čerpacích stanic, úpraven vod a čistíren odpadních vod. Neobyčejně významné jsou dodávky do zahraničí, zejména pro SSSR v rámci Potravinářského programu.

Období socialistické výstavby podniku je obdobím trvalého rozkvětu podniku a jeho progresívního vývoje. Podnik zaznamenal prudká tempa růstu výroby a uskutečnila se též rozsáhlá investiční výstavba. Všechny tyto aspekty zaručují, že podnik má pevné politické a ekonomické základy, které dávají pracovníkům podniku existenční jistoty, sociální stabilitu a dobré perspektivy do budoucna.

O vysoké technické úrovni výrobků k. p. SIGMA Hranice svědčí i například 7 zlatých medailí z Mezinárodního strojírenského veletrhu Brno, přičemž tři poslední byly získány v prvních čtyřech letech 7. pětiletky. Také moderní stroje a uplatňování moderní technologie jsou zárukou dalších perspektiv podniku. Úplný obrázek o k. p. SIGMA Hranice dokresluje skutečnost, že podnik své výrobky vyváží do řady států celého světa. Dodavatelský závod kompletoval své stavby např. v Egyptě — Cairo jih a sever, 41 úpraven vod pro města v povodí Nilu včetně Alexandrie, závlahový systém Noubaria apod. V Iráku pak např. úpravny vod Amara, Dehook, 7 čerpacích stanic závlahového objektu Abu Ghraib apod. Mezi dalšími to byly dodávky pro Sýrii, Jugoslávii, Sudán atd.

Zanedbatelná též není skutečnost, že po celou dobu své existence se podnik pod vedením celozávodní organizace KSČ a za široké podpory odborové a mládežnické organizace čestně vyrovnával s plánovanými hospodářskými úkoly, o čemž svědčí vyznamenání udělená podniku jako např. Řád práce, Rudé prapory vlády a ministerstva, Čestné uznání vlády ČSSR a ÚRO a řada dalších ocenění a vyznamenání. Z jednotlivců se pak nejvyššího vyznamenání dostalo členu ÚV KSČ soudruhu Josefu K r á l o v i , jemuž byl propůjčen titul Hrdina socialistické práce. Na úspěších podniku se též podílí Závodní jednotka LM založená v roce 1948, jejíž činnost byla oceněna řadou medailí a v roce 1978 pak Řádem Rudé hvězdy.

Na všech dosažených výsledcích se významnou měrou podílela široce rozvinutá pracovní aktivita a iniciativa celého pracovního kolektivu, jež měla několik primátů; tak např. v roce 1973 byla založena 1. KRB ve strojírenství vedená Josefem Z a h r a d n í k e m . V roce 1976 byla ustavena sdružená brigáda, jejímž vedoucím se stal Josef Král, a jako první se ve strojírenské výrobě zaměřila na výrobu NC strojů vlastní konstrukce a na maximální využití nejmodernější techniky v třísměnném provoze.

Významnou součástí k. p. SIGMA Hranice je i střední odborné učiliště, které moderními učebnami, halami pro odborný výcvik, internátem i kuchyní s jídelnou, sportovní halou a sportovním areálem dává ty nejlepší podmínky pro výchovu mladé nastupující dělnické generace.

Podnik také nezapomíná na péči o své pracovníky. Téměř 70 % pracovníků využívá služeb závodního stravování. Pracovníci mají k dispozici závodního lékaře, zubaře a ženského lékaře.

K rekreaci slouží rekreační středisko na Bystřičce a Vičanově, k využití volného času slouží zájmové kroužky Sdruženého klubu pracujících a oddíly TJ Sigma Hranice, pro ty nejmenší děti zaměstnanců slouží podniková mateřská škola a jesle s kapacitou více než 200 míst.

Podnik poskytuje svým zaměstnancům byty a řadu dalších sociálních vymožeností, jež jsou podloženy dlouholetým úspěšným plněním hospodářských úkolů.

Z uvedeného je zřejmé, že k. p. SIGMA Hranice patří mezi přední výrobce čerpací techniky nejen u nás, ale i ve světě. K dispozici má vyškolené odborníky, moderní provozy, vývojové zázemí a širokou podporu naší socialistické společnosti.

Koncernový podnik Cementárny a vápenky Hranice

Město Hranice, ležící ve středu Moravské brány, je mimo jiné i městem výroby stavebních hmot. Přírodní ložisko devonského vápence dalo základ nejprve výrobě vápna a později cementu.

Cementárny a vápenky na území Moravy tvoří v prvních poválečných letech majetkovou podstatu národního podniku Moravskoslezské cementárny a vápenice v Brně. Tento podnik plně chápe potřebu naší společnosti a již koncem roku 1946 seznamují jeho zástupci představitele města s úmyslem postavit v Hranicích cementárnu. Přes obavy, aby nebylo v okolních lázních Teplice narušeno bezprašné klima, odstřely nepoškodily léčivé prameny a nebyla porušena přírodní rezervace, vítězí nakonec skutečná realita a potřeby obnovujícího se národního hospodářství. V roce 1949 je definitivně rozhodnuto zbudovat novou cementárnu a vytvořit nový národní podnik Hranická cementárna a vápenice v Hrani-

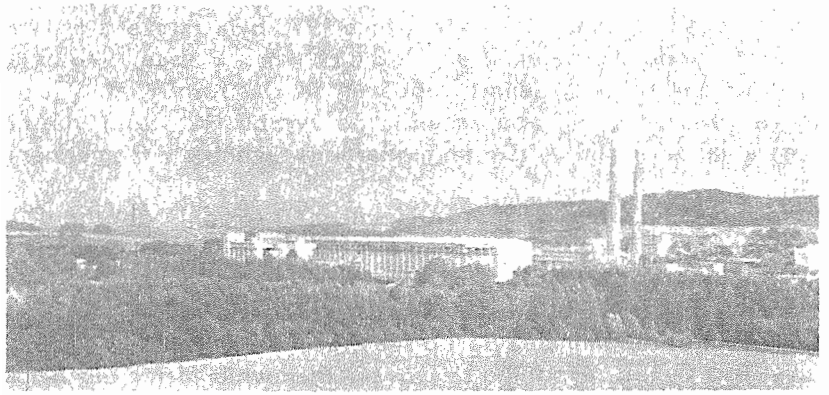

Pohled na Cementárnu, k. p., CVH

cích. Okresní národní výbor v Hranicích vydává generální konsens na postavení továrny pro výrobu portlandského cementu s příjezdovou silnicí a vlečkou na území města Hranic. Tím je dán signál k zahájení stavby první pětiletky, kterou začíná rozvoj výroby stavebních hmot.

První rotační pec Hranické cementárny slavnostně zapálil dne 14. dubna 1954 tehdejší prezident Antonín Zápotocký. Ještě téhož roku byly postupně uvedeny do provozu další dvě rotační pece, každá o kapacitě 300 tun slínku za 24 hodin. Hned v prvním roce provozu bylo vyrobeno 115 tisíc tun a rok poté již 370 tisíc tun cementu velmi dobré kvality. Pracující národního podniku Hranická cementárna a vápenice tedy přijímají a plní stanovené úkoly a dávají našemu stavebnictví, průmyslu i drobným spotřebitelům potřebné suroviny.

Socialistická výstavba a rozvoj průmyslu však požadují stále více cementu a tak je v roce 1959 rozhodnuto zvýšit výrobní kapacitu pecí. Ke stávajícím třem postavily Přerovské strojírny pec čtvrtou s výkonem 500 tun slínku za 24 hodin, která byla uvedena do provozu v červenci 1960. Výroba postupně narůstá až na současnou roční produkci 620 000 tun cementu. Za třicet let provozu hranické cementárny bylo vyrobeno přes 16 miliónů tun cementu, který je běžně exportován do socialistických i nesocialistických zemí.

Vybudováním nové cementárny nebyla postavena pouze výrobní jednotka, ale přispělo se ke zprůmyslnění města Hranic. Bylo třeba vychovat celou řadu odborníků a tak v roce 1951 vzniká průmyslová škola cementářská, postupně rozšiřující svou výuku o oblast vápna a prefabrikátů. Výrobní praxe žáků této školy je zajišťována v provozech Hranické

cementárny, pro výuku odborných předmětů jsou zřizovány odborné učebny a laboratoře. Od roku 1965 mají žáci z celé ČSR u střední průmyslové školy k dispozici moderní domov mládeže o kapacitě 240 míst. Odborníci z Hranické cementárny v průběhu let uplatňují své bohaté zkušenosti v cementárnách v Afghánistánu, Mongolsku, Polsku, Egyptě a na Kubě, pomáhají i cementárnám v naší republice.

Koncem padesátých let byla ve výrobním programu národního podniku Hranická cementárna a vápenice zařazena výroba cementů, vápna a vápenických výrobků, chybělo však azbestocementové zboží. Iniciativa v tomto směru přichází z Hranic a v prosinci 1960 je zahájena výstavba moderního závodu na výrobu azbestocementových trub a krytiny. První výrobky opouští tovární halu již za tři roky a v průběhu let jsou exportovány do mnoha zemí celého světa.

Pracující závodu VOT však nezůstávají pozadu za Hranickou cementárnou ani v otázce dalšího rozvoje. V roce 1973 je provedena rozsáhlá rekonstrukce deskového stroje, provedeny úpravy dalších strojů a zařízení, závod jako první v republice začal vyrábět tlakové trouby o průměru 800 mm, aby vyhověl požadavkům exportních zakázek. Instalací lisu F 15 závod vyřešil i dlouholetý problém ruční výroby tvarovek a dnes je v provozu i první autokláv pro azbestocementovou výrobu v ČSSR, který podstatně urychluje proces zrání. Za celou dobu více než dvacetileté

Výrobky osinkocementových trub VOT k. p. CVH

historie tohoto závodu byla provedena celá řada opatření, směřujících ke zvýšení kvality všech výrobků, snížení namáhavosti práce, zvýšení bezpečnosti při práci, zlepšení pracovního prostředí, zvýšení produktivity práce a rozšíření sortimentu výroby.

Nedílnou součástí života podniku je péče o pracující. U Hranické cementárny vzniká moderní sídliště s mateřskou školou a jeslemi, moderní bytové jednotky si postavili pracující svépomocí pod nemocnicí. Na sídlišti HCV je vybudován kulturní dům, který využívají i ostatní občané města. V roce 1973 je dokončen moderní rekreační objekt Cementář na Prostřední Bečvě, v krásném prostředí beskydských lesů, kde je zajištěn celoroční provoz a veškerá péče, pro děti zaměstnanců je zajištěn pobyt v pionýrském táboře v Ratiboři. Přímo v závodě bylo zřízeno zdravotnické středisko s pravidelnou ordinací praktického, zubního a ženského lékaře.

K zásadní změně v rámci podniku dochází při reorganizaci k 1. 1. 1980, kdy národní podnik Hranická cementárna a vápenice zaniká. Sloučením tří bývalých národních podniků v Severomoravském kraji — HCV Hranice, SCSD Ostrava a ČMEZ Šumperk vzniká nový koncernový podnik Cementárny a vápenky Hranice. Tato skutečnost s sebou nese i nové problémy rázu organizačního, výrobního i ekonomického. Všechny je třeba postupně řešit a úkoly zabezpečovat tak, jak jsou uloženy státním plánem.

Technické provozy však pomalu zaostávají a současná úroveň v oboru maltovin, hygienické podmínky vůči okolí města i vlastním pracovištím neodpovídá požadavkům doby zejména v Hranické cementárně, která v roce 1984 oslavila již 30. výročí svého trvání. Proto se v současné době intenzívně pracuje na její modernizaci. Připravovaná investiční akce řeší v souladu se současným trendem úspory paliv a energie přechod mokrého výrobního způsobu na suchý, přičemž výroba ve čtyřech malokapacitních pecích bude nahrazena jednou velkokapacitní, o výkonu 2500 tun slínku za 24 hodin. Přitom má být instalováno moderní zařízení včetně vysoce účinných odprašovacích zařízení, kontrolovaných, ovládaných a řízených automaticky samočinnými počítači. Snížení ekonomické náročnosti této investice je zajištěno využitím většiny základních prostředků ostatních úseků nynější cementárny.

Dobré výsledky, kterých podnik dosahuje, jsou docilovány převážně iniciativou pracujících. Za mimořádné výsledky byl podnik několikrát vyznamenán oborovým i ministerským vyznamenáním — získáním Rudých praporů a Rudé standarty.

Za rok 1982 bylo koncernovému podniku Cementárny a vápenky Hranice uděleno Čestné uznání vlády ČSSR a ÚRO k 65. výročí VŘSR a X.

všeodborovému sjezdu. Toto uznání je pro pracující celého koncernového podniku zavazující pro úspěšné plnění státního plánu i v letech následujících. Dlouhodobá tradice jednotlivých závodů podniku i obětavost pracovních kolektivů však vytváří předpoklad, že tomu tak bude.

Severomoravské cihelny, národní podnik

Vznik národního podniku Severomoravské cihelny se datuje k 1. 1. 1950 utvořením dvou národních podniků, a to Hanácké cihelny se sídlem v Olomouci a Slezské cihelny se sídlem v Hlučíně.

Oba podniky až do svého sloučení v roce 1961 prodělaly mnohé organizační, kvantitativní i kvalitativní změny, které vyplývaly z vývoje československého národního hospodářství a politického života země. Od roku 1961 je sídlo národního podniku Severomoravské cihelny v Hranicích, který v současné době řídí 18 cihlářských závodů, 1 závod na výrobu tvárnic, 3 keramické panelárny, 2 keramičky, ústřední dílny a závod dopravně-mechanizační.

Od roku 1964 národní podnik plnil velmi dobře úkoly státního plánu, které nejen splnil, ale i překročil. V roce 1965 se podnik dostal do čela

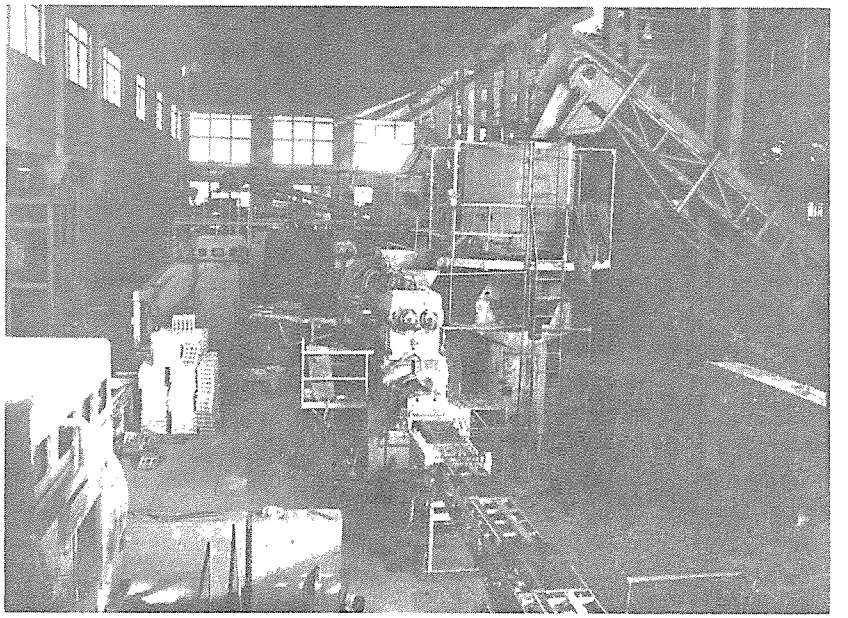

Pracoviště závodu n. p. SMC

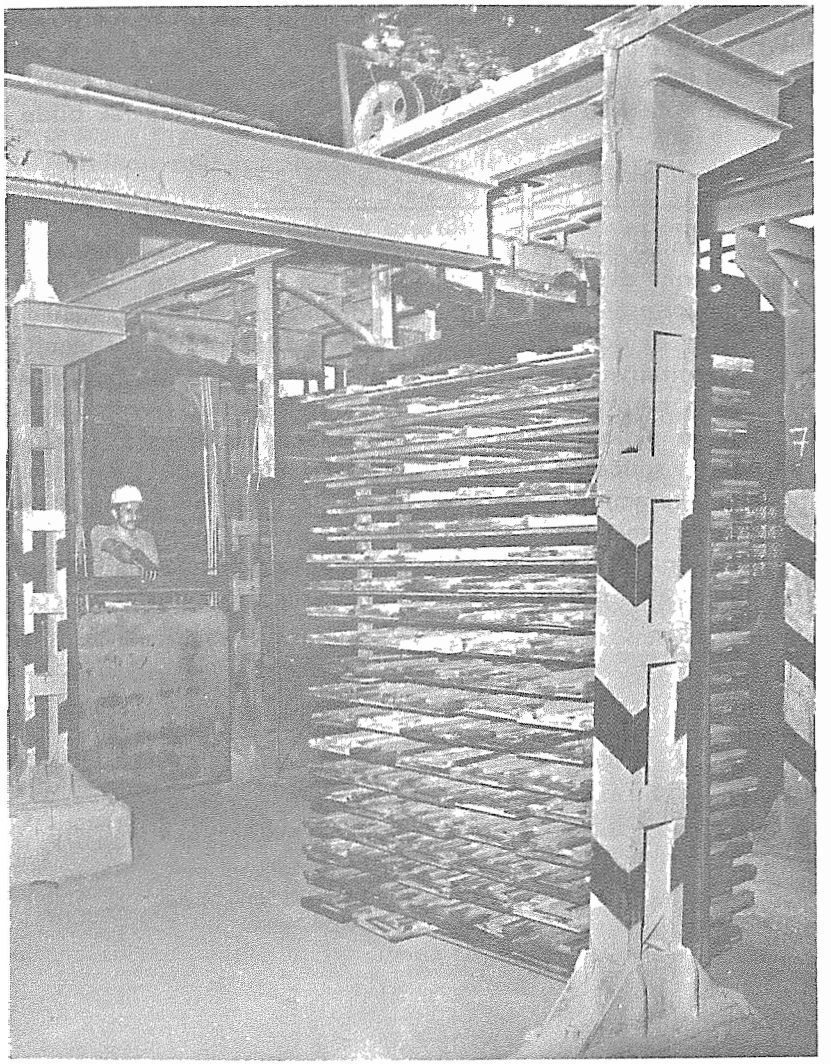

Pracoviště závodu n. p. SMC

všech podniků cihlářského oboru. Úspěšně si podnik vedl i v letech 1966, 1967, 1968.

V 7. PLP byly před národní podnik Severomoravské cihelny postaveny náročné úkoly. Postupně se pracující s požadavky státního plánu vyrovnávají. Největšího úspěchu dosáhl n. p. v roce 1983, kdy byl oceněn Rudým praporem MSv a ČVOS. Pochopením pracujících, rozvojem pracovní iniciativy a socialistické soutěže bude splněn úkol celého 7. PLP. Dokladem toho jsou výsledky, kterých n. p. SMC dosáhl za období od roku 1980 do roku 1983. Výroba zboží byla vyšší v roce 1983 oproti roku 1980 o 5,69 %. Zisk vykazoval nárůst z 23,4 mil. Kčs na 33,9 mil. Kčs v roce 1983. Upravené vlastní výkony dosáhly v roce 1980 výši 115,3 mil. Kčs a v roce 1983 zaznamenaly nárůst na 134,7 mil. Kčs. Nejvíce v průběhu let 7. PLP vzrostla produktivita práce z upravených vlastních výkonů v roce 1983 oproti roku 1980 o 19,83 %.

Národní podnik vyrábí všechny druhy zdících materiálů a od roku 1982 i nový druh termozdících materiálů CD IVA a CD INA. Mimo to vyrábí dvoudrážkovou krytinu, které bylo vyrobeno od roku 1982 do roku 1983 včetně 37 miliónů ks, což představuje pokrytí 12 300 rodinných domků, drenážní trubky, keramické, stropní i stěnové panely, prefabrikované trámce. Pálená krytina je vyráběna v I. jakostním stupni, stejně tak i část zdících materiálů včetně drenážních trubek. Za rok 1983 bylo prodáno výrobků za 48 655 000 Kčs v I. stupni jakosti.

Technický rozvoj úspěšně realizoval racionalizační opatření k odstranění namáhavé práce v pecích. Na mechanickou zavážku a vyvážku pecí byla upravena technologie výroby ve 4 závodech. V posledních letech 7. 5LP se technický rozvoj zaměřil na vyřešení ukládacích automatů, expedičních linek, paletizaci výrobků a zpracování druhotných zdrojů surovin.

V roce 1983 získal národní podnik 7. místo na výstavě ROBOT 83 v Brně za univerzální ukládací automat.

Dobrou tradici v n. p. SMC má vynálezecké a zlepšovatelské hnutí. Není proto náhodné, že mezi zaměstnanci n. p. SMC, kteří jsou nositeli státních vyznamenání, jsou i mnozí zlepšovatelé a novátoři.

O vysoké efektivnosti či technické úrovni některých špičkových řešení zlepšovacích návrhů a vynálezů svědčí jejich využívání v jiných n. p. v rámci VHJ, případně zájem PZO Polytechna o licenční využití předmětu VZN. Jako příklad možno uvést patent č. 143030 Univerzální plnoautomat pro odběr cihlářských výrobků od lisu autora Jiřího Poruby a PV 2363-77 Podlaha pro tunelové a kruhové pece autorů ing. Josefa Krupanského, Jana Novosada a ing. Otakara Láhnera.

Za uplynulých 35 let bylo mnoho práce vykonáno také v oblasti péče o pracující. Při vzniku podniku byla na závodech zastaralá soc. zařízení. V současné době jsou na všech závodech vyhovující sociální zařízení buď nová nebo rekonstruovaná. V roce 1967 zrekonstruoval podnik mateřskou školu s jeslemi v závodě Nový Jičín-Kunín a v závodě Hrachovec vybavil dětský útulek. V roce 1979 ukončil výstavbu mateřské školy

v Hranicích a rovněž v témže roce byly dokončeny jesle. V roce 1983 vybudoval podnik v Hranicích závodní kuchyň.

Součástí péče o pracující je i starost o bydlení a ubytování pracovníků včetně rekreace.

Celkový bytový fond činí 423 bytů podnikových, mimo to bylo pracujícím přiděleno 236 bytů družstevních.

Podnik věnuje trvalou pozornost rekreaci pracujících. V letech 1965—1966 byla postavena montovaná chata a provedena rekonstrukce valašské chalupy, čímž bylo umožněno zajistit rekreaci pro 30 osob. V roce 1983 bylo postaveno dalších 6 chatek, čímž se kapacita zvýšila na 54 osob. Rekreační zařízení má celoroční provoz a plně slouží potřebám pracujících.

Základním zdrojem všech dosažených úspěchů je tvůrčí iniciativa pracujících. Její podceňování a organizování se stalo součástí řídící a organizátorské práce hospodářských pracovníků a politickovýchovné práce stranické, odborové a mládežnické organizace.

V národním podniku je ustaveno 91 kolektivů BSP, z toho o titul soutěží 30 kolektivů, ve kterých pracuje 985 členů, a v různých formách socialistické soutěže je zapojeno 1555 pracujících. Členové BSP získali:

5 zlatých odznaků BSP
140 stříbrných odznaků BSP
493 bronzových odznaků BSP.

Dále 37 pracovníků je nositeli významných státních vyznamenání. Národní podnik SMC obdržel za úspěšné výsledky své práce v letech 1957—59, 1965—66 Rudý prapor ministerstva stavebnictví a ÚVOS ROH a mnohá další resortní vyznamenání.

Severomoravské cihelny, národní podnik, má svou jasnou perspektivu, patří mezi podniky s dobrými výrobními, politickými i ekonomickými výsledky a kolektiv pracujících podniku dává předpoklad, že zajistí v budoucnu úspěšné plnění všech výrobních a společenských úkolů.

Karnola — závod s nejstarší tradicí

Co byla „Hellerka", to znají již jen ti starší, ale dnes každý ví, co se vyrábí v národním podniku Karnola, závod 4 Hranice.

Tento textilní závod byl založen již v minulém století v roce 1844, tedy před 141 lety. Jeho výrobky, a mezi nimi sukno zvláštní jakosti a barev, byly známy před mnoha lety na Balkáně a Blízkém východě. Poválečná doba s novým uspořádáním Evropy uzavřela tato odbytiště a výroba se přeorientovala na módní zboží. Změna výrobního programu

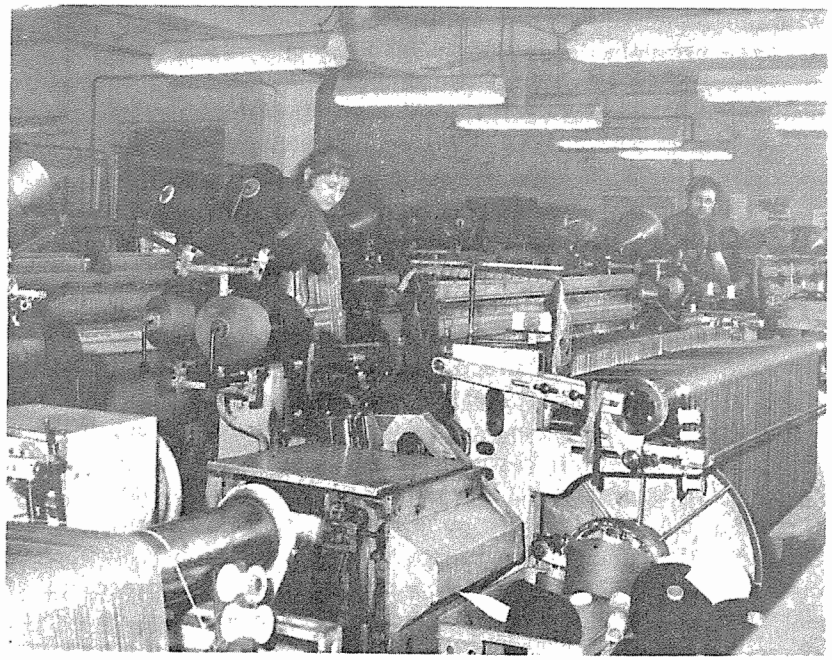

Pohled na jedno z pracovišť v závodě Karnola

si vyžádala rozšíření závodu. Před rokem 1945 pracovalo v závodě 140—170 pracovníků, zejména mužů. Po roce 1948 došlo ke zvyšování počtu pracovníků a na místa mužů nastupovaly ženy, kterých je dnes v závodě kolem 80 %.

Okupanti zanechali závod v roce 1945 ve velmi špatném stavu. Bylo nutné pro chod závodu zajistit suroviny, barvy, chemikálie, pomocný materiál a v neposlední řadě také odbyt výrobků. Po válce nalezlo v závodě obživu kolem 140 pracovníků, kteří byli spjati s textilním oborem a měli zájem na tom, aby se závod rozjel na plné obrátky a byl schopný konkurovat s ostatními textilními závody. Rok 1948 zaznamenal v životě závodu velkou změnu. Znárodněním našeho průmyslu se stal tento závod jedním ze závodů národního podniku Karnola s ředitelstvím v Krnově. Za uplynulých 40 let prodělal závod celou řadu změn a reorganizací. Byla zrušena přádelna vlny, barevna a úpravna. Dnes má závod dva výrobní stupně, a to přádelnu a tkalcovnu. Materiál, který zušlechťují a barví v závodě 1 Krnov a 3 Nový Jičín, dostává přádelna, která vyrábí tkalcovskou přízi. Tkalcovna pak dodává tkaniny do sesterského závodu

v Novém Jičíně ke konečné úpravě a expedici. Tkaniny takto zpracované přebírají z Nového Jičína oděvní závody v celé republice k dalšímu zpracování výrobků, jako jsou pánské oblekové tkaniny, dámské pláště, tkaniny pro dětské odívání a šatovky. Menší část výroby jde jako metrové zboží do obchodu. Z celkové výroby jsou více než dvě třetiny určeny pro export do socialistických i nesocialistických zemí.

Postupně byly vynaloženy velké finanční prostředky na modernizaci strojního zařízení a zlepšení pracovního prostředí. Moderní, vysoce výkonné strojní zařízení je dodáno ze SSSR. Pomocí této nové techniky se závodu podařilo zvýšit podstatně produktivitu práce. Výroba se v přádelně zvýšila o 60 % a ve tkalcovně o 50 %, počty pracovníků klesají. Na staré tkací technice pracovaly tkadleny na 2—3 stavech. Dnes obsluhuje tkadlena 4—5 stavů. Byla postavena nová trafostanice a zdravotní středisko. Závod má svou mateřskou školu. V závodě se udělalo za uplynulé desetiletí kus poctivé práce.

V závodě pracuje 12 kolektivů BSP, z toho 2 kolektivy jsou nositeli I. stupně, další 3 kolektivy jsou nositeli II. stupně. Za uplynulá desetiletí bylo vyhodnoceno mnoho pracovníků za jejich obětavou práci pro socialistickou společnost. Někteří získali titul Nejlepší pracovník závodu, další Nejlepší pracovník národního podniku nebo VHJ. Je již celá řada pracovníků, kteří zde v závodě pracovali po celý život a nyní v posledních letech odešli na zasloužený odpočinek.

Pracující využívají jak odborové tak podnikové tuzemské i zahraniční rekreace ve středisku v oblasti Kraněvo v BLR.

Během uplynulých 40 let budování socialistické společnosti také pracující závodu Karnola v Hranicích přispěli svou obětavou a neúnavnou prací nemalou měrou k velmi dobrým výsledkům. Do závodu v posledních letech přicházejí mladí lidé, kteří se vyučili ve SOU n. p. Karnola v Krnově oboru přadlena a tkadlena. Bez těchto mladých lidí si nelze představit splnění všech úkolů, které jsou v současné době velice náročné.

I do dalších let se dívají pracující závodu s optimismem a učiní vše pro plnění plánovaných výrobních úkolů v textilním průmyslu.

Prefa, n. p. Olomouc, provozovna 517 Drahotuše,

---

vznikla po znárodnění v roce 1948. Do této doby se jednalo o výrobnu drobného betonového zboží ve vlastnictví soukromníka. Při převzetí provozovny do národní správy byly vyráběny kanalizační roury o průměru 10, 15, 20 cm, dále dlaždice chodníkové 40×40 cm a studniční

roury o světlosti 80 a 100 cm. Jednalo se o ruční malovýrobu. Postupem času byly na provozovnu zařazovány lisy TOS, na kterých byly polomechanizovaným způsobem vyráběny dlaždice 30×30 cm. Uvedená výrobní zařízení zajistila podstatné zvýšení výkonů a produktivity práce.

Zásadní změna na provozovně se datuje od roku 1970, kdy byla zahájena značná investiční výstavba (nová výrobní hala, kotelna, skládky hotových výrobků, zpevněné silničními panely, nové mísící centrum, oplocení apod.). Současně s investicemi stavebního charakteru byla mechanizována také výroba se značným nárůstem výroby dlaždic a byl také modernizován strojový park provozovny. Největší fyzická námaha byla odstraněna zavedením vysokozdvižných vozíků a paletizováním většiny výrobků.

Za zavádění nových moderních pokrokových metod práce bylo kolektivu provozovny, který tvoří brigádu socialistické práce, uděleno v roce 1975 Čestné uznání vlády ČSSR a ÚRO.

V období 7. PLP jsou v provozovně vyráběny dlaždice betonové 50×50 cm, a to monopolně pro celou ČSR. Dále jsou vyráběny zahradní obrubníky, plotové patky a poklopy na studny. V letních obdobích jsou na venkovním polygonu vyráběny stavební dílce ze železobetonu.

Při vzniku provozovny bylo celkem zaměstnáno asi 25 pracovníků. V současné době je v provozovně 50 zaměstnanců s předpokladem dalšího zvyšování. Provozovna z hlediska národního podniku je vybrána jako rozvojová. Je plánována další investiční výstavba, modernizace výrobního zařízení i dopravních prostředků. Perspektivně budou v provozovně vyráběny drobné betonové výrobky. Hlavním výrobním programem zůstává výroba dlaždic, a to v množství asi 250 000 m^2 ročně.

Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava,
projektový odbor Hranice

Již z názvu organizace je zřejmé, že se jedná o kolektiv, v jehož pracovní náplni je předprojektová a projektová činnost pro vodohospodářskou výstavbu, převážně na úseku vodovodů a kanalizací.

Její předchůdce — stavební oddělení firmy Kunz v Hranicích — zabezpečoval obdobnou činnost až do konce roku 1948 jako součást továrny na výrobu čerpadel. Začátek specializované projektové činnosti můžeme určit k 3. 7. 1949, kdy 20 zaměstnanců je začleněno do nově utvořeného podniku ČSSZ — Stavoprojekt a zdejší pracoviště se začíná podílet na přípravě do té doby netušených vodohospodářských staveb vyvolaných zprůmyslněním našeho státu.

I když ve vzpomínaných čtyřiceti letech toto pracoviště občas mění svůj název, zůstává skutečností, že jeho náplň práce zůstává stejná i v letošním jubilejním roce, do kterého vstupuje s osmdesáti pěti pracovníky. Přestože výstupy z pracovní činnosti — příprava pro stavby vodovodů včetně čerpacích stanic, úpraven vod, vodojemů, kanalizačních sítí, čistíren odpadních vod se nemění, struktura pracovníků se přizpůsobila požadavkům na komplexnost. To znamená, že dnešní kolektiv tvoří nejen vodohospodáři a stavaři, ale i geometři, specialisté strojaři, elektrikáři pro silnoproud, měření a regulaci, statici, pracovníci reprografie a potřebná správní složka. Takže se jedná o soběstačný kolektiv, schopný zabezpečit projektovou přípravu ve všech vazbách.

Výsledky projektové práce je možno nejlépe posoudit z realizovaných staveb. Proto si připomeňme, že podpisy hranických projektantů jsou i na výkresech, podle kterých byly postaveny:

úpravny vody pro: Ostravský oblastní vodovod, skupinové vodovody Vranov — Mor. Budějovice — Dukovany, Bystřice pod Pernštejnem, Třebíč, Gottwaldov, Mikulov, Vlára, Náměšť nad Oslavou, Přerov, Valašské Meziříčí, Šumperk, Brno a mnoho dalších měst;

čistírny odpadních vod: v Karviné, Orlové, Hranicích, Přerově, Prostějově, Michalovcích, Novém Jičíně, Rožnově, Valašském Meziříčí, Frenštátě, ale i Opatovicích a Černotíně;

první montovaný vodojem v ČSSR pro skupinový vodojem skupinového vodovodu Kyjov—Hovorany—Čejč a unikátní vodojemy na poddolovaném území OKR;

vodárenský dispečink pro oblast Gottwaldova

a samozřejmě i veliký počet akcí rozsahem menších, ale svým významem pro zlepšení životního prostředí často nenahraditelných na celém území našeho státu i mimo ČSSR.

Rozvoj zemědělství

Od roku 1945 byla ve městě téměř celá výměra orné půdy v držbě soukromých zemědělců. Začátek socializace zemědělství začíná až v roce 1955, kdy z bývalého polního hospodářství MNV došlo ke zřízení farmy státního statku a zejména pak k ustavení Jednotného zemědělského družstva v roce 1957.

Rok 1958 byl tak prvním rokem společného hospodaření hranických zemědělců sdružených v JZD. Postupně se rozšiřovala členská základna, probíhala výstavba společných družstevních zařízení a tím se také zvyšovala úroveň zemědělské výroby. Svědčí o tom i růst hektarových výnosů u obilovin:

Druh obilovin	1958	1974
— pšenice	18,62	49,5 q
— žito	23	42 q
— ječmen	18,60	35 q
— oves	16	27,8 q

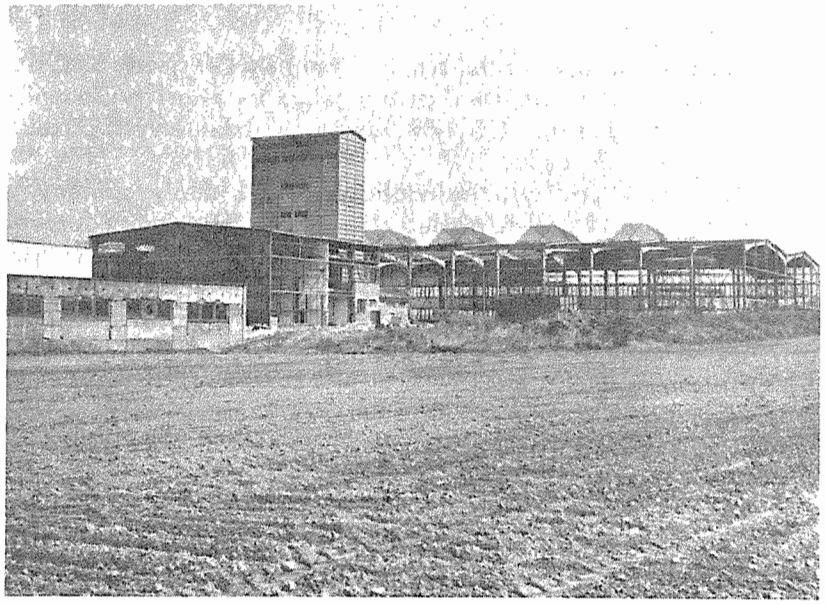

Nejmladší závod ve městě — Oseva

V souladu s probíhající integrací JZD do větších ekonomických celků došlo v roce 1974 k zapojení JZD Hranice do ekonomického celku JZD Střítež nad Ludinou.

Dnes na správním území města hospodaří 3 zemědělské ekonomické celky o celkové výměře 2399 ha zemědělského půdního fondu. Jsou to:

— JZD „IX. sjezdu JZD" se sídlem v Jezernici, které se specializuje na produkci ovoce a zeleniny a zaměřuje svou činnost na živočišnou produkci, především na chov drůbeže a výrobu vepřového masa
— JZD Střítež n. L., nositel státního vyznamenání „Za vynikající práci", provádí specializaci v oboru semenářství, a to v produkci travního semene a nebo přímo na množitelské plochy obilovin
— JZD „Mír" Paršovice, hospodaří poměrně na malé výměře zemědělské plochy. Na úseku živočišné výroby provádí specializaci v chovu drůbeže za účelem produkce vajec.

Vytvořením těchto větších ekonomických celků a zlepšováním úrodnosti půdy a specializací postupně dochází k racionalizačnímu využívání půdního fondu a tím ke zvýšení celkové úrovně zemědělské výroby.

OSEVA — krajský semenářský podnik, národní podnik Olomouc, Oblastní čisticí stanice osiv Hranice

---

V souladu se směrnicemi schválenými na XIV. sjezdu KSČ o zvýšení zemědělské výroby a zajištění pícnin, jakož i v rámci zvyšování vývozu kvalitních osiv do zahraničí byly stanoveny podstatně vyšší požadavky na dodávky kvalitních osiv.

Aby mohly být tyto národohospodářské úkoly splněny, musela i Oseva přistoupit k podstatnému zvýšení kapacity a kvality upravovaných osiv, což ovšem nebylo možno zajistit na technologicky zastaralých a málokapacitních provozech.

Proto bylo rozhodnuto o výstavbě nové velkokapacitní čisticí stanice osiv, jež se měla stát garantem kvalitní úpravy a dodávek osiv pro asi $^1/_3$ Severomoravského kraje.

Výstavba byla zahájena v říjnu 1978 a ukončena v červnu 1982.

Již v roce 1983 Oblastní čisticí stanice osiv dosáhla projektovaných výkonů v rozsahu 23 811 tun upravovaného osiva.

Oblastní čisticí stanice osiv v Hranicích jako jeden z provozů Osevy — Krajského semenářského podniku Olomouc byla postavena celkovým nákladem 58 737 000 Kčs. Byla osazena technologií špičkové evropské úrovně např. Kamaz.

Rozsah a formy poskytovaných služeb závodu začínají odběrem

osiva po sklizni asi 26 množitelských závodů okresu Přerov a Nový Jičín a jeho úpravě sušením a vyčištěním tak, aby osivo odpovídalo ČSN. V daných agrotechnických termínech je osivo, které je mořeno, dodáváno 93 odběratelským závodům okresu Přerov, Nový Jičín, Frýdek-Místek a částečně okresu Bruntál.

Celková orientace úpravy osiv jak projektem tak i podle skutečnosti je směrována především na úpravy osiv obilovin a částečně také i osiv luskovin. Ročně OČSO také zajišťuje vývoz kvalitních osiv do socialistických i kapitalistických zemí v rozsahu 800 tun a zatím bez sebemenších reklamací.

V roce 1983 k 31. 12. bylo provedeno závěrečné technické a ekonomické vyhodnocení stavby, které potvrdilo reálnost projednaných ekonomických ukazatelů provozu. Bylo dosaženo výkonů v čištění ve výši 23 811 tun, tzn. že v hodnotě uznaného osiva bylo upraveno a dodáno zemědělským závodům osivo v hodnotě 68 000 000 Kčs. Rovněž i upravené výkony ve skutečnosti přesahují projektované parametry. Oproti plánu 10 245 000 v roce 1983 bylo dosaženo výkonu 10 478 000 Kčs a v roce 1984 11 400 000 Kčs.

Ve druhé polovině roku 1984 dochází ke změně organizační struktury Osevy — KSP Olomouc a Oblastní čisticí stanice osiv Hranice přebírá a začíná třídit i malokapacitní sklady a čisticí stanice osiv v okresech Přerov a Nový Jičín. V důsledku toho se počet zaměstnanců zvýšil na 87 pracovníků, z nichž pouze 5 lidí se v minulosti semenářskou praxí zabývalo.

To ovšem kladlo značné nároky na zvládnutí nové a moderní technologie špičkové evropské úrovně. Dá se říct, že po půl roce ověřovaného provozu a 2 letech provozu jsme za poměrně krátkou dobu zvládli tuto technologii a dosahujeme na ní minimálně průměrných a lepších výsledků.

Rovněž i věkový průměr 33,5 roku na jednoho pracovníka a poměrně vysoká odbornost nám dávají perspektivu pro stálý nárůst zvládnutí nové technologie a tím dosahování stále vyšších kvalitativních parametrů. Stejným způsobem se rozvíjí politickovýchovná a mimopracovní činnost. Po založení stranické organizace již v roce 1981 v průběhu výstavby se postupně utvářela odborová a svazácká organizace i odbočka ČSVTS.

Průběžně se pracující závodu zapojují i do života města Hranic. Jsou uzavřeny patronáty se ZŠ, mateřskou školou. V posledních 2 letech se zúčastňujeme akcí „Z" organizovaných MěstNV v Hranicích. V roce 1984 a v roce letošním investujeme celkem 25 000 Kčs do výsadby stromů, keřů a květin v areálu závodu tak, aby OČSO Hranice byla nejen nejmoderněj-

ším závodem v Hranicích, ale také i svým estetickým vzhledem plně zapadla do velmi pěkného prostředí města Hranic a jeho okolí.

SEMPRA, šlechtitelská stanice květin

Sempra, šlechtitelská stanice květin

Je začleněnou jednotkou o. z. SEMPRA Olomouc, VHJ SEMPRA Praha. V rozsahu svého poslání ve výrobě skleníkových semenných okrasných rostlin je SEMPRA Hranice prakticky největším výrobcem skleníkových osiv. Vznik šlechtitelské stanice navazuje na soukromé zahradnické závody, které byly v roce 1950—1951 převedeny do socialistického sektoru. Po rekonstrukci jsou ještě některé skleníky v užívání a splňují svůj účel. K rozšíření stanice docházelo postupně. V roce 1957 byla postavena samostatná jednotka v Mlýnské ulici s plochou skleníku 897 m^2, což nebylo nijak prozíravé řešení. Stanice tak měla 4 samostatné provozovny. V roce 1961—1962 se postavily tři bytové jednotky s kancelářemi a sociálním zařízením v Trávnické ulici. Pro zaměstnance to mělo velký význam. Byli zde ubytováni zahradníci s rodinnými příslušníky, což mělo dobrý vliv na zaměstnanost a zajištění odborníků na stanici. V letech 1968—1969 byly postaveny dva tunelové skleníky se sociálním zařízením místo starých skleníků z pařeništních oken v ulici Karla Čapka. V roce 1980 byl zrušen druhý skleník z pařeništních oken a na místo něj postaven skleník LUR o výměře 2300 m^2, který značně ovlivnil výrobu květinových výpěstků. Rozšířením skleníkových ploch došlo k omezení pařenišť, ke snížení pracnosti a tím ke zlepšení kulturnosti prací u jistých květinových výpěstků.

Postupem času se začala stanice více specializovat na určité druhy okrasných semenných květin. Z důvodu nedostatku skladovacích prostor se omezilo pěstování stálezelených rostlin a venkovních cibulovitých a hlíznatých květin. Tím se přecházelo čím dál více na semenářské květinářství. Vedení stanice vždy přihlíželo k tomu, že semenářství je jedním z odvětví zahradnické činnosti, které je nejdůležitější pro obchodně vedené zahradnické závody.

Ze semenářských okrasných kultur má stanice již řadu let monopolní postavení ve výrobě elitních a množitelských osiv u všech odrůd Sinningia (Gloxinia), u čtrnácti odrůd hybridních Begonia semp. grac. (voskovek), dvou odrůd Cineraria, u některých odrůd Primula obconica, Primula malacoides, Cyclamen, Asparagus sprengeri, u venkovních letniček dvou odrůd aster, jedné odrůdy hledíku, z dvouletek dvou odrůd

macešek a hvozdíku. Mimo těchto hlavních semenných druhů udržovacího šlechtění a množení se zabývá novošlechtěním Saintpaulia — afrických fialek. Z tohoto oboru je to nejdůležitější šlechtitelská práce. Vyžaduje hodně trpělivosti, úsilí, snahy a vysoké odbornosti. V posledních letech se našim šlechtitelům podařilo vyšlechtit sedm nových odrůd Saintpaulií různých barev, které rozšířily náš československý sortiment. Od roku 1960 bylo vyšlechtěno našimi šlechtitelskými pracovníky celkem 33 nových druhů a odrůd — kultivarů, které skýtají zahradnickým závodům a široké veřejnosti krásu a radost. Bezprostředně se šlechtěním souvisí i množení mladých okrasných rostlin. V posledních letech je velmi oblíbenou květinou Saintpaulia, která je okrasná svým listem i květem. Závod množí vegetativním způsobem mladé rostliny pro velké zahradnické závody v rozsahu více než 300 000 kusů. Tyto se pak dopěstovávají nejen pro tuzemsko, ale i do zahraničí. V naší republice jsme největšími producenty těchto mladých rostlin. Před dvaceti lety se rozšířilo pěstování hybridních semen Begonia semp. grac. Nejvyšší produkce bylo dosaženo v roce 1983, kdy bylo získáno a uznáno 7,67 kg osiva v několikamiliónové hodnotě. Mimo semenných okrasných květin se pěstují karafiáty, Gerbery, Asparagus a Hortenzie, k MDŽ se rychlí tulipány, narcisy a konvalinky.

Od roku 1961, kdy se začala vyvíjet ve větším rozsahu zahradnická činnost v mezinárodním měřítku, získala SEMPRA na zahradnických výstavách 36 zlatých, 35 stříbrných a 33 bronzových medailí. Dále získala zvláštní cenu na mezinárodní zahradnické výstavě v Erfurtu a na světové zahradnické výstavě ve Vídni. Je to výsledek důsledné a svědomité práce a mistrovství našich šlechtitelů — zahradníků.

Státní veterinární ústav — veterinární nemocnice

Státní veterinární ústav — veterinární nemocnice v Hranicích je zálohou organizací Ústředního státního veterinárního ústavu v Praze. Její odborná působnost zasahuje do všech okresů Severomoravského kraje.

Specializovaná činnost na úseku produkčních a metabolických poruch přesahuje působnost kraje, má celonárodní význam.

V ČSR je obdobných klinických zařízení celkem 8, včetně veterinární nemocnice na Vysoké škole veterinární v Brně.

Denní činností jsou propojovány poznatky vědy a výzkumu v řešení subklinických poruch zvířat ve velkokapacitních provozech skotu. Specializované pracoviště pro poruchy pohybového aparátu u skotu a prasat pokračuje v tradici klinické ortopedické péče. Školí a vychovává v zemědělské praxi v periodických kursech odborníky pro ortopedickou úpravu paznehtů u skotu z území obou moravských krajů.

Transplantační realizační tým formovaný z odborníků nemocnice uskutečňuje v Sm. kraji na provozních střediscích novou moderní metodu přenosu raných embryí u skotu. Přenos je významným nástrojem genetické manipulace a jeho principiální výhodou je možnost zvýšení reprodukční kapacity nejlepších zvířat.

Nemocnice zacvičuje v odborném praktickém výkonu studenty a vybrané absolventy Vysoké školy veterinární a připravuje je pro výkon terénní nebo závodní služby.

Provoz veterinární nemocnice představuje největší léčebné zařízení v Severomoravském kraji, je obsazena odborníky pro jednotlivé obory a je dokonale vybavena léčivy a moderním zařízením pro diagnostiku a léčbu zvířat. Jak personální, tak i technické vybavení nemocnice umožňuje provádění i nejnáročnějších léčebných zákroků.

Kolektiv pracovníků v minulosti důrazně přispěl usilovnou politicko-organizátorskou a patronátní výpomocí k utužení a stabilizaci socializace vesnice převážně na Hranicku v obcích Paršovice, Vysoká, Dub, Jindřichov a Všechovice.

Od roku 1961 se pracovníci zapojují do odborných programových cílů snižovat ztráty zvířat úhyny a nutnými porážkami, likvidovat nebezpečné nákazy přenosné na lidi a vytvářet podmínky pro zdravotně nezávadnou produkci živočišných produktů. Možno vzpomenout zavedení, ověření a zpropojování metody aplikace magnetických feritů u krav jako preventivního činitele ztrát plemenic skotu nebo vynaložené úsilí při vyhledávání a likvidaci otevřených klinických forem tuberkulózy skotu v Severomoravském kraji.

Odborná pracoviště Veterinární nemocnice — SVÚ

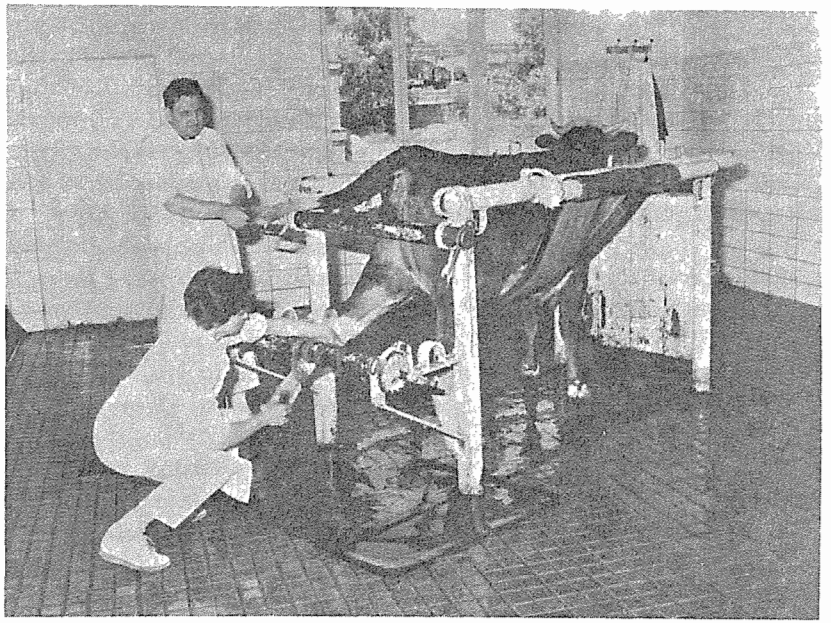

Specializovaní odborníci pro chirurgii, ortopedii, vnitřní medicínu, porodnictví a gynekologii, rentgenologii a laboratorní činnost poskytují mj. i důraznou pomoc při ošetřování malých zvířat společenským organizacím, institucím i drobnochovatelům.

Kolektiv veterinárních lékařů, techniků, laborantů i ostatních pracovníků vyšetřil a ošetřil za 40leté období ústavně a v externích ambulancích celkem 231 000 zvířat a uskutečnil v laboratoři klinické hematologie a biochemie 617 970 laboratorních analýz a zasloužil se i významným podílem na realizaci řady nových diagnostických a léčebných modelů propagovaných formou výzkumných úkolů, výukou v doškolovacích ústavech veterinárních lékařů i přednáškami na seminářích v ČSSR a ve dvou případech i v mezinárodním měřítku.

Pracoviště poskytuje krátkodobé odborné stáže jiným ústavním pracovníkům i cizincům (v roce 1983 např. Kubáncům).

Poznatky jsou předávány i formou zahraniční expertízy.

Za pracovní iniciativu a dosažené výsledky byl pracovníkům udělen Ústředním výborem strany, vládou ČSR a Ústřední radou československého revolučního hnutí titul „Kolektiv 50. výročí vzniku KSČ".

Pro zdravou výživu občanů

Hranická mlékárna,
dnes provozovna národního podniku OLMA Olomouc, se dlouhodobě kvalitou svých výrobků významně podílí na dobrém zásobování vnitřního trhu.

Od roku 1903 postupně měnila provozovna svůj výrobní program i sortiment, avšak vždy s jediným cílem — kvalitou svých výrobků přispívat ke zdravé výživě občanů.

Od svého založení až do roku 1942 vyráběla v malých počtech široký sortiment mléčných výrobků. V létech 1942—1944 dochází k přestavbě a k vybavení mlékárny novým strojním zařízením s větším výkonem a následně pak i s potřebnou mechanizací a automatizací.

Se zvyšujícím se výkupem mléka zabezpečovala provozovna zásobování mlékem a mléčnými výrobky nejen občany města, ale i Vsetína, Valašského Meziříčí, Přerova a Olomouce. Provozovna dlouhodobě a trvale dosahuje u svých výrobků vysoké jakosti, a proto jsou tyto občany stále více žádány. Za úspěšné splnění plánu výroby zboží i vysokou kvalitu výrobků byl kolektiv mlékárny mnohokráte vyznamenán.

Postupně se také obměňoval sortiment výrobků a dnes se mlékárna specializuje pouze na výrobu smetanových sýrů a sýrů Babetka.

Smetanový sýr Babetka byl pro svou kvalitu a dietetické vlastnosti vyznamenán „Zlatou pečetí" na EX Plzeň.

Je vhodný k přímé konzumaci zvláště pro děti a starší občany.

Pracující mlékárny se nespokojují s dosaženým; hledají nové a účinnější cesty zkvalitňování svých výrobků. Tak byl ochucen sýr Babetka a obohacen kapií, dnes znám na vnitřním trhu pod názvem Ogar, a jsou připraveny k inovaci další výrobky.

Dosažené výsledky jsou projevem iniciativy a socialistické soutěže, která je zaměřena na úspěšné plnění úkolů. Pracovní kolektiv, malý svým počtem, avšak velký výsledky své práce, je zárukou toho, že i v dalším období bude úspěšně obohacovat vnitřní trh kvalitními mléčnými výrobky a tím přispívat ke zdravé výživě občanů.

Odštěpný závod Potraviny 07-08
pro okres Přerov se sídlem v Hranicích vznikl 1. 7. 1960 a byl umístěn v budově č. 181 v Čechově ulici, kde do té doby bylo ředitelství LSD Jednota.

Podstatných změn doznal za období od roku 1960—1984 i rozvoj

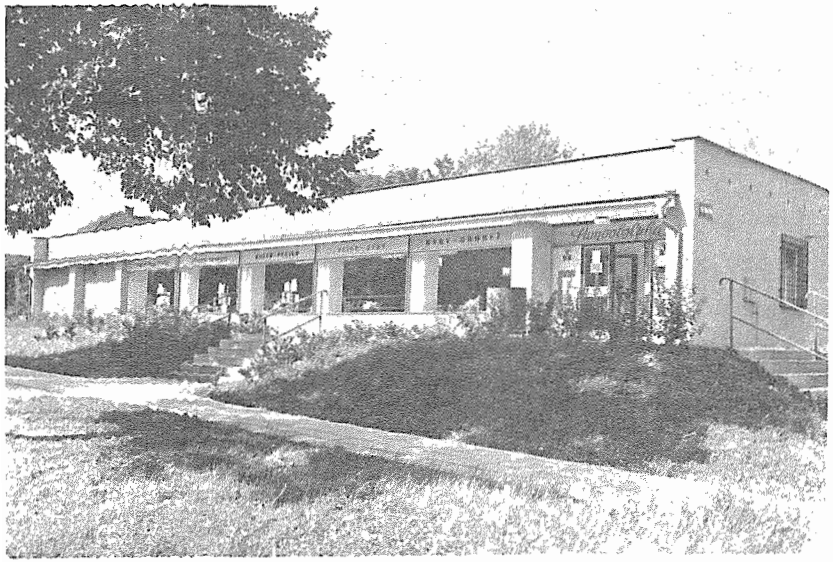

Samoobslužná prodejna potravin v severní části města

obchodní sítě, a to jak v růstu prodejní plochy, tak v jednotlivých typech prodejen. K rozvoji materiálně technické základny nutno podotknout, že v roce 1960 bylo ve městě 47 potravinářských prodejen s prodejní plochou 1630 m^2, a dnes je stav 32 prodejen s prodejní plochou 1965 m^2. K této skutečnosti je nutno brát v úvahu, že v roce 1960 byly do Pramenu začleněny i prodejny typu „zelenina", které v roce 1964 v počtu 5 prodejen s prodejní plochou 139 m^2 byly delimitovány podniku Ovoce—zelenina a jsou jím řízeny dosud.

Skutečností je, že se podstatně zlepšily podmínky v prodejnách, a to jak z hlediska provedených úprav a výměn obchodního zařízení, tak i výstavbou nových a rekonstruovaných prodejen, kterých za toto období přibylo 18. Změnil se i způsob prodeje přesunem podstatného podílu maloobchodního obratu do samoobsluh, kde je dnes více než dvojnásobek prodejní plochy proti roku 1960. Naproti tomu bylo zrušeno 7 naprosto nevyhovujících prodejen mléka, provedena regulace u prodejen Maso — uzeniny výstavbou 3 nových a 1 upravené prodejny, vznikly i nové typy jako Lahůdky, Darka a Cukrovinky. Koncem roku 1960 bylo ve městě umístěno i 20 automatů na prodej cigaret, které se však neuplatnily hlavně nekázní některých občanů, jimiž byly automaty poškozovány a vykrádány.

V tabulce uvádíme vývoj maloobchodního obratu, který má v letech 1960—1983 index růstu 247 %. Tato skutečnost svědčí o plnění úkolů a řádném zajišťování zásobování obyvatelstva a dá se říci, že v podstatě není v současné době nedostatku v sortimentu potravinářského zboží.

K těmto výsledkům pomáhá i dobře organizovaná socialistická soutěž, ve které je zapojeno 98,5 % všech zaměstnanců. Cílem jejich práce je vytvoření maximálních podmínek pro spokojenost obyvatel se zásobováním potravinářským zbožím.

Přehled o maloobchodním obratu realizovaném ve městě Hranice:

Rok	tis. Kčs
1960	24 644 (II. pol.)
1965	53 713
1970	68 853
1975	87 320
1980	104 506
1983	117 632
1984	122 107

Spotřební družstvo Jednota

je obchodní organizace, která ve svých prodejnách, jež jsou převážně na venkově, zabezpečuje uspokojování potřeb obyvatelstva, a to prodejem potravinářského, průmyslového, textilního zboží, obuvi a stavebnin.

Mimo to zabezpečuje pohostinské služby, včetně vyvařování a ubytování.

Ze svého velkoobchodního skladu v Lipníku dodává smíšené zboží, tj. potraviny a běžné druhy průmyslového zboží do svých obchodních jednotek a také cizím odběratelům.

Dodávky masa, mléka, cukrářských výrobků, piva, nealkoholických nápojů, dále pak zboží průmyslové, textilní, obuv a stavebniny zajišťují v širokém sortimentu přímí dodavatelé.

Jednota zaznamenala v posledních letech velký rozmach v rozšíření své materiálně technické základny, zvláště pak ve spolupráci s národními výbory výstavbou provozoven v akcích „Z", kde bylo postaveno, případně rekonstruováno od roku 1960 do roku 1984 66 provozoven, v hodnotě díla 49 810 tisíc Kčs. V ostatní investiční výstavbě bylo prostavěno, rekonstruováno nebo provedeny úpravy v hodnotě 73 468 tisíc Kčs.

V samotném městě provozuje Jednota svoji činnost ve 3 reataurací, jedné partiové prodejně, jedné prodejně stavebnin a pěti kantý-

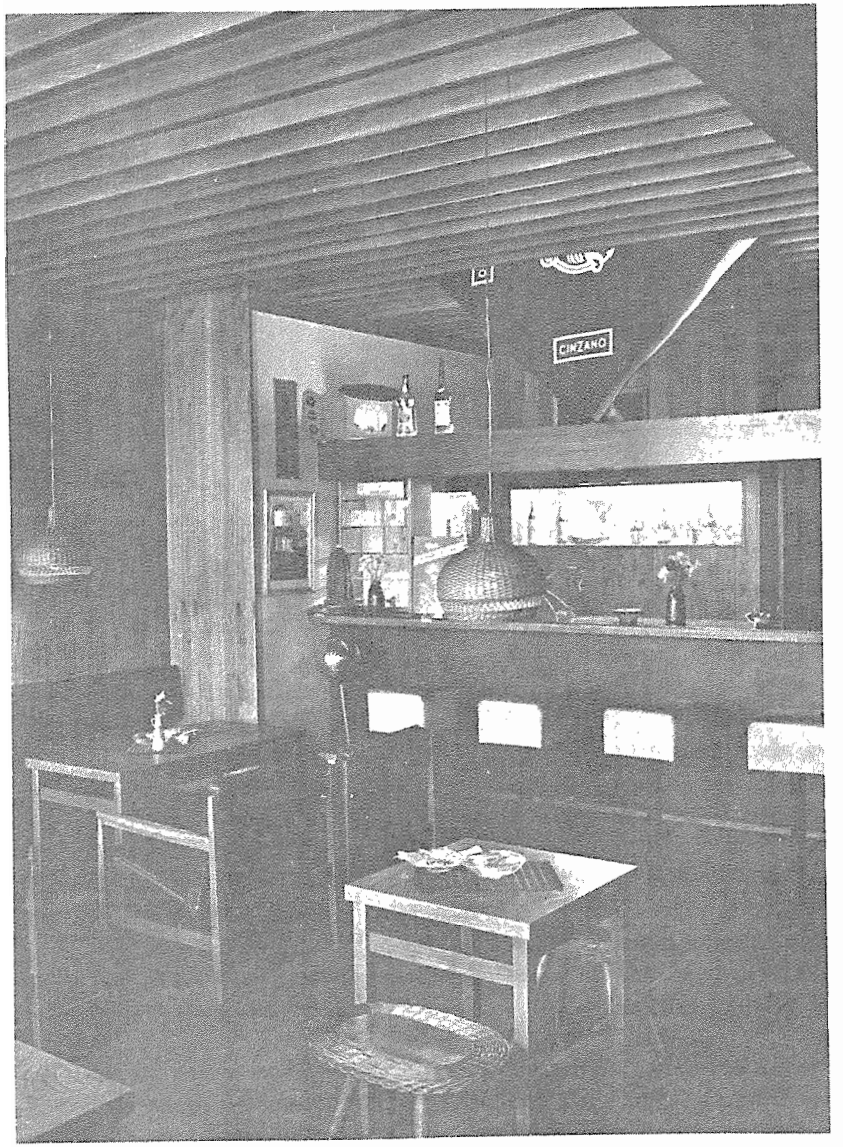

Restaurace SD Jednota Na hradbách

nách a bufetech. Celoroční maloobchodní obrat za rok 1983 představoval hodnotu necelých 19 mil. Kčs. Zhodnotíme-li obchodní činnost v integrovaných obcích, zabezpečuje tuto Jednota devíti prodejnami a devíti provozovnami veřejného stravování.

Jednota se tak svou činností úspěšně podílí na uspokojování občanů širokým sortimentem potravinářského zboží a průmyslovými výrobky občanů v místních částech města z celé spádové oblasti. Za výsledky své práce na tak důležitém úseku získala také mnohá uznání a vyznamenání.

V roce 1979 převzala Jednota „Rudý prapor sovětských družstevníků" za dosažené politické a hospodářské výsledky v roce 1978 a v roce 1982 bylo Jednotě uděleno celostátní vyznamenání, a to „Rudý prapor vlády ČSSR, ÚRO a ÚRD".

Výše uvedená vyznamenání jsou závazkem dále rozšiřovat a zkvalitňovat činnost v této významné oblasti života občanů.

Rozvoj a socialistická přeměna železniční stanice

Železniční stanice ČSD

S rostoucími požadavky na železniční dopravu i na její plynulý, spolehlivý a hospodárný chod úměrně rostou i nároky na obnovu a modernizaci jejich základních prostředků, ale i na technické vybavení železničních stanic v síti ČSD.

Vlivem druhé světové války trpěla železnice značnými ztrátami na železničních vozidlech a na zařízení. Z těchto důvodů bylo nutno **v železniční stanici Hranice na Moravě** postavit novou staniční budovu. Původní výstavba byla plánována na rok 1938, ale stavba byla pro válečné události zastavena a byla zahájena až v roce 1946. Nová budova železniční stanice byla slavnostně předána do užívání dne 28. 12. 1948.

Současně s výstavbou staniční budovy byla vybudována nová příjezdová silnice k nádraží, neboť původní silnice byla položena kolem obytných domů č. 623 a 555 a vedla přes koleje místního nádraží. V roce 1959—1960 byla celá železniční stanice zatrolejována. První elektrický vlak odjel z Hranic do Valašského Meziříčí dne 27. 1. 1960 v 10.17 hodin. Tím byla postupně vyřazována z provozu parní trakce.

V roce 1960 ve znamení těžkotonážního hnutí byl vezen první těžkotonážní vlak z Kojetína do Ostravy. Tento vlak vezl strojvedoucí Hrabal a přepravoval 4000 tun. V roce 1962 dochází k další elektrifikaci tratě Hranice—Petrovice. Od nového jízdního řádu roku 1963 jezdí všechny osobní vlaky na této trati elektricky.

Dne 17. 12. 1963 bylo dáno do činnosti automatické traťové zabezpečovací zařízení z Hranic do Olomouce.

V roce 1965 dochází v celé železniční stanici k přestavbě venkovního elektrického osvětlení. Z důvodu dodávek velkoprostorových vozů dochází postupně k výměně železničního svršku.

Na nátlak cestující veřejnosti bylo v roce 1975 prodlouženo druhé nástupiště a položen živicový povrch. Akci provedla obalovna Valašské Meziříčí nákladem 85 000 Kčs.

V roce 1977 byla provedena rekonstrukce trolejového vedení a byly zatrolejovány i některé manipulační koleje.

V roce 1979 byla provedena rekonstrukce celého jižního zhlaví stanice a všechny mechanické přestavníky a závorníky byly nahrazeny elektromotorickými. Veškeré osvětlení výhybek bylo provedeno elektricky

Záběr oslav „100 let železniční tratě Hranice—Valašské Meziříčí"

a nově byly instalovány seřaďovací návěstidla. V této době byl také zřízen místní rozhlas pro posun a bylo dodáno 6 kusů radiostanic. V tomto roce byl zapojen oboustranný autoblok ve všech traťových kolejích Drahotuše—Hranice.

V roce 1981 byla dokončena rekonstrukce zabezpečovacího zařízení v celé železniční stanici.

Dne 10. ledna 1983 byla slavnostně otevřena mateřská škola ČSD s kapacitou 30 míst. V roce 1983 byl prodloužen oboustranný autoblok traťových kolejí Hranice—Polom.

V září 1984 se uskutečnily významné oslavy, a to „100 let založení trati Hranice—Valašské Meziříčí". Těchto oslav se zúčastnila delegace ÚV KSČ, vedení ministrem dopravy ing. Vladimírem Blažkem, který se rovněž zúčastnil v obřadní síni Městského národního výboru významné události, a to zápisu kolektivu pracujících Železniční stanice Hranice na Moravě do **Zlaté knihy města**.

Zápis kolektivu pracujících z železniční stanice ČSD do „Zlaté knihy města"

Dnes rozsáhlý a významný závod vyrostl ze skromných počátků v roce 1946, kdy vznikla „Traťová materiální správa", jedno z šesti odborných zařízení v celé tehdejší síti ČSD.

Od roku 1951 se postupně měnil dosud v podstatě rukodílný charakter práce ve strojovou výrobu, začínaly se provádět opravy motorových vozíků, přestavby a vybavení vagónů, generální opravy podbíječek a čističek a dalších zařízení pro opravy železničního svršku. Práce se přesunuly do nově postavených hal, rostl také počet pracovníků, kteří vlastní prací přispěli podstatným dílem k postavení kulturního domu otevřeného ke „Dni železničářů" 1962.

V dalších letech byl výrobní program postupně rozšiřován, např. důležitým úkolem se stalo upravování dovezených sovětských strojů pro úpravu železničního svršku pro podmínky a potřeby našich železnic.

Od roku 1966 nese závod název „Mechanizace traťového hospodářství ČSD".

Od roku 1969 pak podstatnou část výrobního programu zaujala výroba náhradních dílů pro podbíječky a čističky naší i zahraniční výroby, následně pak výroba přívěsných vozíků k přepravě materiálu, dopravních vozíků a prototypů nástavbových zařízení pro pražské metro, opravy těžké mechanizace pro rekonstrukci železničního svršku a jako jediný závod v ČSSR je pověřen prováděním oprav těžkých mechanismů sovětské výroby pro přepravu a kladení kolejových polí, čisticích strojů, jichž se užívá v zimě i pro odklízení sněhu, opravují strojní podbíječky pražců SP 62 naší výroby a zhotovují pro ně náhradní díly.

K zvládnutí rozsáhlých úkolů je také zdokonalováno strojní vybavení závodu, do provozu jsou zaváděny zejména numericky řízené obráběcí stroje a obráběcí centrum, jež přispívají k zvýšení produktivity práce a umožňují zavedení nové technologie obrábění.

Postupně se realizovala první etapa rekonstrukce závodu: v roce 1977 byl dokončen ocelový přístřešek pro přestavbu obytných vozů, postavena transformační stanice, následně pak rekonstrukce kolejiště a inženýrských sítí v areálu závodu a výstavba rozlehlé dvoulodní výrobní haly.

K trvale velmi dobrým výrobním i hospodářským výsledkům závodu přispívá široce rozvinuté socialistické soutěžení, do kterého je prostřednictvím brigád socialistické práce zapojen téměř celý pracovní kolektiv závodu. Iniciativa a obětavost pracujících byly také mnohokráte oceněny

nadřízenými orgány. Od roku 1976 je závod nositelem čestného názvu „Závod socialistické práce".

Rozsahem výrobního programu patří mezi největší závody podniku „Mechanizace traťového hospodářství ČSD Praha" a svými každoročními úspěšnými výsledky má podstatný podíl na tom, že se podnik stal za úspěšné splnění úkolů státního plánu v roce 1980 a 6. pětiletky opět držitelem „Rudého praporu FMD a ÚV odborového svazu pracovníků dopravy".

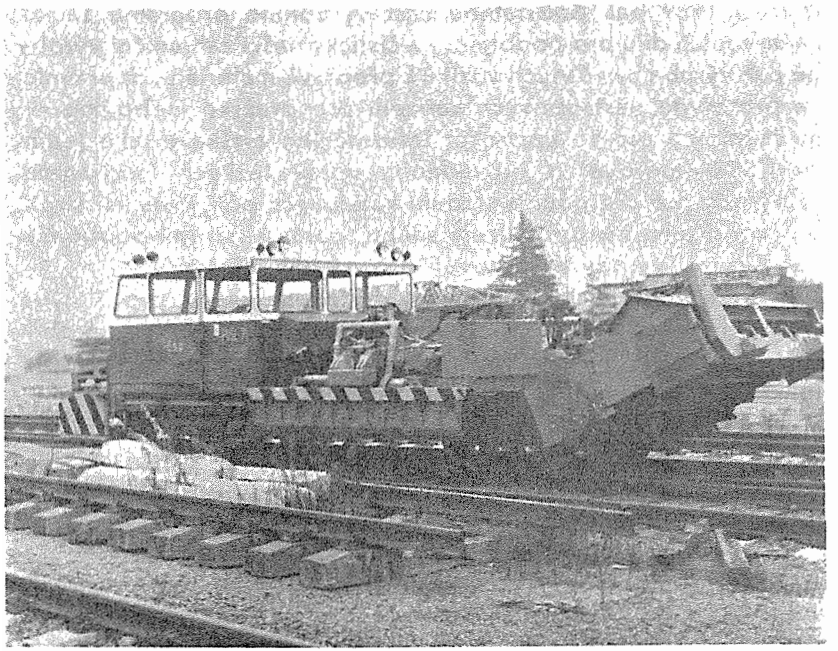

Pluh na úpravu štěrkového lože PUŠL 71

Slovo na závěr

Je nutno říci, že čtyřicet let je poměrně krátká doba, a přece se život občanů i vzhled města změnil k nepoznání. Je to výsledek jak cílevědomé ideově výchovné, řídící a organizátorské práce městských orgánů, účinné masové politické práce stranických, společenských a zájmových organizací NF, poslanců a občanských výborů MěstNV, tak zejména angažované a obětavé práce většiny občanů.

Jsme právem hrdi na výsledky naší společné práce a patří všem, kdo svou účastí se na nich podíleli, naše upřímné soudružské poděkování.

Hranice — zdánlivě poklidné město se svou historií a revolučními tradicemi a s bohatou socialistickou mírovou přítomností jsou dnes domovem téměř 20 tisíc občanů, jejichž pracovní a společenská angažovanost je nejlepší zárukou dalších perspektiv rozvoje města a jeho místních částí.

Věrni revolučnímu odkazu 40. výročí vyvrcholení národně osvobozeneckého boje našeho lidu a osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou budeme pod vedením Městského výboru KSČ každodenní uvědomělou prací vytvářet další hodnoty ke spokojenému a mírového životu občanů, rozvíjet přátelství, spolupráci a spojenectví se Sovětským svazem a s ostatními zeměmi socialistického společenství, které je rozhodující zárukou našich životních jistot.

Je věcí cti každého občana v duchu socialistického vlastenectví a internacionalismu v započatém díle pokračovat ve prospěch současné i příštích generací.

Čtyřicet let socialistické výstavby a rozvoje města Hranic

Tento faktografický materiál vydal Městský národní výbor v Hranicích u příležitosti 40. výročí osvobození Hranic slavnou Sovětskou armádou.

Publikace byla zpracována jak z archívních materiálů a městské kroniky, tak z podkladových materiálů odvětvových orgánů městského národního výboru a jednotlivých organizací a podniků a schválena redakční komisí ve složení:

Předseda redakční komise: Václav Dohnal
Členové: Ing. Jiří Sumara
plk. Bruno Nevím
Vítězslav Hons
Josef Šimek
Jiřina Kameníčková
Antonín Lang
Verše — Ing. Jiří Sumara
Fotografie — Čestmír Novotný a archívní snímky.
Povoleno Odborem kultury Okresního národního výboru v Přerově dne 23. března 1985 pod č. 380807285.

Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod 50, Lipník nad Bečvou
Květen 1985 NEPRODEJNÉ